

“พัฒนาการสืบวิชาสามัญชาสุภาพ
 ได้ก้าวร่าเริงงานนี้ถนัดขณะที่มีที่จัดจรัส
 ติที่ประเนดิน ที่สามารถสร้างและผลักดัน
 นโยบายจนประสบผลสำเร็จและมีที่ก้าวล้ำ
 ต่อรูป คำถึงศึกษาข้อมูล คำถึงสร้างเอกโค
 ถานและเชื่อมชื่อนูเขาให้เป็นภาคีทำงาน
 ร่วมกัน เพราะฉะนั้นก็ยังคงอยู่ในช่วงพัฒนาการ
 ซึ่งจะสืบต่อไปเรื่อยๆ และก็จะเป็นบทเรียน
 เป็นประสบการณ์ดีตัวอย่างที่จะให้กับการ
 แก้ปัญหาต่างๆ ในสังคมไทย ซึ่งมีทั้งปัญหาหนี้สิน
 ปัญหาที่ดิน ปัญหาการเมือง การคอรัปชั่น
 การซื้อสิทธิขายเสียงต่างๆ เหล่านี้จนนำไป
 ไปสู่การปฏิรูปประเทศไทยในอนาคตสำเร็จ
 หรือไม่สำเร็จก็เป็นเรื่องที่ทำนายแล้วก็เป็น
 เรื่องที่พวกเราจะต้องมีพัฒนาการต่อไป”

เรื่องเล่า เจ้าปลั่ง

สมาชิกสุภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

เรื่องเล่า เร้าพลัง

สัมภาษณ์สุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

เรื่องเล่า เร้าพลัง : สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

จัดทำโดย

โครงการเสริมสร้างศักยภาพคณะทำงาน และกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัด ภาคอีสาน ปีงบประมาณ 2553

บรรณาธิการ

สมพันธ์ เตชะอธิก, กาญจนา ทองทั่ว, สุมาลี สุวรรณกร

กองบรรณาธิการ

ธวัชชัย เคหะบาล, วินัย วงศ์อาสา, อภิรดี ดอนอ่อนเมา, กิตติยวดี สีดา, กิ่งผกา สรรพสมบัติ

ผู้เขียน

สมจิตร ลาค่า, เอกชัย ณ ป้อมเพ็ชร, ดิษณุลักษณะณ์ ไพฑูรย์, เกศินี เกิดจันทร์, โชคชัย สมันตรัฐ,
กึ่งกาญจนา สำนวนเย็น, ปราณปรียา โคสละสุ, ทองดั่ง แยมงาม, พงษ์เทพ ดีเสมอ, สุภาพ แสงราม,
สิทธิศักดิ์ ศาสตร์ภักดี, ชชาติพัฒน์ บุญสุนทรสวัสดิ์, ภาสกร สุระชัยปัญญา, สมบูรณ์ กุดนอก, เกียรติชัย ปอวิจิตกุล,
จินตนา กงเพชร, ธ.ธีระ ณ หนองบัวลำภู, สมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ, นิลิ ศักยพันธ์, สมพงษ์ จรุงไทย

ที่ปรึกษา

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ

เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

คุณปิติพร จันทรัตน์ ณ อยุธยา

รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

คุณวิสุทธิ์ บุญญะโสภิต

ผู้อำนวยการสำนักสมัชชาสุขภาพ

แบบปก/รูปเล่ม/ภาพประกอบ

จิตติ กิจพงษ์ประพันธ์

ISBN : 978-616-223-020-2

หนังสือประกอบด้วย ๑๐ ปี พัฒนา วิชชาสมัชชาสุขภาพ “อีสานอยู่ดีมีเอง อีกเพลง แบ่งปัน”

วันที่ ๑๓-๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓ ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

และศาลาพระราชทานปริญญาบัตรเดิม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

คำนำ

เรื่องเล่า เร้าพลัง : สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน ทั้ง 19 เรื่อง เป็นผลผลิตที่เกิดจากความอุตสาหะของนัก (อยาก) เขียนกว่า 20 ชีวิต ที่เป็นคณะทำงานสมัชชาสุขภาพใน 8 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา เลย สกลนคร สุรินทร์ หนองบัวลำภู อ่างนาจเจริญ อุตรธานี และอุบลราชธานี ที่ได้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวแง่มุมต่างๆ ของสมัชชาสุขภาพ ทั้งในแง่ พัฒนาการ การพัฒนาไกล กระบวนการพัฒนานโยบาย สาธารณะเพื่อสุขภาพ รวมทั้งรูปธรรมความสำเร็จ ความล้มเหลว ได้อย่างมีรสชาติ และมีชีวิตชีวา

กว่าจะมาเป็นเรื่องเล่า เร้าพลัง : สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน นอกจากเรื่องราวการปฏิบัติการในพื้นที่ของสมัชชาสุขภาพจังหวัดที่ดำเนินการกันอยู่แล้ว ในส่วนของภาคเองนั้นมีการหนุนเสริมทางวิชาการให้สมัชชาสุขภาพจังหวัด ภายใต้โครงการเสริมสร้างศักยภาพคณะทำงาน และกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดภาคอีสาน โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

กิจกรรมของโครงการฯ นอกจากการพัฒนาศักยภาพด้านอื่นแก่คณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดแล้ว ยังได้มีการ อบรมเชิงปฏิบัติการจัดทำเครื่องมือในการถอดบทเรียน และให้นำไปใช้ถอดบทเรียนในพื้นที่ตนเอง หลังจากนั้นได้นัดหมายพรรคพวกกว่า 20 คน มาอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียน “เรื่องเล่า เร้าใจสมัชชา” โดยให้หยิบยกประเด็นที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นจากบทเรียนการทำงานสมัชชาสุขภาพ นำมาร้อยเรียงเรื่องราวผ่านงานเขียนในลักษณะต่างๆ ได้แก่ เรื่องเล่า บทความ สารคดี และข่าว โดยมี ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก อาจารย์กาญจนา ทองทั่ว และคุณสุมาลี สุวรรณกร เป็นผู้เติมเต็ม ให้ความรู้จนได้งานเขียนที่มีคุณภาพมากขึ้น

ทั้งนี้จะนำมาเผยแพร่ในงาน ๑๐ ปี พัฒนา วิชาสามัญสุขภาพ “อีสานอยู่ดีมี
แรงแง ฮักแพง แบ่งปัน” ที่จะจัดในวันที่ ๑๗-๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๓ ณ คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์และศาลาพระราชทานปริญญาบัตรเดิม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่จัด
ขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนพัฒนาแนวทางการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และนำ
เสนอเรื่องดีๆ เพื่อการขยายผลสู่สังคม โดยมีภาคีเครือข่ายจังหวัดเป้าหมาย ๑๙ จังหวัด
ภาคอีสาน ได้แก่เครือข่ายสามัญสุขภาพจังหวัด เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ/
อาหารปลอดภัย และภาคีเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประมาณ ๕๐๐ คน

งานเขียนที่เกิดจากการผลิดอกออกผลของสามัญสุขภาพ ขึ้นนี้ อาจไม่ใช่งานที่
สมบูรณ์แบบนัก หากมองในแง่ของมาตรฐานงานเขียนทั่วไป แต่หากมองไปในแง่ของ
ความพยายามของคนทำงานจริงในพื้นที่ ที่ลุกขึ้นมาเขียนเพื่อบอกกล่าว ถ่ายทอดบทเรียน
และประสบการณ์อันล้ำค่า เพื่อให้สาธารณะได้รับรู้ และหวังให้เกิดการขยายผล และยิ่ง
กว่านั้นหากผู้อ่านได้นำบทเรียน จาก เรื่องเล่า เร้าพลัง : สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่
ภาคอีสาน ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ยิ่งจะทำให้งานเขียนชิ้นนี้ มีคุณค่า และสมบูรณ์
แบบอย่างแท้จริง

คณะทำงานฯ หวังอย่างยิ่งว่า เรื่องเล่า เร้าพลัง : สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่
ภาคอีสาน ทั้ง 19 เรื่อง จะเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อ
สุขภาพ โดยใช้สามัญสุขภาพเป็นเครื่องมือ จนนำไปสู่ “สังคมสุขภาพ” ต่อไป

ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก

ประธานคณะทำงาน ๑๐ ปี พัฒนา วิชาสามัญสุขภาพ

“อีสานอยู่ดีมีแรงแง ฮักแพง แบ่งปัน”

สารบัญ

คำนำ	ก
สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา	7
เชื่อนชยะลำตะคอง	9
ภูมิปัญญากับการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพ	13
บ้านใหม่ของจุก	21
ลำตะคองสองวัย	25
ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น สู...ไบไม้ต้นเดียวกัน	29
สมัชชาสุขภาพจังหวัดเลย	35
7 ยุทธการคานจันนโยบายสุขภาพวะ	37
สมัชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร	41
เกลือจิ้มเกลือ: การแก้ไขปัญหสุขภาพวะทางเพศของเด็กและเยาวชนสกลนคร	43
สมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์	47
ธรรมนูญสุขภาพตำบลไผ่ ใครทำ ...เพื่อใคร...	49
สมัชชาสุขภาพสร้างนโยบายสาธารณะชุมชน	53
ธรรมนูญสุขภาพสร้างคนให้เป็นพลเมือง	59
ออมเงินวันละบาท เพื่อชาติเพื่อคุณ	63
สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู	65
โอบอุ้มและคุ้มครองลูกหลานจากน้ำเมา	67
สมัชชาตั้งไข่	71
สามขวบย่าง...บนทางเดินสมัชชาสุขภาพหนองบัวลำภู	74

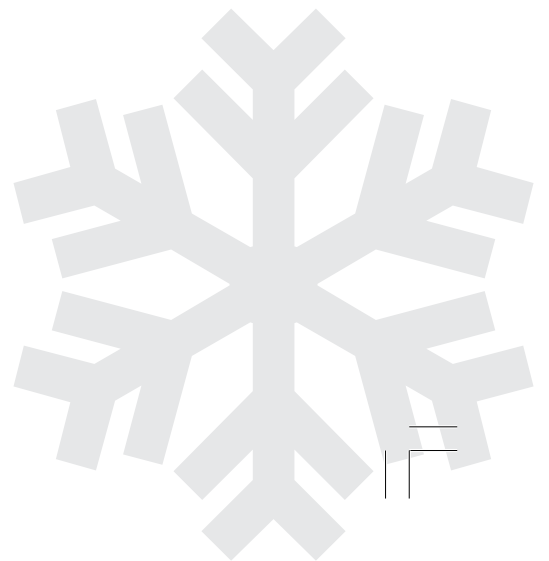
สมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ	79
สมัชชาสุขภาพอำนาจเจริญ : คืบหน้าใหม่หัวใจเต็มร้อย	81
สมัชชาสุขภาพจังหวัดอุดรธานี	85
ฟ้าเปลี่ยนสี... ที่อุดรธานี	87
ชุมชนหนองบัว 6 กับสมัชชาสุขภาพ	91
สมัชชาสุขภาพจังหวัดอุบลราชธานี	95
คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ “ผู้สร้างปัญหา” ในสมัชชาสุขภาพ	97
สมัชชามือใหม่ เพื่อหัวใจเด็กและเยาวชน ตำบลปทุม	101
เติมเต็มท้ายเล่ม	107

เรื่องเล่า : เร้าปลั่ง
สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา

เขื่อนขยะลำตะคอง

เอกชัย ณ ป้อมเพ็ชร

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา

“พลังชุมชน ที่เข้มแข็งสามารถจัดการปัญหาในชุมชนของตนเองได้”

ลำตะคองไหลลงจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ลงสู่อ่างเก็บน้ำลำตะคอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้นน้ำไหลส่งไปเลี้ยงคนโคราช ผ่านลิคิ้ว, สูงเนิน, ขามทะเล, อำเภอเมือง, แล้วไหลลงแม่น้ำมูลที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ตลอดทางที่ลำตะคองไหลผ่านได้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงคนโคราชโดยทำหน้าที่ส่งน้ำให้เป็นน้ำกินน้ำใช้ในชุมชนที่ไหลผ่านทั้งภาคเกษตรอุตสาหกรรม

ในส่วนของลำตะคองที่ไหลผ่านอำเภอปากช่อง มีการใช้ประโยชน์จากลำน้ำอย่างหลากหลายเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยว, เพื่อการเกษตร และการปล่อยน้ำเลี้ยงชุมชนใน 5 ตำบล โดยไม่มีการบำบัดที่เพียงพอ ก่อให้เกิดมลภาวะทางน้ำขึ้น

ส่วนที่ไหลผ่านบ้านโป่งประทุนอำเภอปากช่อง อีกฟากคลองเป็นเขตของเทศบาลเมืองปากช่องจากการสำรวจพบทำนบกอนกรีตเสริมเหล็กกั้นลำตะคองสูงประมาณเมตรครึ่งแล้วยังพบเขื่อนแบบหินทิ้งกั้นลำตะคองซึ่งใช้เศษซากตึกที่ทุบทิ้งทั้งคอนกรีตและอิฐถมกั้นลำตะคอง ทำลายนิเวศของลำตะคอง ซายตลิ่งได้พังทลายไปเกือบ 100 ตารางวา สร้างความเดือดร้อนให้กับเจ้าของที่ดินฝั่งที่ถูกน้ำกัดเซาะ

แล้วยังพบแหล่งท่องเที่ยวอยู่บนที่ดินรกร้างซึ่งเจ้าของที่ดินเป็นคนต่างถิ่นขาดการดูแลเอาใจใส่ จึงมีชาวบ้านบุกรุกเข้าไปต่อแพที่ริมลำตะคอง สำหรับให้นักท่องเที่ยวพักผ่อนและเล่นน้ำ เมื่อน้ำป่ามาแพที่ต่อไว้ก็จะหลุดไหลไปตามน้ำไปกองอยู่ที่แห่งหนึ่งได้น้ำลงไปประมาณ 300 เมตร ขวางกั้นลำตะคองเป็นเขื่อนขยะสูงชันมาจากผิวน้ำอีกเกือบท่วมตัวและยังทอดยาวไปไกลกว่า 10 เมตร มีขยะทั้งขวดพลาสติก ขวดเหล้า ขวด

10 เรื่องเล่า เราสู้มลพิษ สัมผัสสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

เบียร์ ลอยมาติดที่เขื่อนขยะนี้ ชาวบ้านบอกว่าที่นี่ นอกจากจะสร้างปัญหามันยังสร้างรายได้ด้วย และขยะที่เห็นทั้งหมดเป็นเพราะความมั่งงายของนักท่องเที่ยวที่กินดื่มแล้วไม่รู้จักทิ้งให้เป็นระเบียบ

เมื่อเราสำรวจพบเขื่อนขยะจึงตัดสินใจได้ว่า ไซ้เลย นี่แหละคืองานของเรา จึงเกิดการสานพลังโดยเครือข่ายสมัชชาอาสาสมัครทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน(ทสม.) จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมาด้วย เรามีสมาชิกในหมู่บ้านไปประชุมอยู่ 37คน ได้ร่วมกันจัดเวทีทำความเข้าใจกับสมาชิกเครือข่าย จนมีความตระหนักถึงความเดือดร้อนจากเขื่อนขยะ จึงรวมเป็นพลังชุมชน เพื่อจัดการกับเขื่อนขยะและระบบนิเวศของลำตะคอง

เราจัดเวทีพูดคุยกับ อบต.ปากช่องและทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา จนได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วน จัดงาน”รักษ์ลำตะคอง รวมใจถวายเป็นพุทธบูชา” ขึ้น แล้วยังมีชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเขาใหญ่อำเภอปากช่องบริจาคเรือให้ 2 ลำ ศูนย์ฝึกนิสิตเกษตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สนับสนุนกำลังคนและเครื่องมือบางส่วน เป็นต้น

หลังจากงานนั้นแล้วพลังชุมชนบ้านไปประชุมยังทำกิจกรรมต่อเนื่องทุกอาทิตย์เพื่อเอาเขื่อนขยะและสิ่งกีดขวางการไหลของน้ำเป็นประจำ

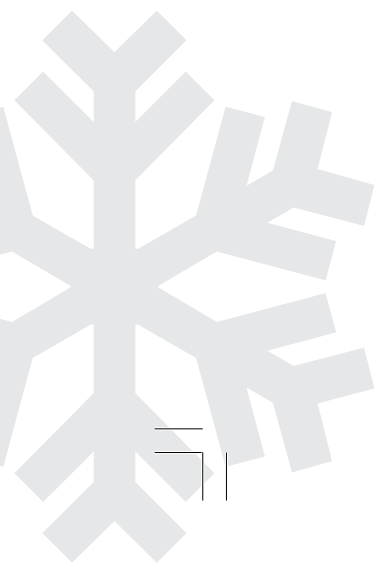
จากพลังชุมชนนี้ได้เกิดโครงการต่อเนื่องเป็นโครงการการคัดแยกขยะชุมชน และเกิดการมีส่วนร่วมระหว่างพลังชุมชน,ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

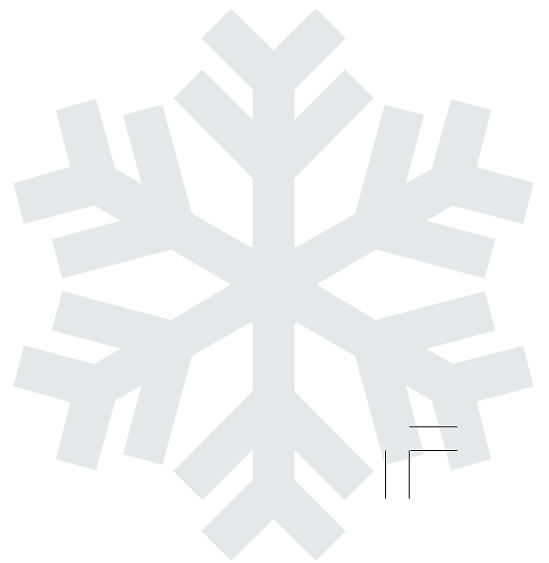

จังหวัด,และองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอปากช่อง จนกระทั่งมีการเพิ่มงบประมาณของอบต.ปากช่องจากปีละ 15,000บาทเป็น 120,000บาทต่อปี ถือว่าเป็นการจุดประกายเรื่องสิ่งแวดล้อมให้กับอบต.ปากช่องได้ ซึ่งจะสามารถพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะเรื่ององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมส่วนท้องถิ่นได้ในที่สุด

นี่แหละคือ “พลังชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถจัดการปัญหาในชุมชนของตนเองได้” โดยใช้เครือข่ายส้มชชาสุขภาพเป็นแรงผลักดันได้อย่างดี

ภูมิปัญญากับการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพ

โชคชัย สมนันตรัฐ

สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา

“ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมี กินไม่ได้ ต้องขายก่อนแล้วได้เงินมาซื้อกิน” ประโยคนี้ ได้กลายเป็นประโยคทอง ที่ฟ้องถึงความล้มเหลวของนโยบายรัฐบาล ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ส่งผลให้เกษตรกรไทย ซึ่งเคยได้รับสมญานามอยากภาคภูมิใจว่า “กระดูกสันหลังของชาติ” กลายเป็นผู้ที่สังคมตั้งข้อรังเกียจ ถูกเหยียดหยาม และเป็นผู้สร้างปัญหาให้สังคม มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร้ศักดิ์ศรี จนมีคำใหม่เรียกขานว่า “ประชาชนระดับรากหญ้า” นั้นหมายความว่า แม้แต่ต้นหญ้าเขายังไม่มีสิทธิ์ที่จะเป็น เพื่อใช้เป็นเหตุผลของหน่วยงานภาครัฐและการเมือง ที่จะทุ่มงบประมาณลงไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการแบบเดิมๆ

แนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานของพระเจ้าอยู่หัว และหลักคำสอนของศาสนา ซึ่งเป็นความศรัทธาและเป็นความหวัง ที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรกลุ่มหนึ่งใน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ในการปลูกผักไร้สารพิษ ตามแนวทางอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และนำประสบการณ์เชื่อมร้อยเครือข่ายสู่การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขในระดับจังหวัด

นายสุวัตร สุขสวย เป็นเกษตรกรรุ่นแรกๆ ที่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง โดยในอดีตเคยใช้ที่ดินกว่า ๒๐ ไร่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สลับกับมันสำปะหลัง ซึ่งต้องใช้เวลาในการเพาะปลูก ๔-๑๐ เดือนกว่าจะขายได้ บ่อยครั้งที่ราคาตกต่ำ เมื่อหักรายจ่าย ค่าจ้างเครื่องทุ่นแรง ค่าแรงงาน ค่าเมล็ดพันธุ์และปุ๋ยเคมีแล้ว รายได้ที่เหลือไม่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัว ให้ตลอดฤดูกาล กว่าผลผลิตรุ่นใหม่จะเก็บเกี่ยวได้ จำต้องกู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ และดิ้นรนไปรับจ้างแรงงานต่างถิ่นเพื่อหาเงินมาใช้หนี้ทั้งเงิน

14 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ต้นและดอกเบ๊ยะที่เพิ่มพูนขึ้น สุดท้ายต้องแบ่งที่ดินส่วนหนึ่งขายให้กับนายทุน แต่ก็ยังไม่เห็นทางออก

เช่นเดียวกับครอบครัวนางชาลี แม่นปิ่น เป็นเกษตรกรที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวใช้สารเคมีที่ต้องใช้ต้นทุนสูงแต่ผลผลิตขายได้ราคาต่ำ รายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมีลูก ๒ คน ในขณะที่สามีไปรับจ้างเป็นแรงงานอยู่ต่างประเทศ และยังมีอีกหลายครอบครัวที่มีชะตากรรมคล้ายๆ กัน บางครอบครัวที่ดินทำกินต้องหลุดมือไปเป็นของนายทุน เนื่องจากไม่สามารถหาเงินมาใช้หนี้และดอกเบ๊ยะได้ มิหนำซ้ำยังต้องเป็นลูกจ้างนายทุนทำงานในที่ดินที่ตนเองเคยเป็นเจ้าของ

ด้วยเหตุนี้ จึงมีการรวมตัวกันขึ้นของเกษตรกรกว่า ๔๐ ครอบครัว ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองมาปลูกผักซึ่งอายุเพียง ๓๐-๑๒๐ วัน ก็เก็บผลผลิตได้ และเลิกใช้สารเคมี ไม่ว่าจะเป็นยาฆ่าหญ้า ยาคุมหญ้า ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี ได้ผลผลิตไร้สารพิษมารับประทานภายในไม่ถึง ๒ เดือน ก็สามารถมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตที่สะอาด ปลอดภัยเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค แต่ละครอบครัวปลูกผักไร้สารพิษกันอย่างน้อย ๖-๑๐ ชนิดในที่ดินเพียง ๒ ไร่ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงและใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า ทำให้บางคนสามารถแบ่งปันที่ดินส่วนที่เหลือให้กับเพื่อนเกษตรกรครอบครัวอื่นๆ ที่ยากจนและไม่มีที่ดินทำกินได้มีอาชีพและรายได้ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ต้องอพยพครอบครัวไปรับจ้างแรงงานต่างถิ่น เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการลดละเลิกสิ่งฟุ่มเฟือยในชีวิตประจำวัน ขยันขันแข็ง ทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ สมุนไพรไล่แมลงใช้กันเอง รายได้ส่วนที่เหลือเก็บออมและแบ่งปันช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในกลุ่ม ในชุมชน

เกษตรกรเหล่านี้ได้มีการคิดวางแผนร่วมกัน ใช้ชื่อและสัญลักษณ์เดียวกันว่า “ผักไร้สารพิษวังน้ำเขียว” นำผลผลิตส่งจำหน่ายภายใต้สหกรณ์การเกษตรที่ตนก่อตั้งขึ้น จนกระทั่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภค มาจนถึงปัจจุบันนี้ และรวมตัวกันจัดตั้งธนาคารกลุ่มขึ้นสำหรับเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อฝากเงินในการจำหน่ายผลผลิต มีการจัดสรรรายได้ร้อยละ ๑ บริจาคตั้งเป็นกองทุนสาธารณะประโยชน์ จัดสรรผลผลิตร้อยละ ๑ บริจาคทำบุญเป็นประจำทุกปี

หน่วยงานทั้งราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ขานรับให้ความร่วมมือ และสนับสนุน ในสิ่งที่เกษตรกรกลุ่มนี้ได้ขอความร่วมมือ รวมทั้งจัดส่งเกษตรกรและผู้ที่มีสนใจเข้ารับการอบรมด้านทักษะการทำกิจกรรมไร่สารพิษ และการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาของชาวบ้าน ที่พวกเขาได้ตั้งขึ้น สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์

ปัจจุบันเกษตรกรกลุ่มนี้ มีการปลูกผักไร้สารพิษ รวม ๘๐ ไร่ ประมาณ ๘๐ ชนิด เก็บผลผลิตเพื่อส่งจำหน่ายแก่สหกรณ์ฯ สัปดาห์ละ ๓ วัน รวม ๓,๐๐๐ กิโลกรัม ดำเนินงานต่อเนื่องมากกว่า ๑๐ ปี

เกษตรกรผู้ผลิตมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ใช้ที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัด ผลิตอาหารที่ปลอดภัย จากสารเคมีได้ตลอดทั้งปี หนี้สินลดลง มีรายได้เหลือเก็บออม แบ่งปันส่วนที่เหลือทั้งผลผลิตและรายได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส มีความเป็นอยู่ที่ประหยัดเรียบง่าย พ่อแม่ลูกมีโอกาสนำชีวิตและประกอบอาชีพร่วมกันในที่ดินของตนเองหรือของเพื่อนบ้านที่แบ่งปันให้ใช้ประโยชน์ เป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ เกิดความรู้สึกถึงการมีศักดิ์ศรี ความมีคุณค่าที่สามารถนำตนเอง ครอบครัว กลุ่ม ผ่านวิกฤตต่างๆ ไปได้ และยังได้นำประสบการณ์ของตนเผยแพร่ขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นๆ ได้มากมาย ดังเช่น นางอำไพ แซ่มไซติ นางราตรี ศรีสา นางนเรศ นวลพุทรา ที่ได้รับการอบรมโครงการต้นกล้าอาชีพ ตามนโยบายรัฐบาล ปัจจุบันกลายเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

16 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา
ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

จากรูปธรรมที่เกิดขึ้นได้จริงนี้ เป็นที่ยอมรับขององค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในหลายโอกาสที่ตัวแทนกลุ่ม ไปเข้าร่วมเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์พร้อมเสนอ ข้อคิดเห็น เพื่อผลักดันเป็นยุทธศาสตร์และนโยบายทั้งระดับจังหวัดระดับชาติ อีกทั้งได้ ร่วมกับเครือข่ายจากหลายจังหวัดผลักดันนโยบายผ่านเวทีส้มชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๑ ณ หอประชุมสหประชาชาติ กรุงเทพฯ จนได้เป็นมติ ที่ ๑.๕ ประเด็น เกษตรและอาหารในยุควิกฤติ ซึ่งเป็น ๑ ใน ๑๔ มติ

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมาเริ่มก่อตัวขึ้น ในช่วงปี ๒๕๔๑ จากการรวมกลุ่มกันของประชาชนในระดับฐานล่าง เป็นกลุ่มกิจกรรม ตามความสนใจ โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสินตาม นโยบายแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจสมัยนั้น หลายกลุ่มได้มีการพัฒนาและประสบความสำเร็จ เกิดองค์ความรู้ในด้านต่างๆ นำสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤตของตนเอง ครอบครัว กลุ่ม ชุมชนได้ในระดับหนึ่ง โดยไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานราชการทั้งหมด เกิดกลุ่มกิจกรรมและ กลุ่มอาชีพเกิดขึ้นอย่างมากมากกว่า ๒๖๐ กลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแปรรูป กลุ่ม เพาะเห็ด กลุ่มทำปุ๋ยหมัก และกลุ่มป่าชุมชน ในจำนวนนี้ก็มีกลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ “วังน้ำเขียว” เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน

แกนนำสำคัญๆ ที่เป็นผู้แทนของแต่ละกลุ่ม ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น นายอำนาจ หมายยอดกลาง นายสมคิด ลีริพัฒน์กุล นายจันที ประทุมภา มีพระสงฆ์นักพัฒนาเข้าร่วมหลายรูป เช่น หลวงตาแซร์ พเนจร หลวงพ่อเฉลิม จากวัดโนนเมือง หลวงพ่อปัญญาดี จากวัดป่าค่ายสุรธรรมพิทักษ์ ภาคีภาคส่วนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และศูนย์การ ศึกษาออกโรงเรียน เป็นต้น

ภายหลังเกิดแกนนำรุ่นต่อๆ มาเกิดขึ้นอีกมากมาย จาก ๑๐ เป็น ๑๐๐ เช่น คุณ สันทนา คุณสมควร จากอำเภอพิมาย คุณธิดารัตน์ คุณเอกชัย จากอำเภอปากช่อง คุณ กายจนา คุณสำราญ จากอำเภอโนนไทย คุณจินดา จากอำเภอหนองบุญมาก คุณวุฒิชัย คุณสมพงษ์ จากอำเภอเมือง คุณสวัสดิ์ คุณบุญเลิศ จากอำเภอบัวใหญ่ รวมทั้งแกนนำ

จากอำเภอวังน้ำเขียว ที่มีคุณสมบัติ คุณสมบัติน้ำ คุณสมบัติน้ำ จะเห็นว่าแกนนำส่วนใหญ่มาจากภาคประชาชน

หลังจากเกิดพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ กลุ่มกิจกรรมและกลุ่มอาชีพในจังหวัดนครราชสีมา ได้เชื่อมร้อยกันเป็นเครือข่ายกว่า ๒๐ เครือข่าย รวมทั้งกลุ่มเครือข่ายเกษตรเพื่อสุขภาพ ที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มกิจกรรมไร้อาชีพ กลุ่มเกษตรปราณีต กลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ได้เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนงานสุขภาพ โดยมีภาคีภาคราชการได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์อนามัยที่ ๕ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ให้ความร่วมมือ

ศูนย์อนามัยที่ ๕ นครราชสีมา ซึ่งมีนายแพทย์สุเทพ เพชรหมาก และภาคีพันธมิตร จัดให้มีการลงนามบันทึกความร่วมมือของตัวแทนองค์กรภาคี เพื่อร่วมขับเคลื่อนงานสุขภาพของจังหวัดขึ้น ในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๒ มีนายประจักษ์สุวรรณภักดี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีภาคีภาคส่วนกว่า ๒๐ องค์กรร่วมลงนาม โดยมีนายแพทย์มงคล ณ สงขลา อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข และนายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ เลขาธิการสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพ เป็นสักขีพยาน จากนั้น การขับเคลื่อนงานสุขภาพของจังหวัด ภายใต้ พรบ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็เริ่มต้นขึ้น

การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม : ส้มชชาสุขภาพ จังหวัดนครราชสีมา เริ่มต้นด้วยการ จัดทัพและติดอาวุธทางปัญญา คือ การจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนที่ประกอบด้วย ภาคการเมืองราชการ ภาควิชาการวิชาชีพ โดยมีภาคประชาชนและสังคมเป็นแกน ภายใต้ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา และมุ่งเน้นสร้างความเข้าใจร่วมกันในความหมายของคำว่า ส้มชชาสุขภาพ นโยบายสาธารณะ และยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาเป็นลำดับแรก

บุคคลที่เป็นหลักในการขับเคลื่อนงานสุขภาพในจังหวัด ได้แก่ นายหาญชัย พันธุ์งาม จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด นางสาววินัส จันมา จากศูนย์อนามัยที่ ๕ นายอนุสรณ์ คุณนะวานิชพงษ์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ นายไชคชัย สมัตร์รัฐ และนางสาวสมจิตร์ ลาคำ จากกลุ่มเครือข่ายเกษตรเพื่อสุขภาพ อีกทั้งมีการเชื่อมผู้แทนจากภาค

18 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ส่วนต่างๆ เข้าร่วมเป็นกลไก โดยเน้นผู้ที่มีสมัครและเข้าใจในแนวทางการขับเคลื่อนงาน รวมถึงแกนนำภาคประชาชนจาก ๒๓ เครือข่าย/กลุ่ม มีภาคีจาก ๒ ภาคส่วนเข้าร่วม จำนวนหนึ่ง โดยนำเอาสถานการณ์ด้านสุขภาพของจังหวัดเป็นข้อมูลสำคัญในการนำเข้าสู่กระบวนการแลกเปลี่ยน และใช้ “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค เป็นประเด็น สาธารณะของจังหวัด”

การจัดตั้งกลไกเพื่อการพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ความร่วมมือของ ๓ ภาคส่วนทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากมีทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนงานสาธารณะของภาคประชาชนที่มีมาก่อนเป็นระยะเวลายาวนาน รวมถึงการสร้างความเข้าใจร่วมกันของคำว่า “ส้มชชาสุขภาพ”

การพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ในปี ๒๕๕๒ ของ จังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มข้นมากขึ้น เมื่อมีแกนนำจากหลายภาคส่วนมาร่วมกิจกรรม ได้แก่ คุณสันติ ทวยมีฤทธิ์ คุณนันทน์ภัส มโหธร จากกลุ่มงานยุทธศาสตร์ สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัด คุณสันทนา ธรรมสโรจน์ จากเครือข่ายสภาพัฒนาการเมือง คุณเกศินี เกิดจันทรา จากเครือข่ายสิ่งแวดล้อม คุณเอกชัย ณ ป้อมเพ็ชร จากเครือข่ายแพทย์แผนไทย คุณสมควร ฐพิมาย จากเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน รวม ๑๑ คน เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงาน ยังมีกลไกอื่นๆ ประกอบเป็นคณะกรรมการและคณะทำงานอีก ๕ ชุด รวม ๕๔ คน ภายใต้คำสั่งจังหวัดนครราชสีมา ที่ ๒๖๑๑/๒๕๕๓ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการส้มชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ลงนามคำสั่งโดย นายประจักษ์ สุวรรณภักดี ผู้ว่าราชการจังหวัด

มีผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานในจังหวัด ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เช่น นายแพทย์สำเริง แหยมกระโทก นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด นายแพทย์วิรัช ชัดติยวิทยากุล นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด นายเกรียงศักดิ์ คุณวิเศษ พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นางปราณี วงษ์ชวลิตกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล นายแพทย์สุเทพ เพชรมาศ ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๕ นครราชสีมา และ

นายบุญเชิด โพธิ์หมื่นทิพย์ ผู้อำนวยการสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สาขานครราชสีมา ได้มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรม และให้การหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานส้มชชาสุขภาพจังหวัดต่อเนื่องเรื่อยมา

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ได้นำ ๒๕ ประเด็นที่ผ่านมติส้มชชาสุขภาพแห่งชาติ ทั้ง ๒ ครั้งในปี ๒๕๕๑ และ ๒๕๕๒ มาเข้าเวทีเพื่อพิจารณาคัดเลือกและผลักดันสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในระดับจังหวัดและท้องถิ่น โดยกลุ่มเป้าหมาย จาก ๔ ภาคส่วนๆ ละ ๕๐ คน ด้วยการใช้วิธีการสนทนาแบบมีส่วนร่วม (Discussion-ORID-Method)

ผลจากการจัดเวทีสนทนาแบบมีส่วนร่วมทั้ง ๔ เวที แบ่งตามภาคส่วนปรากฏว่ามีประเด็นที่ได้รับความสนใจที่จะนำสู่การขับเคลื่อนเพื่อการปฏิบัติในระดับจังหวัด ท้องถิ่น ได้แก่ ประเด็นแอลกอฮอล์ เกษตรและอาหารในยุควิกฤติ สุขภาพทางเพศ การจัดการปัญหาภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน เป็นต้น ประเด็นที่ได้รับความสนใจในระดับต้นๆ ได้แก่ ประเด็นเกษตรและอาหารในยุควิกฤติ ประเด็นแอลกอฮอล์

เครือข่ายส้มชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ได้รับการพัฒนาศักยภาพกลไกจากภาคีระดับภาค โดยมีอาจารย์สมพันธ์ เตชะอธิก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและคณะทำงานภาค มาอย่างต่อเนื่อง และในปีนี้มีกิจกรรมเชิงปฏิบัติหลายเรื่อง เช่น กระบวนการสาธารณะด้านสุขภาพแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่/ประเด็นเป็นเครื่องมือ การพัฒนาเครื่องมือ เทคนิค และกระบวนการถอดบทเรียนส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่/ประเด็น และการเขียนเรื่องเล่าจากบทเรียนกระบวนการส้มชชาในพื้นที่ “เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา” มีผู้แทนจากจังหวัดเข้าร่วม ๓-๑๐ คน โดยมีผู้แทนเครือข่ายส้มชชาสุขภาพ ใน ๘ จังหวัดของภาคอีสานเข้าร่วมด้วย

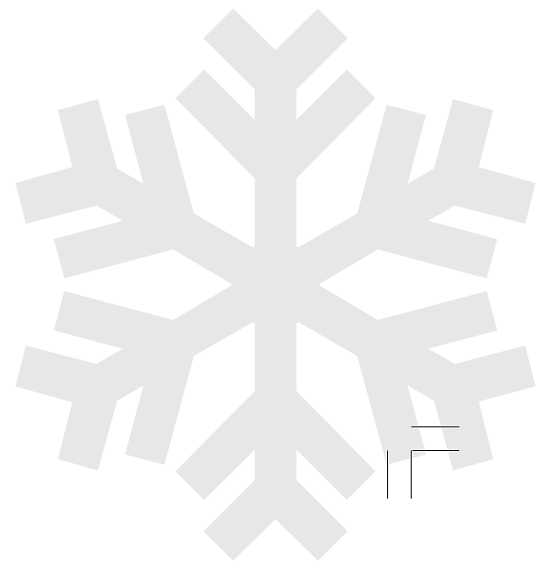
การเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการระดับภาคของผู้แทนเครือข่ายส้มชชาสุขภาพจังหวัด มีส่วนสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพของจังหวัดดำเนินไปด้วยความราบรื่น ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ๕ เดือนของการดำเนินงาน ปี ๒๕๕๓ ภายใต

20 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ความร่วมมือจาก ๓ ภาคส่วนอย่างแข็งขัน สิ่งสำคัญที่ได้ครั้งนี้ คือ ความจริงใจ ความทุ่มเท ทั้งกายและใจ ทำให้งานที่มีความรู้สึกว่ายาก ในช่วงแรกๆ ประกอบกับระยะเวลาที่เร่งรัด ได้ผ่านพ้นไปด้วยดี

สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ในปี ๒๕๕๔ จะให้ความสำคัญกับความร่วมมือของภาคี ๓ ภาคส่วน ทั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ในการผลักดันนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพที่ผ่านเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด สู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการสื่อสารสาธารณะในท้องถิ่น

บ้านใหม่ของจุก

ดิษณลักษณ์ ไพฑูรย์

สมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา

แดดอ่อนๆ ยามเย็นส่องผ่านละอองฝนที่ยังไม่จางหาย สายลมพัดผ่านทำให้รู้สึกถึงความเย็นแห่งไอฝนที่พัดหยุดไปไม่นาน ยินเสียงหัวเราะร่าของเด็กเล็กๆ หลายคนหยอกเล่นกันอย่างมีความสุขอยู่ในบ้านหลังไม่เล็กไม่ใหญ่มากนักที่ดูแล้วเหมือนเพิ่งสร้างเสร็จ ควินไฟลอยฟุ้งมาจากครัวหลังบ้านทำให้พอจะเดาได้ว่า วันนี้ต้องมีอาหารอร่อยทานอย่างแน่นอน

หญิงชราผู้หนึ่งเดินออกมายืนอยู่ตรงประตูหน้าบ้านดวงตามองทอดออกไปสู่ท้องฟ้าด้านบนกว้างไกลด้วยแววตาอันส่อประกายเปี่ยมไปด้วยความสุข ทำให้ผมอดที่จะคิดถึงเหตุการณ์ก่อนหน้านี้ไม่ได้ เรื่องมันเกิดขึ้นเมื่อประมาณกลางเดือนสิงหาคม 53 ผมได้รับการประสานงานจากแม่ชีวิจิตรา ธีระวุฒิ แห่งวัดอาศรมธรรมทายาทซึ่งมีพระครูอมรชัยคุณเป็นเจ้าอาวาสและท่านก็ยังเป็นคณะกรรมการกลไกบุคคลระดับจังหวัดขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา

โดยมีผมเป็นแกนนำประเด็นเครือข่ายคุณธรรมในการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพช่วยในการค้นหาครอบครัวที่ยากจนและอยากได้รับการช่วยเหลือโดยเฉพาะด้านวัสดุก่อสร้าง โดยแม่ชีวิจิตราได้บอกว่า “จะมีผู้ใจบุญจะมอบสังกะสีและอุปกรณ์เครื่องเรือนให้แก่ผู้ยากไร้” จึงขอให้ค้นหาเป้าหมายจากข้อมูลที่มีอยู่บ้าง

จากนั้นผมได้เสนอชื่อครอบครัวของจุก หรือ ด.ช.ณัฐชัย เฟิงศรี อายุ 12 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศิริวัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจากการทราบข้อมูลเบื้องต้นจุกเป็นเด็กดีเข้าวัดเป็นประจำทุกวันเสาร์-อาทิตย์ในหลายปีที่ผ่านมา

22 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

พร้อมช่วยพระเณรทำความสะอาดวัดไม้ขาต ส่วนครอบครัวนั้นยากจนมาก บิดาได้เสียชีวิตไปเมื่อเดือนสงกรานต์ที่แล้วด้วยฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ ซ้ำทั้งหนี้สินเอาไว้อีกมากมาย วันรุ่งขึ้นผมได้เดินทางไปสำรวจสภาพปัญหาจริงยังบ้านของน้องจุก โดยจากการสำรวจสภาพปัญหาเบื้องต้นทำให้ทราบว่าแม่ของจุก ชื่อนางใหญ่ กิดจันทิก อายุ 31 ปี ไม่ได้เรียนหนังสือ มีลูก 3 คน โดยมีจุกเป็นลูกชายคนโต มีน้องชายคนติดกันอายุ 7 ขวบเป็นและน้องสาวอายุ 4 ขวบเป็นคนสุดท้อง แม่ของจุกทำงานเป็นพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานแห่งหนึ่ง ซึ่งได้ค่าแรงขั้นต่ำตามพื้นที่วันละ 170 บาท อาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็กที่ดูแล้วเหมือนจะเป็นเพิงพักของคนงานก่อสร้างมากกว่าแต่ต้องอาศัยอยู่กัน 5 คน โดยมียายมาอยู่ด้วย

เมื่อได้ข้อมูลครบตามต้องการผมจึงนำข้อมูลที่ได้อีกกลับมายังอาศรมธรรมทายาท แล้วรายงานถวายพระครูอมรชัยคุณ และคณะกรรมการอาศรมธรรมทายาทซึ่งมีบทบาทเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์และเป็นเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมาได้ทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาโดยได้สรุปสภาพปัญหาออกมาเป็นประเด็นๆ คือ ประเด็นความยากจน ประเด็นหนี้สิน ประเด็นที่อยู่อาศัยและประเด็นภาระการเลี้ยงดูบุตร พร้อมทั้งได้ขออนุมัติในการดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

วันต่อมาผมได้ทำการสำรวจสภาพปัญหาอย่างละเอียด โดยใช้แบบฟอร์มการสำรวจสภาพปัญหาครอบครัวของวัดอาศรมธรรมทายาท และอีกไม่กี่วันต่อมาผู้ใจบุญก็ได้เดินทางมาเข้าพบพระครูอมรชัยคุณ โดยมีผมเป็นผู้รายงานสภาพปัญหาครอบครัวของจุกให้ฟัง หลังจากนั้นผมและคณะผู้ใจบุญพร้อมด้วยพระครูอมรชัยคุณจึงได้เดินทางไปยังบ้านของจุก ภาพแรกที่ทุกคนได้เห็นสภาพบ้านของจุกและได้พบกับเขาผู้ใจบุญถึงกับเข้าโอบกอดด้วยความสงสาร หลังจากนั้นก็ได้มีการพูดคุยถามถึงสภาพปัญหาพร้อมกัน

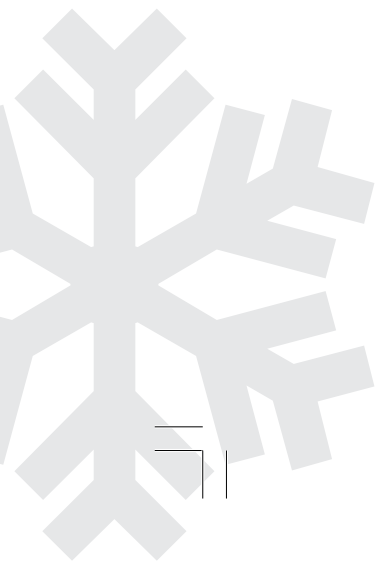
ผมประทับใจคำพูดคำหนึ่งว่า“ยิ่งคุณให้ผู้อื่นมากเท่าไรคุณก็ยิ่งได้รับมากเท่านั้น” ซึ่งคำพูดนี้ทำให้ผมรับรู้ได้เลยว่าครอบครัวของจุกจะได้รับการช่วยเหลืออย่างแน่นอน โดยผู้ใจบุญใจบุญตกลงที่จะชำระหนี้สินธนาคารจำนวนสองหมื่นบาทให้ พร้อมทั้งจะทำกรซ่อมแซมปรับปรุงบ้านที่ยังไม่เสร็จให้พอที่จะเข้าไปอยู่อาศัยได้ และพอเริ่มต้นวัน

ใหม่ในเดือนกันยายนความสุขของครอบครัวจุกก็เกิดขึ้น ครอบครัวของจุกได้ย้ายกับเข้ามาอยู่ในบ้านหลังใหม่ เสียงหัวเราะอย่างมีความสุขของจุกและน้องๆ ที่เกิดขึ้นในวันนั้น และเสียงนั้นยังดังก้องอยู่ในหัวของผมจนถึงวันนี้

แต่!!! ภารกิจของผมยังไม่จบเพียงแค่นี้ เพราะนอกจากสิ่งที่ผมจะต้องดำเนินการต่อไปคือการซ่อมแซมบ้านช่วงที่ 2 แล้วผมยังต้องส่งเสริมเรื่องการประกอบอาชีพภายในครัวเรือนของครอบครัวจุก และนำกรณีครอบครัวของจุกไปเป็นกรณีศึกษาเพื่อขยายผลผลักดันให้เป็นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดนครราชสีมา ในลำดับต่อไปอีกด้วย

แต่อย่างน้อยวันนี้ “บ้านใหม่ของจุก” ก็เป็นอีกหนึ่งความสำเร็จของการทำงาน ส้มชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมาที่ทุกคนช่วยเหลือนันให้สุขภาวะของคนที่เราทำงานด้วย เต็มเต็มที่สุด

ลำตะคองสองวัย

เกศินี เกิดจันทร์

เครือข่ายส้มชชาสุขภาพนครราชสีมา

“ลำตะคองถูกทอดทิ้ง!” เป็นคำพูดที่เต็มไปด้วยน้ำเสียงหดหู่จากผู้สูงวัยชื่อว่า คุณตากวาง อ่อนจันทร์ ชายชราวัย 89 ปี รูปร่างสูงโปร่ง ผิวดำแดง ตัดกับผมสีดอกเลา เวลาเดินไปไหนมาไหนคุณตาเดินไม่ค่อยสะดวกนักเพราะหลังที่งุ้มเล็กน้อย ทำให้ต้องมีไม้เท้าคู่กาย ท่านเป็นที่รักนับถือของชาวบ้าน ลูกหลานที่ได้เจอท่านมักจะพุดหยอกล้อท่าน ด้วยการให้ท่านยืนตรงให้ดู

ทุกครั้งที่ต้องยืนท่านจะต้องบอกว่า “ไอ่...ตา..ปวดหลังจริงๆ” บางวันพวกเรา ก็เห็นตากวางนั่งสานพัด สานตระกร้า ซึ่งทำจากไม้ไผ่ ที่ปลูกอยู่ริมลำตะคอง ดูเหมือนตลอดชีวิตของท่านจะผูกพันกับลำน้ำสายนี้ ทุกครั้งที่หลายๆ คนได้มีโอกาสพบและได้พุดคุยกับท่าน มักจะได้ยินเสียงบ่นอยู่บ่อยๆ ว่า “น่าสงสารลำตะคองนะลูก ทำไมทุกวันนี่ไม่สะอาดเลย พืชและผักหลายๆ ชนิดที่ขึ้นอยู่ริมฝั่งหายไปหมด ทุกวันนี้ อะไรๆ ต้องซื้อกิน” เสียงพุดและภาพของท่านที่กำลังเดินขึ้นมาจากท่าน้ำท้ายบ้าน ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันที่ท่านทำอยู่คนที่ได้ยินและรับฟังรู้สึกได้เลยว่า ความวิตกกังวลกำลังเกิดขึ้นกับชายสูงวัยผู้นี้

ท่านเล่าให้ฟังว่า “แต่ก่อนลำตะคองกว้างขวาง มีน้ำใสสะอาดใช้ดื่มกินได้เลย มองเห็นฝูงนกกาน้ำชนิดปลาแหวกว่ายไปมา สองฝั่งคลองมีพืชขึ้นมากมาย ส่วนใหญ่พืชพันธุ์เหล่านั้น ยังนำมาเอ็ดอยู่เอ็ดกินได้ คนที่อยู่ในหมู่บ้าน-ชุมชน จะมีแต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ดูแล ทุกข์-สุข ซึ่งกันและกัน มีอะไรก็แบ่งปันกัน ผู้ใหญ่ต่างคน ต่างมีเวลาให้กัน และกัน ซึ่งจะตรงกันข้ามกับในทุกวันนี้ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม กำลังจะถูกมองข้าม คนแก่ คนชรา ถูกทอดทิ้ง เพราะลูกหลานออกไปทำงานต่างถิ่นนานๆ ถึงจะกลับมาเยี่ยมบ้าน หรือบางคนแทบจะไม่ได้กลับมาเลยก็มี”

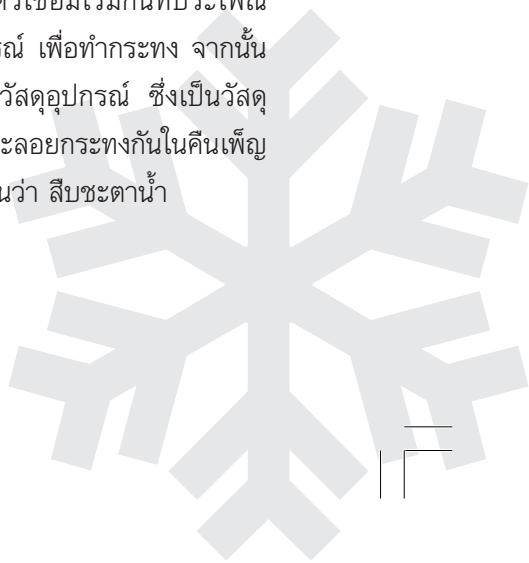
26 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

แล้ววันหนึ่ง ณ ลานวัดบ้านบุ่งลำไย ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่แต่ก่อนพื้นที่ตรงนี้เป็นหนองน้ำ มีต้นลำไยขึ้นมากมาย แต่เป็นลำไยกะโหลก มีแต่เม็ดใหญ่ มีเนื้อนิดเดียว เมื่อหมู่บ้าน เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดนี้ คุณตากวาง...ก็เกิดความคิดที่จะเป็นผู้อยู่ชะลอการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของคน ด้วยการให้ผู้สูงวัยเป็นต้นแบบ ลูกขึ้นมาทำกิจกรรมร่วมกับหมู่บ้านและชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างให้เด็กและเยาวชนได้เห็น

คุณตากวาง...ได้บอกเล่า พร้อมกับเสนอความคิดของท่าน โดยเป้าหมายอยากทำให้มันกลับมามีชีวิตใกล้เคียงที่พร้อมจะพัฒนาหมู่บ้าน โดยลิ้มความกังวลใจ ความเคียดทาง เดิมวิตกกังวล แต่มีแววตาแฝงด้วยความสุข เพียงความหวัง สิ่งแรกที่ตากวางทำคือหาแนวร่วมในการที่จะทำกิจกรรมในหมู่บ้าน โดยเฉพาะคนกลุ่มที่มีวัยเดียวใกล้เคียงกับท่าน ที่ไปวัดถือศีล แปลงมากนักรู้วันนี้หรือแม่แต่กลุ่มปลูกพืช-ผักที่อยู่ตามสองฝั่งลำตะคอง จนในที่สุดได้เกิดกลุ่มผู้สูงวัยขึ้นในหมู่บ้าน และได้จัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุหมู่บ้าน”ซึ่งเป็นหนึ่งในเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา และได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมในเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด

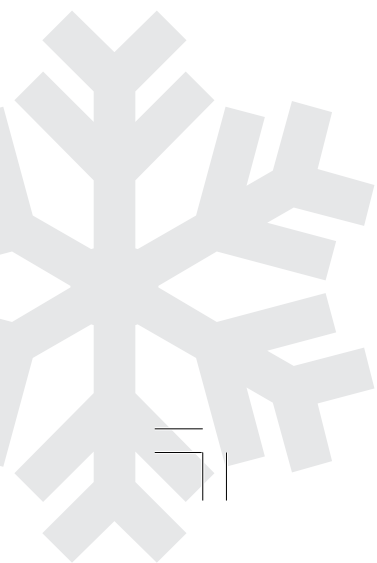
จากนั้นหมู่บ้านแห่งนี้ก็เปลี่ยนแปลงไป เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยมีแต่ผู้สูงวัยและเด็กเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน แต่ยังมีขาดขาดคนรุ่นใหม่มาร่วมด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของ ประเพณี-วัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติกันมา ด้วยเหตุนี้คุณตา จึงนำปัญหาที่เกิดขึ้นหารือกับผู้นำท้องถิ่น สมาชิกชมรมฯ โดยต้องการหาทางเชื่อมโยง เยาวชนที่เป็นลูก-หลานให้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมของหมู่บ้านให้มากขึ้น

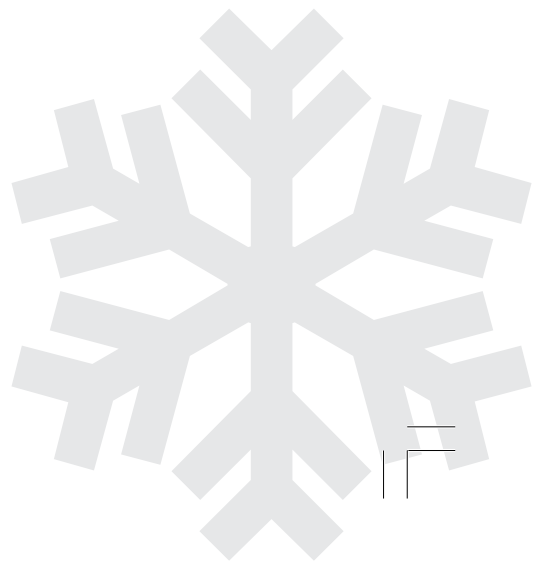
โดยดึงเอาประเพณี-วัฒนธรรมของหมู่บ้านมาเป็นตัวเชื่อมเริ่มกันที่ประเพณี ลอยกระทง โดยให้ผู้สูงวัยเป็นต้นแบบ ตั้งแต่จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อทำกระทง จากนั้นผู้สูงอายุในหมู่บ้านก็จะพาลูกหลานเย็บกระทง ที่ทุกคนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นวัสดุทางธรรมชาติมารวมกัน เพื่อไม่ให้ลำตะคองสกปรก แต่ก่อนที่จะลอยกระทงกันในคืนเพ็ญจันทร์เต็มดวง ช่วงบ่ายจะมีพิธีขอขมาแม่น้ำลำคลองซึ่งเรียกกันว่า สิบชะตาน้ำ

นอกจากนี้ยังมีการเล่าเรื่องจาก ผู้สูงวัย ถึง ประเพณีดั้งเดิม รวมถึงสภาพของ ลำตะคองให้คนรุ่นหลังทำด้วย แล้วพยายามเชื่อมโยง ให้เห็นถึงสายน้ำ ลำตะคองที่ เปลี่ยนแปลงมากขึ้นในวันนี้ กระทั่งทำด้วยใบตองกล้วย เต็มแต่งด้วยดอกไม้ที่ปลูกขึ้นเองจากบ้านแสงไฟจากรูปเทียน ระยิบระยับ ล่องลอยไปตามกระแสน้ำ เป็นภาพที่สวยงามยิ่งนักกระถางน้อยล่องลอยไปตามลม แต่ความหวังของตากวางไม่ได้ล่องลอยแบบไร้ทิศทางเช่นนั้น เพราะวันนี้ ความหวังของคุณตาที่ได้ก่อรูปเอาไว้ ได้มีคนมาสานต่อแล้ว

ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น สู่...ไบโอดีบุก

สมจิตร์ ลาคำ

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา

“ทำไมลูกหลานชนบทไทยทิ้งแผ่นดิน?” เป็นสิ่งที่อยู่ใต้จิตสำนึกของข้าพเจ้ามา ยาวนาน จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสมัยยังวัยเยาว์ คือการได้เห็นรุ่นพี่ๆ เดินทางออก นอกหมู่บ้านอยู่เป็นประจำมาเสมอ นานๆ ครั้งถึงจะกลับมาเยี่ยมบ้านและดูเหมือนว่า จะมีชีวิตที่ดีขึ้น “ดูดีมีชาติตระกูล” แต่ท้ายสุดช่วงหนึ่งของชีวิตก็นำครอบครัวใหม่ กลับมาสู่ชุมชน หมู่บ้านและใช้ชีวิตแบบสังคมเดิมเพียงแต่อาจจะมีวิถีชีวิตที่ซับซ้อนน่า ปวดหัวมากยิ่งขึ้น

“เขาปลูกต้นบุกเขือ ก็ได้ลูกบุกเขือ จะให้มันออกเป็นลูกชมพู คือชิบมัน” ตาเตี้ย ลาคำ ผู้เฒ่าที่ให้แก่และดูแลชุมชนมายาวนาน ท่านให้ข้อคิดในการสอนลูกหลานใน ชุมชนให้ได้ถูกคิดและทำสิ่งต่างๆ บนความจริง รวมทั้งตั้งศักยภาพความสามารถ ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และทำให้ดีที่สุด บนรากฐานหรือรากเหง้าของคุณความดี (ปลูกต้นไม้แล้ว ต้องเอาใจใส่ อดทน ฝ่าสิ่งเกิดเริ่มเรียนรู้ ที่จะให้ ต้นไม้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์แข็งแรงและให้ดอกออกผลเพื่อให้ประโยชน์แก่ตนเอง และผู้อื่น และขยายพันธุ์ต่อไป)

จากลูกเกษตรกร...สู่...เกษตรกรตัวจริง พ่อบุญมา ขามกิ่ง แกนนำหลักคนหนึ่งของกลุ่มพวกเราที่อยู่ตำบลไทยสามัคคี บ่นกับข้าพเจ้าว่า “พ่อแก่แล้ว ชิเฮ็ดไหวอยู่บ่เจ้า ว่า พ่ออยากให้ลูกหลานได้มาเขียนผู้นำ บัจฉน์มันกะบ่มีคนมาเก็บตกที่ดินเฮานี้” เป็น แรงกระตุ้นให้ข้าพเจ้าและกลุ่มสตรีส่วนหนึ่ง นำโดยคุณชาลี แม่นปิ่น ได้หันไปมองและ เน้นความสำคัญกับลูกหลานของเกษตรกร เริ่มสังเกต สัมผัสเข้าไปเรียนรู้ชีวิตของเยาวชน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้เขาหันมาร่วมเรียนรู้ช่วยเหลือหนุนเสริมอาชีพเกษตรกรที่พ่อแม่ทำอยู่

30 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

คุณสมบัติของเกษตรกร ที่พอสรุปได้อย่างชัดเจน คือ ความอดทน ความขยัน ความมานะ ความมุ่งมั่น ความประหยัด ความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความซื่อสัตย์สิ่งที่สำคัญ คือ ความมีคุณธรรมนำชีวิต การสร้างความสุขบนพื้นฐานความพอเพียง แต่สิ่งที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่พร้อมจะก้าวเข้ามาเป็นเกษตรกรต้องเรียนรู้เพิ่มเติมคือ การค้นหาองค์ความรู้และวิธีการที่เหมาะสมในสภาพภูมิสังคมและภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน

ข้าพเจ้าเริ่มต้นจากการหาพวกพ้องที่อยากทำการเกษตรจากหลายหมู่บ้านในพื้นที่ ๓ ตำบลของอำเภอร่องน้ำเขี้ยว มารวมกันเป็นกลุ่มภายใต้ชื่อ กลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษ”วังน้ำเขี้ยว” โดยมีคุณอำนาจ หมายยอดกลาง เป็นแกนนำหลักของกลุ่ม ร่วมกันทำการเกษตรไม่ใช้สารเคมี พวกเราเริ่มตั้งแต่กระบวนการเตรียมดิน จนกระทั่งการเก็บเกี่ยวและส่งถึงผู้บริโภค จากวันนั้นในปี ๒๕๕๑ จนถึง ๒๕๕๓ พวกเราได้ร่วมกันก่อตั้งเป็นสหกรณ์กิจกรรมไร้สารพิษในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอร่องน้ำเขี้ยว จำกัด ปัจจุบัน คุณโชคชัย สมันตรัฐ เป็นประธานสหกรณ์ฯ

ทำไมต้องเกษตรไม่ใช้สารเคมี คุณอำนาจ หมายยอดกลาง บอกว่า “อาหารเป็นหนึ่งในโลก การทำอาหารให้สะอาด ปลอดภัย เป็นการสร้างความดีให้กับตัวเราและอาชีพเกษตรกร อีกทั้งเป็นการทำบุญที่ได้กุศลแรง เพราะเรามีความหวังดีเป็นต้นทาง ปลายทางก็คือสุขภาพกายและใจดี” เป็นที่มาของการทำการเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมี ทำให้พวกเราซึ่งนำโดย คุณโชคชัย สมันตรัฐ และแกนนำกลุ่มหมู่บ้านในแต่ละตำบล ได้ร่วมกันวิเคราะห์ค้นหาข้อบกพร่องของเกษตรกรในภาคเกษตร และร่วมกันหาทางออก (โดยใช้หลักอริยะสัจ ๔) โดยกระบวนการกลุ่ม

การค้นหาผู้นำต้นแบบในการนำทำ รวมถึงการค้นหาทิศทางแนวทางใหม่ๆ เพื่อเป็นทางออกของการทำงานภาคเกษตร เมื่อต้องพัฒนาวิธีคิด บนข้อจำกัดของสังคมและเศรษฐกิจ ทางออกคือเน้นความพอเพียง ความสุขบนงานเกษตร สร้างรอยยิ้มและกำลังใจในการมีชีวิตของคนจน ดังนั้นทางออกของพวกเราคือ การทำเกษตรไม่ใช้สารเคมี แล้วจะมีอะไรมาทดแทนสารเคมี?

พี่สุวัตร์ สุขสวย ชายวัยกลางคน บอกว่า “ง่ายมากสำหรับศักยภาพของพวกเขา เราที่เป็นกลุ่มเกษตรกรอยู่แล้ว เพราะเราทำอยู่แล้วและค้นหาความรู้ และวิธีการ เพิ่มเติม โดยผ่านกระบวนการกลุ่มร่วมกันค้นหาปัญหาและหาทางออก ศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน” และ “เราอย่างเป็นน้ำที่เต็มแก้ว”

ปัจจุบันองค์ความรู้ด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการทำเกษตรไม่ใช่สารเคมีมีมากมาย สามารถศึกษา เรียนรู้และเข้าถึงได้ง่ายมาก คงเหลือเพียงเริ่มลงมือทำ กลุ่มของพวกเราเริ่มจากการปลูกพืชผักอายุสั้น เนื่องจากต้องกินอยู่เป็นประจำและสามารถสร้างรายได้ในระหว่างวัน สมาชิกในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่อง และนี่คือบทพิสูจน์ที่สร้างความเชื่อมั่นเป็นกำลังใจในการทำงานของเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

เกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ทดแทนสารเคมี มีองค์ความรู้เพิ่มเติมในการทำเกษตรแบบไม่ใช่สารเคมี รวมถึงการยอมรับผลิตภัณฑ์ปลายทางคือ ผักไร้สารพิษ ได้รับการยอมรับจากหลายภาคส่วน ดังคำกล่าวของคุณเฉลียว เสียมกำปัง ว่า “ทุกวันนี้พี่มีรายได้วันละอย่างต่ำ ๕๐๐ บาท ไม่รวมถึงการส่งผักให้กับสหกรณ์ของเรา ถ้าพี่หมดภาระเรื่องส่งลูกเรียน พี่ก็เป็นคนรวย เราทำแบบคนจน แต่อยู่อย่างคนรวยและมีความสุข สุขแบบเราปลอดภัย สบายใจ มีญาติมากเพราะทุกคนที่มาก็คือเหมือนญาติเรา เขาก็อยากกินของดี สะอาดและที่สำคัญเชื่อมั่นในการทำงานของเรา”

คุณชาลี แม่ன்பิน เกษตรกรที่ทำการเกษตรไม่ใช่สารเคมีมาแต่เริ่มต้นกล่าวว่า “ภูมิใจที่ได้ผลิตผักไม่ใช่สารเคมีส่งให้คนอยู่กรุงเทพฯ ได้กิน เขาก็ตามมาดูว่าเราผลิตอย่างไร และเขาก็บอกว่า ผักเราอร่อย หวาน กรอบ แล้วเขาก็มีสุขภาพที่ดีขึ้น นี่ก็เป็นกำลังใจให้เราผลิตจนถึงทุกวันนี้ และที่สำคัญลูกชายที่เรียนจบการศึกษาแล้วก็กลับมาทำอาชีพนี้ ช่วยเรา ทำแบบเราทำ คิดว่าเขาคงเห็นว่าดี มีรายได้ดีกว่าการไปรับจ้างเขา ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวจึงขยายพื้นที่จาก ๒ ไร่ เป็น ๑๐ ไร่”

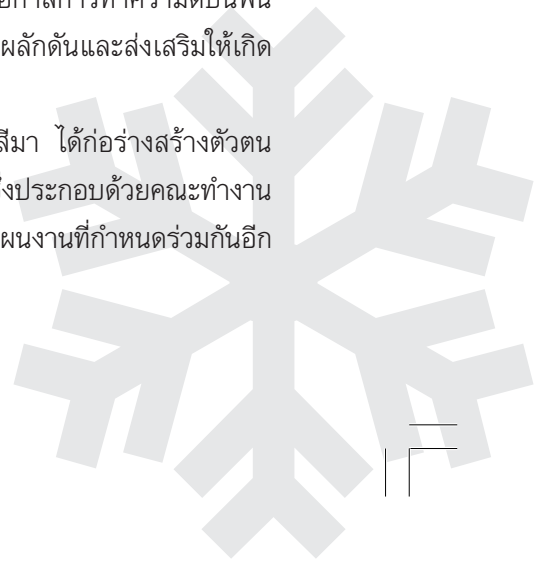
ทุกวันนี้พวกเราส่งผลผลิตผักไร้สารพิษให้แก่สหกรณ์ ทุกวัน จันทร์ พุธ และศุกร์ และบางส่วนยังส่งให้กับพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาติดต่อขอซื้อ โดยเกษตรกรมีอำนาจการต่อรอง คือการตั้งราคาผักในการซื้อขาย ได้ตามความเหมาะสม และมีตลาดจำหน่ายตลอดทั้งปี

ที่อำเภอ แอ้มโชติ (เดิมเป็นแม่ค้าขายข้าวแกงตลาด ๗๙) ตลาดแกนนำคนสำคัญของหมู่บ้านคลองบงพัฒนา บอกว่า “เกษตรกรไม่ใช้สารเคมี เป็นทางออก มีทางไป และสร้างความสุข การปลูกผักไร้สารพิษ หรือผักไม่ใช้สารเคมี ไม่ใช่แค่กระบวนการพัฒนาคน ความรู้ ลิงแวดล้อม แต่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สร้างความสุขและเป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลานได้อย่างประจักษ์ชัดเจนนับรูปธรรม คำคมที่ว่า “ความดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้ ต้องทำเอง” และนี่คือ “ศักดิ์ศรีการเป็นเกษตรกรไทย”

นำความเป็นเกษตรกรสู่การเผยแพร่ประสบการณ์และร่วมกระบวนการผลักดันสู่ประเด็นนโยบายสาธารณะของจังหวัดนครราชสีมา จากการสร้างชีวิตให้มีความสุขบนความเป็นจริงที่ยาวนานของกลุ่มเกษตรกรกสิกรรมไร้สารพิษ “วังน้ำเขียว” นี้เองที่เป็นอีกหนึ่งทางเลือก หนึ่งกระแสความต้องการของเกษตรกรที่สนใจ โดยได้นำความดีมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนทำงานในจังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ โดยกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ได้นำพากลุ่ม เครือข่าย ภาคีจากภาครัฐ ภาคการเมือง ภาควิชาการ ภาควิชาชีพ ภาคประชาชน มารวมกันค้นหาประเด็นที่คนในจังหวัดสนใจ ที่เป็นความต้องการและเป็นสภาพปัญหาที่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น

จนกระทั่งพัฒนาเป็นกลไกการทำงานของสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา ภายใต้หลักคิดของกระบวนการสมัชชา คือแนวทางการทำงานร่วมกันแบบ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” เพื่อกระตุ้นและสร้างกระแสความเป็นไปได้สู่โอกาสการทำความดีบนพื้นฐานการมีนโยบายสาธารณะที่เป็นแนวทางสำคัญหนึ่ง ในการผลักดันและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการสร้างสุขภาวะของคนโคราช

กลไกการทำงานสมัชชาสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา ได้ก่อร่างสร้างตัวตนจากภาคี ๓ ภาคส่วน เมื่อปี ๒๕๕๒ พัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงาน ๕ คณะ/ฝ่าย มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไปตามภาระงานในแผนงานที่กำหนดร่วมกันอีก

ทั้งจัดการงบประมาณที่เป็นไปตามเป้าประสงค์ มีดังนี้ คณะทำงานขับเคลื่อนฯ คณะทำงานวิชาการ คณะทำงานประชุม/จัดกระบวนการ คณะทำงานฝ่ายสื่อสารสาธารณะ คณะทำงานติดตามประเมินผล สนับสนุนการดำเนินงานโดยคณะสนับสนุน “เลขานุการ” โดยมีคุณท้าวชัย พันธุ์งาม เป็นประธานคณะทำงานในปี

ในปีนี้เป็นเป้าหมายหลักคือ “การค้นหาประเด็นที่คนโคราชให้ความสนใจ?” เป็นคำถามที่ดูเหมือนง่ายมากแต่กระบวนการค้นหาเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้าง ความแตกต่าง แตกแยกมีมาก การระดมสมองเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของทุกพื้นที่คงเป็นไปได้ยาก คณะทำงานนำโดย พระครูอมรชัยกุล(หลวงตาแซร์) ให้ข้อคิดว่า “เริ่มจากทุนเดิมและพัฒนาต่อยอดค้นหาเครือข่ายและภาคีหน่วยงาน องค์กรที่สนใจเพิ่มเติม แล้วค่อยก้าวเดิน” และคุณโชคชัย สมันตรัฐ บอกว่า “ให้พวกเราเดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ เราก็ก้าวจุดหมายได้” ตลอดเส้นทางของการขับเคลื่อนงาน พวกเราไม่ได้โดดเดี่ยวเฉพาะส้มชชาสุขภาพโคราชแต่เรายังมีกลไกภาคที่นำโดย ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นแกนประสานส้มชชาสุขภาพภาคอีสาน รวมทั้งคณะทำงานภาค ได้หนุนเสริมทั้งกำลังใจและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสริมทักษะทางวิชาการเป็นระยะๆ

พวกเราทำงานอย่างมีความสุข.. เนื่องจากคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการฯ ทั้ง ๕ คณะ ได้มีการประชุม ถกเถียง เพื่อค้นหา ปรับปรุง ประยุกต์ กระบวนการ วิธีการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่จังหวัด กระทั่งได้เริ่มการค้นหาคำตอบ โดยการจัดเวทีให้ความเห็นในประเด็นนโยบายสาธารณะของจังหวัดใน ๒๕ ประเด็นของมติส้มชชาสุขภาพแห่งชาติทั้ง ๒ ครั้ง ในระหว่างวันที่ ๑๗-๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลากหลายภาคส่วนเข้าร่วมในเวทีให้ความเห็น ประเด็นที่ได้รับการผลักดันให้เป็นประเด็นสาธารณะของจังหวัด คือ ประเด็นแอลกอฮอล์ และประเด็นเกษตรและอาหารในยุควิกฤต

นอกนั้นยังมีประเด็นรองหรือประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำสู่การผลักดันในปีถัดไป เช่น ประเด็นสิ่งแวดล้อม ประเด็นการเข้าถึงสุขภาวะของผู้พิการ และประเด็นสุขภาวะของ

34 เรื่องเล่า เราสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

พระสงฆ์ คุณวินัส จันมา ผู้ประสานคนเข้ามาร่วมกันทำงาน ปี ๒๕๕๒ กล่าวว่า “ทำไมมีคนมาช่วยกันทำงานมากมายขนาดนี้” คุณเอกชัย ณ ป้อมเพ็ชร คณะทำงานจัดประชุม/กระบวนแกนนำสำคัญได้ให้ข้อคิดว่า “ทุกคนมีงานทำ ทำงานตามที่ชอบและถนัด และทำให้ดีที่สุด”

อีกท่านหนึ่งกล่าวว่า กระบวนการที่ใช้ในการให้ความเห็นเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของคนโคราช (ที่มีความขัดแย้งและเป็นพื้นที่ใหญ่) ดังนั้นการจัดกระบวนในช่วงเวลาจำกัด เราทำได้เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำประเด็นสู่การผลักดันเป็นนโยบายสาธารณะของจังหวัดแล้ว” นั่นคือคุณสันทนา ธรรมสโรจน์ สอดคล้องกับความสุขที่คณะทำงานได้รับ เนื่องจากการทำงานได้รับความร่วมมือจากภาคีที่มีความอยากจะทำ อยากที่จะผลักดัน คณะทำงานบางท่านให้ความเห็นว่า “เราเห็นหน้ากันมากกว่าหน้าภรรยาที่บ้านอีก” ...แต่แล้วก็มีความสุขขึ้นมา...”

ภารกิจหลังจากนี้ พวกเราก็ยังคงต้องทำต่อไป (ภายใต้ความสุข) คือ การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา และการจัดเวทีรับฟัง/พิจารณาประเด็นมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ แต่ที่สำคัญที่เป็นการบ้านใหญ่ของคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครราชสีมา คือ การผลักดันประเด็นสาธารณะของจังหวัดนครราชสีมา ในปี ๒๕๕๓ นี้ ให้เป็นนโยบายของจังหวัดและนำสู่นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในพื้นที่จังหวัด

จะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนงานสมัชชาสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมา เริ่มจากเชื่อมโยงจุดเล็กๆ ที่ศักยภาพภายในจังหวัด เริ่มจากน้อยไปหามาก เริ่มจากที่ไม่มีไปสู่สิ่งที่ดีคาดหวัง กลายเป็นมรดกความดีที่ส่งทอดต่อลูกหลานอย่างยั่งยืนได้ แต่เราต้องค้นหาเครื่องมือในการนำสิ่งเล็กๆ เหล่านี้มารวมกันเพื่อแสดงพลังในการผลักดัน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้การใช้กระแสมติ (จริงใจปรารถนาดี) คนโคราชได้ค้นพบ ทำความเข้าใจในเครื่องมือที่นำมาสู่การปฏิบัติได้อย่างเห็นผลในระดับหนึ่ง เครื่องมือดังกล่าวคือ กระบวนการการสมัชชาสุขภาพจังหวัด

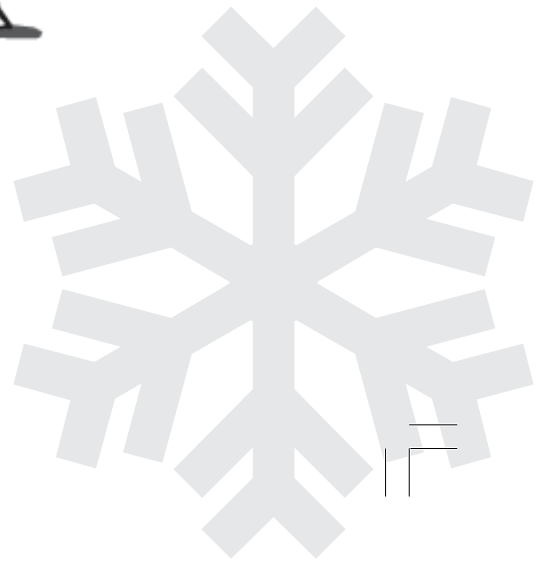

เรื่องเล่า : เร้าพลัง
สมาชิกสุขภาพจังหวัดเลย

7 4151119

7 ยุทธการกานจัดนโยบายสุขภาพ:

ภาสกร สุระชัยปัญญา

สมัชชาสุขภาพจังหวัดเลย

ศิลปะและเทคนิคการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เป็นสิ่งที่คณะทำงานสมัชชาสุขภาพทุกระดับจำเป็นต้องมีเพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาใหญ่ๆ ยากยากๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา สมัชชาสุขภาพจังหวัดเลยได้นำยุทธศาสตร์นี้มาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาเชิงประเด็นพื้นที่โดยระยะแรกนำไปใช้แก้ไขปัญหาสุขภาพเด็กและเยาวชน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และแก้ไขปัญหาเด็กติดเกมได้ดีเป็นผลสำเร็จ

จากโครงการบ้านหลังเรียนที่ได้รับรางวัล Childs watch award และมีการผลักดันเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาต่างๆของจังหวัดเลย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติตามโครงการ 5 รั้วล้อมไทยภัยพินภัยยาเสพติดของรัฐบาล

การทำงานที่ผ่านมาของสมัชชาสุขภาพจังหวัดเลยตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ถึงปัจจุบันกว่า 10 ปีทำให้เราได้เรียนรู้ทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลวก่อเกิดองค์ความรู้ใหม่ตกผลึกเทคนิคและวิธีการทำงานใช้เป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนพลังภาคีเครือข่ายจังหวัดเลยโดยใช้ชื่อว่า “ยุทธการ 7 ล.” ได้แก่ “เสาะหาขุนพล สานสายสัมพันธ์เส้นทางสู้ฝัน เสริมความแข็งแกร่ง สรรสร้างเครือข่าย สู่เวทีสาธารณะ สื่อสารสังคม “

ยุทธการที่ 1 เสาะหาขุนพล การหาขุนพล นักรบผู้กล้า เป็นคนดี คนเก่ง คนกล้า เป็นการค้นหาบุคคลที่มี “จิตใหญ่ใจสาธารณะ” ให้ครอบคลุมไตรภาคีทั้งภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคประชาชนเริ่มแรกเมองคนใกล้ตัว กลุ่มเพื่อน พี่น้องที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ใน

38 เรื่องเล่า เราสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

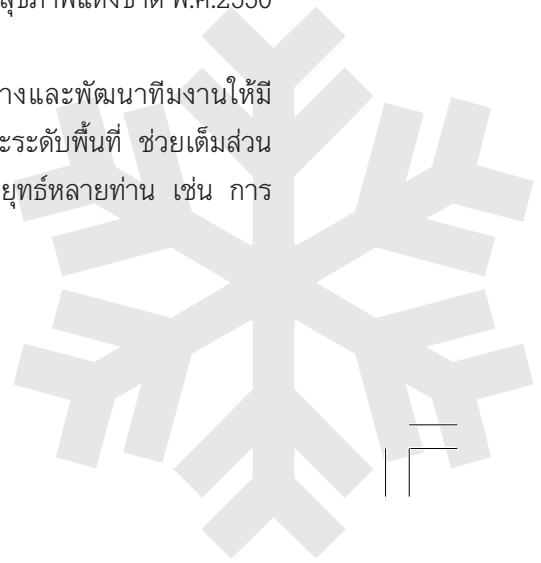
แนวทางเดียวกัน พร้อมทั้งจะเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม มีใจเปิดกว้างและพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เหมือนกับบรรณกรรมสามก๊กที่เล่าปี เชิญขงเบ้ง ร่วมขบวนการสร้างชาติสามครั้ง สามคราว ผู้ชักชวนต้องใช้ความพยายามและความอดทนอย่างมากทีเดียว

ยุทธการที่ 2 สานสายสัมพันธ์ การสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อใจซึ่งกันและกันนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากที่สมาชิกต้อง เปิดอกคุยกัน ด้วยความจริงใจ มีการจัดประชุมเน้นความเรียบง่าย พบปะพูดคุยกันเป็นประจำทุกเดือน การรับประทานอาหารด้วยกัน และมีกิจกรรมทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องของเครือข่าย

ยุทธการที่ 3 เส้นทางสู่ฝัน เป็นยุทธการสร้างเป้าหมายร่วมกันของยอดขุนพลทั้งหลาย ให้มองเห็นปัญหาาร่วมกัน ซึ่งจังหวัดเลยมี 5 ประเด็น คือ กรณีเหมืองแร่ทองคำที่อำเภอวังสะพุง การประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่าภูคือภูกระแต ที่อำเภอภูกระดึง โรงสีข้าวโพดดูดขึ้นรายล้อมหมู่บ้านปากห้วยปากคานที่อำเภอท่าลี่ การประกาศเขตที่ดินราชพัสดุทับซ้อนกับที่อยู่อาศัยของประชาชน การลักลอบทำเหมืองแร่เหล็กเถื่อนที่อำเภอเชียงคาน

นอกจากนี้ได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันเหมือนสัญญาใจไว้ว่า “เราเป็นกลุ่มคนที่มีความหวังใจอาสาสมัคร หัวใจของคนที่ยากเห็นสังคมที่งดงาม เราอยากใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า เราเชื่อว่าการทำงานเพื่อสังคมและแผ่นดินเกิด ไม่ใช่ความฝัน แต่เป็นการทำงานบนโลกแห่งความเป็นจริง ขอเพียงให้เรากล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าลงมือปฏิบัติ เราต้องการที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นจริง ให้คนในหมู่บ้านของเรา ในสังคมของเรา ได้มองเห็น เพื่อให้ทุกคนมาเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์...” นอกจากนี้การได้รับงบประมาณสนับสนุนการทำงานจากภาคส่วนต่างๆ และพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ทำงานให้เส้นทางสู่ฝันสะดวกขึ้น

ยุทธการที่ 4 เสริมความแข็งแกร่ง เป็นการสร้างและพัฒนาทีมงานให้มีศักยภาพแข็งแกร่ง เสริมเชี่ยวชาญคณะทำงานทั้งในระดับและระดับพื้นที่ ช่วยเติมส่วนขาดให้คณะทำงาน ในหลายกระบวนการยุทธศาสตร์จากอาจารย์ผู้เยี่ยมยุทธหลายท่าน เช่น การ

ทำงานเป็นทีมและพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการพื้นที่และทักษะการทำงานเป็นทีม การสร้างนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการถอดบทเรียนและสรุปบทเรียน เป็นต้น

ยุทธการที่ 5 สรรสร้างเครือข่าย เป็นการค้นหาแนวร่วมโดยเริ่มจากการทำงานในเครือข่ายเชิงประเด็นปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ในลักษณะผู้ก่อการ 5-10 คน กำหนดให้สมาชิกหาเครือข่ายเพิ่มจากคนที่รู้จักกันอย่างน้อย 1 คนต้องหาได้สมาชิกเพิ่มขึ้น 1 คนแบบ 1:1 หรือมากกว่าแล้วแต่ศักยภาพของแต่ละคน การสร้างเครือข่ายนั้นนอกจากจะมีการขยายแนวร่วมเชิงสัมพันธ์ส่วนบุคคลแล้ว ยังมีการขยายแนวร่วมองค์กรภาครัฐและเอกชน ผ่านตัวบุคคลที่เป็นบุคคลสำคัญเป็นที่เลื่อมใสและสนับสนุน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย แคนนำเครือข่ายสื่อมวลชนทุกแขนง เป็นต้น

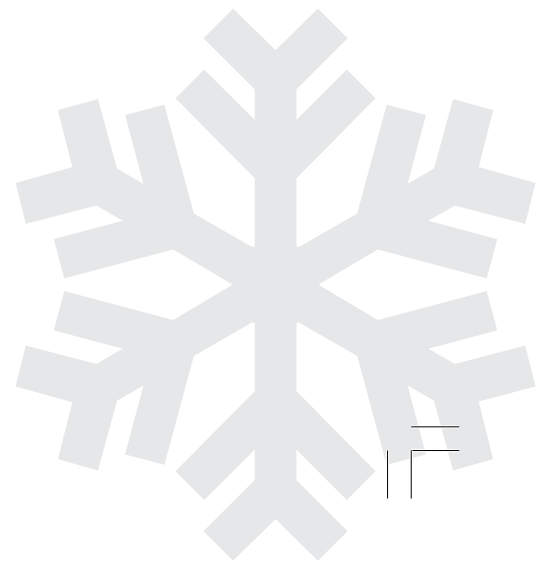
ยุทธการที่ 6 สู่วีทิสสาธารณะ เป็นเหมือนการเข้าสู่สนามรบ ต้องมีความพร้อมทั้งด้านข้อมูลข่าวสาร ถูกต้อง ชัดเจนตรงประเด็น ทีมงานวิชาการระดับจังหวัดระดับพื้นที่และฝ่ายอำนวยการจะมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล นำเป็นวัตถุดิบใช้ในการจัดเวทีสาธารณะ ผ่านวิทยากรผู้อำนวยการจัดเวทีซึ่งต้องมีความรู้ เชี่ยวชาญในประเด็นนั้นๆ โดยระหว่างจัดเวทีจะมีทีมสื่อบันทึกเทปเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ผลิตแจกจ่ายผู้เข้าร่วมเวทีไปพร้อมกันวิธีนี้ช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและช่วยขยายแนวร่วมได้เป็นอย่างดี

ยุทธการที่ 7 สื่อสารสังคม การสื่อสารให้สังคมรับรู้โดยสื่อสารผ่านทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ในจังหวัดและเครือข่ายภายนอกจังหวัด มีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทบทวนการดำเนินการต่างๆ อย่างรอบคอบและให้ความสนใจแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น ที่จะเสริมพลังผลักดันเป็นนโยบายสาธารณะ เช่น กิจกรรมบ้านหลังเรียน เหมืองแร่ทองคำ เผยแพร่ในทีวีไทยในรายการ เปิดปม มดคันไฟ เป็นต้น

40 เรื่องเล่า เราสัมผัส
สัมผัสสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

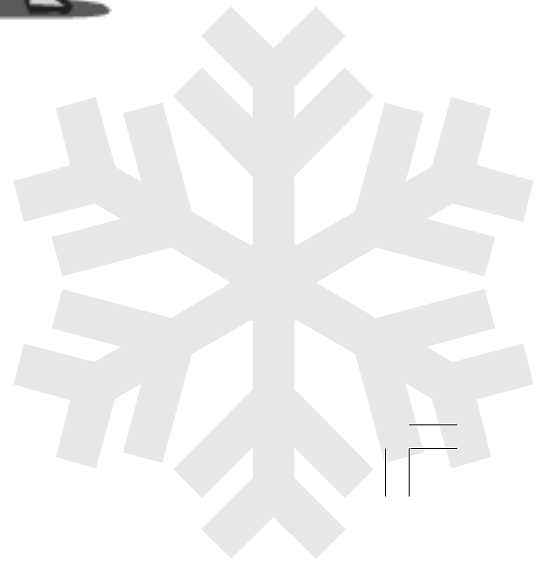
7 ยุทธการสานพลังเครือข่ายเป็นเหมือนจุดคานงัดระหว่างปัญหาทุกขภาวะ และสุขภาพ ช่วยเสริมสร้างพลังปัญญาของเครือข่าย ยุทธศาสตร์นี้เป็นเคล็ดลับแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพที่แข็งแกร่ง เขี่ยอนภูเขาสู่ความสำเร็จ

เรื่องเล่า : เร้าพลัง
สมาธิสุขภาพจังหวัดสกลนคร

“เกลือจิ้มเกลือ”: การแก้ไขปัญหาสุขภาพะทางเพศ ของเด็กและเยาวชนสกลนคร

สมบูรณ์ กุดนอก

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร

จากคำพูดของเด็กหญิงคนหนึ่งในการเข้าค่ายทักษะชีวิตเยาวชน บอกว่า “ทำไมผู้ใหญ่อยากให้แต่พวกหนูเป็นอนาคตของชาติ หนูขอเป็นปัจจุบันของชาติด้วย” และมีภาษีโบราณที่ว่า “เกลือจิ้มเกลือ” ปัญหาของเด็กควรจะให้เด็กมีส่วนร่วม จึงกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร โดยกำหนดกิจกรรมโรงเรียนส้มชชาไว้ในแผนการดำเนินงานส้มชชาจังหวัด ปี 2553

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร ได้เดินหน้าเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพะของคนสกลนครมาอย่างต่อเนื่อง ถึงจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณไม่ต่อเนื่องเพราะ “ปัญหาเกิดที่ใดก็ต้องแก้ที่นั่น คนอื่นทำได้เพียงให้การสนับสนุนเท่านั้น” ช่วงแรกของส้มชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร ได้มีการขับเคลื่อนในประเด็น “เกษตรเพื่อสุขภาพและอาหารปลอดภัย” ในระยะแรก ต่อมามีการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่พบว่า “ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” กำลังเป็นที่น่าสนใจ

จึงได้เลือกประเด็น “สุขภาพะทางเพศของเด็กและเยาวชน” ภายใต้หัวข้อ “ทำไมหนูท้องเร็วนัก” และมีการปรับกลไกการทำงานโดยเชิญผู้ที่มีประสบการณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นคณะทำงานเพิ่มเติม ประกอบด้วย พัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำรวจ องค์กรเอกชน สื่อมวลชนท้องถิ่น และผู้แทนจากสภาเด็กจังหวัด จากนั้นได้จัดทำแผนการขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพจังหวัดสกลนครร่วมกัน

“โรงเรียนสมัชชาสุขภาพ” เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสอนให้กับเยาวชนซึ่งส่วนใหญ่มาจากสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนครและผู้แทนจากสถานศึกษา โดยกำหนดหลักสูตรให้เยาวชนได้เรียนรู้กระบวนการสมัชชา ขั้นตอนวิธีการ การวิเคราะห์ปัญหา การจัดบันทึกการประชุม การทำ Mind map การเขียนข้อเสนอเชิงนโยบาย การสังเคราะห์องค์ความรู้ การจัดการประชุมสมัชชาและฝึกปฏิบัติ จากนั้นได้มอบหมายให้ผู้เข้าอบรมโรงเรียนสมัชชาออกไปจัดสมัชชาจริงใน 3 พื้นที่ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอนวนนิवास และอำเภอโคกศรีสุพรรณ เพื่อเก็บข้อมูลมาทำเป็นเอกสารวิชาการเสนอในสมัชชาสุขภาพจังหวัด จากเวทีสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ มีคำพูดของเยาวชนที่น่าสนใจ เช่น

“...เพื่อนอยู่โรงเรียนอาชีวะ เป็นคนชอบเที่ยว ที่สำคัญถือว่าเป็นผู้ชายที่ถือว่าหน้าตาดีคนหนึ่ง เป็นธรรมดาที่จะมีผู้หญิงเข้ามาขอเบอร์ แลกเบอร์กันบ่อยครั้ง ทีนี้ก็เลือกเอาว่าจะคบกับหญิงคนไหน แต่ผมก็ยังติดใจกับคำพูดของเขาประโยคหนึ่งว่า “ผู้หญิงที่เขาคงจะเลือกมาเป็นแม่ของลูก ต้องเป็นผู้หญิงที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีราศีดาว...”

“...ส่วนใหญ่ที่ได้ยินเรื่องราวมาทั้งจากทีวี วิทย์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรืออินเทอร์เน็ต ปัญหาการท้องตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนอยู่ เป็นเพราะนิสัยของวัยรุ่นเองที่อยากสู้อยากลอง เลียนแบบเพื่อน ส่วนใหญ่พอโดนเพื่อนล้อว่า “คนอะไร เซยเซมัด ไม่มีแฟน” ก็รู้สึกเดือดร้อน ฉันทไม่เหมือนเพื่อน ต้องชวนขวยขวายหาจนได้...”

“...วัยรุ่นชายหญิงคิดว่าวันสำคัญ เทศกาลต่างๆ เช่น วันวาเลนไทน์ วันเกิด วันลอยกระทง วันสงกรานต์ หรือแม้กระทั่งวันแข่งกีฬาของโรงเรียน เป็นวันที่เปิดโอกาสให้คู่รักได้อยู่ด้วยกัน ทำกิจกรรมร่วมกันได้อยู่กันตามลำพังมีโอกาสได้สังสรรค์ดื่มสุราเสพของมีเมาต่างๆ นำสู่อารมณ์ที่มีเพศสัมพันธ์กันได้...”

จากนั้นคณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดสกลนครยังได้เชิญผู้ใหญ่ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน และผู้ปกครอง มารับฟังข้อเสนอของเด็กและเพิ่มเติมประเด็นก่อนที่จะนำเสนอสมัชชาสุขภาพจังหวัด ผู้ปกครองท่านหนึ่งพูดว่า ปัจจุบัน ลูกก็เป็น”ลูกอัตร้าจ้าง” สาเหตุมาจากพ่อแม่ ใช้รางวัลเป็นตัวล่อในการทำกิจกรรมตั้งแต่เด็ก มี

นักวิชาการที่ทำงานคลุกคลีกับเด็กมาตลอดบอกว่า “ผู้ใหญ่คือต้นแบบของเด็ก ครอบครัวคือบ้านหล่อหลอมเด็ก เมื่อเด็กเห็นผู้ใหญ่ทำได้เด็กก็ทำบ้าง ถ้าจะแก้ปัญหาเรื่องนี้ก็ต้องเริ่มที่ผู้ใหญ่ด้วยเช่นกัน”

จากโรงเรียนสัมผัสสุขภาพจนถึงเวทีสัมผัสสุขภาพในพื้นที่ของเยาวชน โดยการสนับสนุนของผู้ใหญ่ประเด็นปัญหา ข้อมูลที่ได้ถูกนำไปเป็นวาระของอำเภอในการแก้ไขปัญหากับเด็กและเยาวชน จากนั้น เยาวชนได้ร่วมกันเขียนร่างข้อเสนอส่งให้กับคณะทำงานสัมผัสสุขภาพจังหวัด เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2553 คณะทำงานได้มีการปรับปรุงแก้ไข จนได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 10 ข้อ คือ

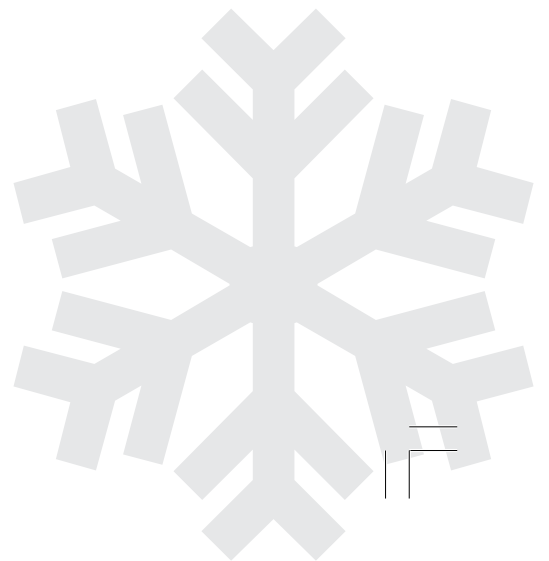
1. ให้องค์กรภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ช่วยเหลือเยียวยาในกรณีตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ มีการส่งเสริมสุขภาพ ให้ได้รับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ
2. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของเด็กและเยาวชนและการจัดสัมผัสสุขภาพ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง
3. ให้หน่วยงานด้านการศึกษา รวมทั้งสถานศึกษา ร่วมจัดทำหลักสูตรเพื่อใช้ในการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาว่าด้วยมิติหญิงชาย ทักษะชีวิต การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย การวางแผนครอบครัวให้เหมาะสมกับวัย ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาหรือช่วงชั้นที่ 2 เป็นต้นไป
4. ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดำรวจภูธรจังหวัด สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการหอพัก ควบคุมกำกับตรวจสอบการดำเนินกิจการของหอพัก ให้เป็นไปตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง
5. ให้องค์กรและหน่วยงานสาธารณสุขทุกระดับ ทำการประชาสัมพันธ์และให้สุขศึกษาเพื่อให้เด็ก และเยาวชนมีพฤติกรรมสุขภาพเรื่องเพศที่ถูกต้องและเหมาะสม
6. ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ร่วมกับสถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการดำเนินงานค่ายคุณธรรม จริยธรรม การละ เลือกสุรา บุหรี่ แก่เด็กและเยาวชน

7. ให้สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสกลนคร ส่งเสริมส่งการเผยแพร่สื่อที่เหมาะสมและควบคุมสื่อไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
8. ให้หน่วยงานด้านการปกครอง ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และพิจารณาอนุญาตการเปิดสถานที่ที่อาจมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน
9. ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกับชุมชนและผู้ปกครอง ในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมและแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง
10. ให้จังหวัดสกลนคร จัดทำยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ที่ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาสุขภาพะทางเพศของเด็กและเยาวชน

จากการก้าวเดินของเยาวชนจาก “โรงเรียนสมัชชาสุขภาพ” ที่ไม่ยอมให้ตนเองเป็นเพียง “อนาคตของชาติ แต่อยากเป็นปัจจุบันของชาติด้วย” เขามีโอกาสได้คิดได้ทำ ในสิ่งที่ดีที่ผู้ใหญ่หยิบยื่นให้ จนนำไปสู่สมัชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้คงจะไม่หยุดเพียงแค่นี้ มันคงจะเกิดขึ้นอีกหลายที่และเกิดอย่างต่อเนื่อง ผู้ใหญ่ใจดีควรเปิดเวทีให้เด็ก ให้โอกาสเด็กได้มาเป็นปัจจุบันของชาติ และช่วยกัน “ทำดีให้เด็กดู” “ต้นแบบดี ผลผลิตก็ย่อมดีตาม” ดังบทกลอนที่ว่า...

“จะดูว่า ชั่วดี ดูที่หาง จะดูนางแน่แท้เหมือนแลเห็น
ถึงลูกยางห่างต้นหล่นกระเด็น ก็จะเป็นเช่นเหล่าเช่นเฝ้าพงศ์”

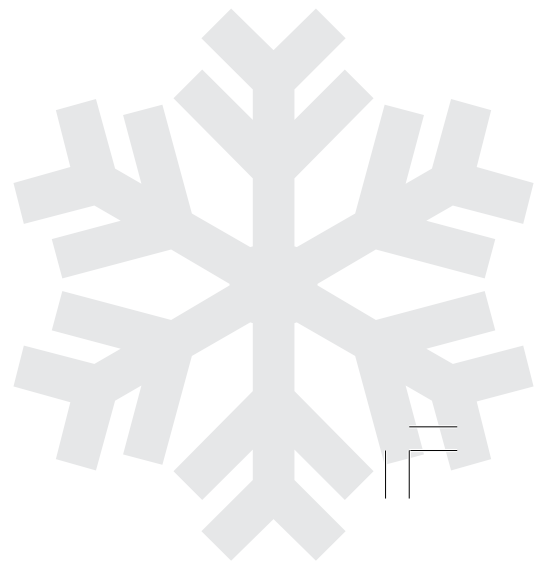

เรื่องเล่า : เร้าปลัง
สมาชิชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

4 มิติ...

ธรรมนูญสุขภาพตำบลไฟ้ ไครทำ ...เพือไคร...

ทองด้วง แยมงาม

ชาติพิพัฒน์ บุญสุนทรสวัสดิ์

สมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

“ธรรมนูญสุขภาพ” คือ กฎกติกาด้านสุขภาพที่ชาวตำบลไฟ้ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้ร่วมกันกำหนด และจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คนในชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติ หลีกเลียงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นต่อสุขภาพของคนในชุมชน และเพื่อเสริมสร้างสุขภาพให้มีสุขภาพะที่สมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือ กาย ใจ ปัญญา และสังคม

มิติด้านกาย คือ มีอาหารเพียงพอ มีน้ำสะอาดบริโภค มีที่อยู่อาศัย เจ็บป่วยมีที่รักษาใกล้บ้าน

มิติด้านใจ คือ มีสุขภาพจิตที่ดี มีความเอื้อเพื่อโอบอ้อมอารีต่อกัน และมีเวลาไปทำบุญด้วยกัน

มิติด้านปัญญา คือ การมีเหตุมีผล ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และเรียนรู้ร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

มิติด้านสังคม คือ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลดความขัดแย้ง สร้างความสมานฉันท์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและสังคม

กลไก คณะทำงานสมัชชาสุขภาพตำบลไฟ้ที่ขับเคลื่อนกระบวนการสุขภาพเพื่อให้เกิดธรรมนูญสุขภาพตำบลไฟ้ มาจากเครือข่าย องค์กรหลายภาคส่วนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลไฟ้ และเครือข่ายองค์กรในระดับอำเภอ จังหวัด ประกอบด้วยคณะผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะเจ้าหน้าที่อนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ตำบลไฟ้ โดยการนำของนายสิทธิศักดิ์ ศาสตร์ภักดี นายกรบริหารส่วนตำบลไฟ้ และสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนโดยคณะทำงานเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

50 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

กระบวนการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ตำบลไผ่ เริ่มต้นโดยมีการประชุม แต่งตั้งกลไก คณะทำงาน มอบหมายบทบาทหน้าที่ในระดับพื้นที่ตำบลที่มาจากทุกภาค ส่วนตามแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ ข้อเสนอแนะจากประชาชนในชุมชนตำบล และมีการยกย่องข้อดีของ กติกาของตำบล (ร่าง ธรรมนูญสุขภาพ)

โดยประชาชนคนตำบลไผ่เป็นผู้ร่วมกันกำหนดขึ้นมาเอง มีเวทีประชาพิจารณ์ ข้อตกลง และผลักดันให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนตำบล สู่การประกาศเป็นประเด็น นโยบาย เป็นกฎกติกา ข้อตกลง (ธรรมนูญสุขภาพตำบลไผ่) สู่การปฏิบัติของตำบลไผ่ มีการกำหนดรายละเอียดทั้งในบทบาทหน้าที่ และบทลงโทษทางสังคม โดยที่คนในชุมชน ตำบลไผ่เป็นผู้บังคับใช้ รักษาและปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ตำบลไผ่

จากกระบวนการดำเนินงานสมัชชาสุขภาพในพื้นที่ตำบลไผ่ ในช่วงระยะเวลา 3 เดือน (กรกฎาคม-กันยายน 2553) เริ่มจากเวทีประชุมกลไก คณะทำงานตำบลไผ่ในการ ทำความเข้าใจในแผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายโครงการ และมีการวางแผน กำหนด แผนงานเป้าหมายร่วมกัน และนำไปสู่การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นใน 14 หมู่บ้านในตำบลไผ่

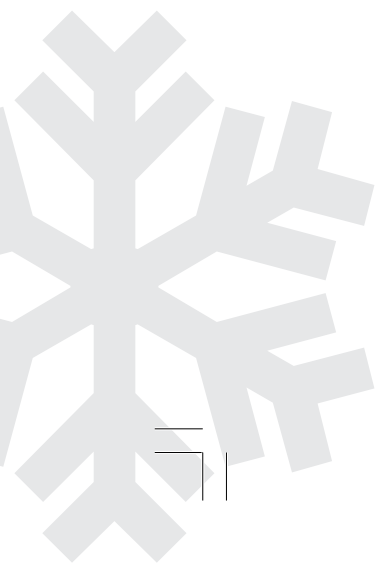
คณะทำงานตำบลประชุมสังเคราะห์ข้อมูล ยกย่องดีข้อดีของ (ร่างธรรมนูญ สุขภาพตำบลไผ่) เวทีขึ้นไปก็นำร่างข้อตกลง มาประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากชุมชนให้ครอบคลุมถึงแนวทางการส่งเสริมป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาเพื่อสุขภาพ (สุขภาพ 4 มิติ ด้านกาย ใจ ปัญญาและสังคม)

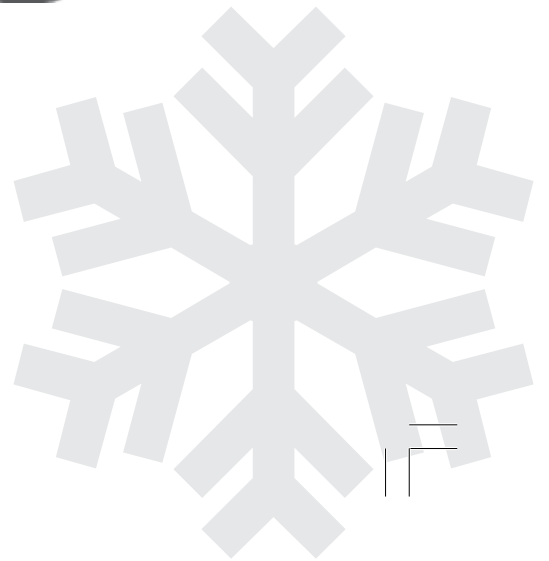
ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนชาวบ้านตำบลไผ่เป็นอย่างมาก เพราะเป็น เรื่องที่ทุกคนเห็นว่าตนเองมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ส่งผลให้เกิดร่างธรรมนูญสุขภาพ ตำบลไผ่ขึ้น ก่อนที่จะนำไปผ่านการรับรองมติจากคนตำบลไผ่ในเวทีสมัชชาสุขภาพตำบล ไผ่ที่จะถูกจัดขึ้นในประมาณกลางเดือนกันยายน 2553 เพื่อผลักดันไปสู่การประกาศเป็น ธรรมนูญสุขภาพตำบลไผ่สู่การบังคับใช้ นำไปปฏิบัติจริงร่วมกันแบบมีส่วนร่วมให้เกิด ประโยชน์ต่อคนตำบลไผ่อย่างยั่งยืน

แผนงานโครงการ “การสร้างธรรมนูญสุขภาพตำบลไฟ” จะเป็นผลสำเร็จได้จริงหรือไม่ก็ตาม แต่มันจะเป็นตำบลต้นแบบในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลแห่งแรกของจังหวัดสุรินทร์ เป็นแหล่งเรียนรู้แลกเปลี่ยนให้กับชุมชนตำบลอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตนเองหรือไม่ ไม่ใช่สิ่งสำคัญ แต่สิ่งสำคัญคือการทำที่คนในชุมชน ได้ลงมือเรียนรู้ ได้ทำในสิ่งที่เห็นร่วมกันว่าสิ่งนั้นเป็นทิศทาง เป็นแนวทางแห่งการแก้ไข การสร้างสุขให้กับคนในชุมชนอย่างแท้จริง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การพึ่งพาซึ่งกันและกันในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

“สมัชชาสุขภาพ” ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ปี พ.ศ.2550 เป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพหรือความมีสุขภาพของประชาชน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างเป็นระบบและอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพ เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการจัดการสุขภาพของคนในชุมชนตำบลได้จริง

ส้มชชาสุขภาพสร้างนโยบายสาธารณะชุมชน

พงษ์เทพ ดีเสมอ

ชาติพิพัฒน์ บุญสุนทรสวัสดิ์

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

“ส้มชชา” เป็นพวกมีอบ ชอบก่อความเดือดร้อนให้แก่คนทั่วไป” นี่คือการคิด ความเข้าใจของประชาชนส่วนใหญ่ที่รับรู้ ได้รับฟัง ได้พบเห็น หรือจากประสบการณ์จากเรื่องเก่าๆ ที่ผ่านมาในอดีต เช่น ส้มชชาเกษตรกรรายย่อย ส้มชชาคนจน ส้มชชาที่ดินฯ ทำให้กระบวนการขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพในพื้นที่ไม่ได้รับความสำคัญมากนัก เนื่องจากถูกมองว่าเป็นงานของกลุ่ม องค์กรที่รับผิดชอบ ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง ต่อมาส้มชชาสุขภาพได้รับการยอมรับและเข้าใจมากขึ้น

“ส้มชชาสุขภาพ” กระบวนการที่ให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้อย่างสมานฉันท์ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ หรือความมีสุขภาพของประชาชน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างเป็นระบบและอย่างมีส่วนร่วม

กระบวนการขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2543 การดำเนินการทำงานในเบื้องต้น โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์เป็นแกนนำในการขับเคลื่อน ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามกรอบที่ส่วนกลางกำหนด การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ยังไม่ค่อยมีมากเท่าไร และเมื่อหมดแผนงานงบประมาณ กระบวนการทำงานก็หยุดดำเนินการ ขาดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน คณะทำงาน แกนนำจังหวัดก็มีการปรับเปลี่ยนทุกปี ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง

54 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ปี พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ได้ถูกประกาศบังคับใช้และมีกระบวนการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบหนุนเสริมพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และกลไกขับเคลื่อนระดับภาคอีสาน ส่งผลให้การขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีกลไก คณะทำงานเครือข่ายสมัชชาสุขภาพที่มีความชัดเจนขึ้น

มีการรวมตัวของแกนนำเครือข่าย องค์กรทั้ง 3 ภาคส่วน (ภาครัฐ/การเมือง ภาควิชาการ/วิชาชีพและภาคประชาชน/ประชาสังคม) อย่างหลวมๆ ทำงานแบบภาคี เครือข่ายความร่วมมือ มีการเชื่อมโยงข้อมูล เนื้องาน และคน ในรูปแบบของเครือข่าย ประชาสังคมสุรินทร์สร้างสุข มีการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาสังคมภาคประชาชน มีเวทีสังเคราะห์แลกเปลี่ยนบทเรียนประสบการณ์ และนำเสนอร่วมกันทุกปีในงานเวที **“สุรินทร์สร้างสุข”** จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 1-5 ธันวาคม ของทุกปี มีประเด็นในการขับเคลื่อน ร่วมกันประมาณ 4-5 ประเด็น เช่น งานเอดส์ สุขภาวะทางเพศ สิ่งแวดล้อมดิน น้ำ ป่า งานเด็กและครอบครัว และการลดละเลิกสุราในครอบครัวชุมชน

ปี พ.ศ.2551-2552 เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ได้ก่อรูปขึ้นในรูป คณะทำงานที่มีความชัดเจนในกรอบยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา โดยสมาคมสภา เยาวชนจังหวัดสุรินทร์ เป็นองค์กรสำนักงานเลขานุการประสานงานร่วมกับสำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ ที่มีการขับเคลื่อนในประเด็นคนสุรินทร์สร้างสุข คนสุรินทร์ ลดละเลิกสุรา ซึ่งประเด็นที่ได้มาจากบทเรียนประสบการณ์ จากมติข้อตกลงร่วมกันของ ภาคีเครือข่าย ความร่วมมือและเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของสังคมจังหวัดสุรินทร์ ที่คน ทั้งประเทศรู้จักในนามจังหวัดที่มีการจำหน่ายและดื่มสุราเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย เมื่อในอดีต จากวาทะกรรมตราบาป **“คนสุรินทร์ ต้องกินสุรา”**

จากกระบวนการขับเคลื่อนที่เป็นระบบ ถูกต้องตามหลักการของสมัชชาสุขภาพ การหนุนเสริมของ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพ สช. และคณะกรรมการระดับภาคอีสาน โดยมีการจัดเก็บ พัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลเครือข่าย และประสบการณ์ จากความร่วมมือหลายภาคส่วน ทำให้หลายฝ่ายเริ่ม รุกเข้าหาเป้าหมายพร้อมๆ กัน โดย

มีประเด็นการเรียนรู้ของพื้นที่ตัวอย่าง (ส้มชชาเฉพาะประเด็น) โครงการวัดปลอดภัย และงานศพปลอดภัย เป็นประเด็นเชื่อมโยงในการทำงานร่วมกัน เพื่อขยายความร่วมมือให้ครบทุกภาคส่วนในสังคมคนสุรินทร์ไปสู่เป้าหมายคนสุรินทร์สร้างสุข

ประเด็นงานศพปลอดภัย ใช้เทคนิค กระบวนการส้มชชาสุขภาพ ผ่านเวทีประชุม พูดคุยกับแกนนำชุมชน เวทีประชาคมหมู่บ้านแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีการจัดเก็บข้อมูลด้านปัญหา ผลกระทบในเชิงสถิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน สรุปนำข้อข้อมูลมาประกอบในการจัดเวที แสดงให้เห็นถึงปัจจัยของการเกิดปัญหา เช่น การทะเลาะวิวาท การเกิดอุบัติเหตุ ความวุ่นวาย ค่าใช้จ่ายสูง มีหนี้สินเพิ่มขึ้น ปัจจัยนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ทำได้จริง เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน เช่น ไม่มีการทะเลาะวิวาท ลดการเกิดอุบัติเหตุ ลดค่าใช้จ่ายเห็นได้อย่างชัดเจน จากในอดีต 30,000-50,000 บาท แต่ในปัจจุบัน บางงานมีค่าใช้จ่ายเพียง 1,000 บาท (ค่าใช้จ่ายในพิธี) บางงานไม่มีค่าใช้จ่ายในด้านเหล่านี้เลย ทำให้นโยบายงานศพปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์จาก 158 ตำบล สามารถขับเคลื่อนผลักดันให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนในปัจจุบันตำบลที่มีนโยบายงานศพปลอดภัยในปี 2553 ประมาณกว่า 100 ตำบล สิ่งสำคัญที่สุดการสร้างกติกา ข้อตกลง ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง และยกย่องเชิดชูให้กำลังใจแก่คนทำงาน และเจ้าภาพจัดงานด้วย

ประเด็นงานช่าง งานกาชาดปลอดภัย ใช้เทคนิค กระบวนการขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพในประเด็นงานนโยบายงานช่าง งานกาชาดปลอดภัย คณะทำงานได้ประสานความร่วมมือในการใช้ฐานข้อมูลในเชิงวิจัย เชิงวิชาการ ข้อมูลที่เป็นสถิติจากผลของการทำงานจริงในระดับชุมชน ทั้งในรูปแบบเอกสาร ภาพนิ่ง ภาพวิดีโอ ผ่านเวทีวิเคราะห์ร่วมกัน สรุปนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ และภาคประชาสังคมผ่านช่องทางสื่อสารทางสังคมในทุกกระบวนการขับเคลื่อน ทั้งในรูปแบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการ สิ่งสำคัญที่สุดคือต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนในเชิงปัญหา ผลกระทบ อย่างในปี 2550 ที่มีการจัดเก็บข้อมูล จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นที่มาเที่ยวงาน มีการดื่มเหล้า ส่งผลให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ นำมาซึ่งการบาดเจ็บ เสียชีวิต

56 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

มีแนวทางการแก้ไขปัญหาคือเป็นรูปธรรม ด้วยกระบวนการผลักดันให้มีการบังคับกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้จริงจัง มีมาตรการลงโทษ ควบคู่กับการมีคณะทำงาน มีอาสาสมัครเฝ้าระวังปัญหาในงาน มีการแจ้งเหตุให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีกระบวนการกลไก คณะทำงานติดตามผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จากกระบวนการผลักดันให้เป็นนโยบายในปี 2551 แล้วมีการนำเสนอผลของการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย นำมาสู่การประกาศนโยบายต่อเนื่องในปี 2552 และเป็นนโยบายสาธารณะตลอดไป

ผลที่เกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาสุขภาพร่วมกับภาคีเครือข่ายทางสังคม เป็นที่รับรู้ของสังคมคนทั่วประเทศ ว่างานช้างและงานกาชาดจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นงานยิ่งใหญ่ระดับโลก ในอดีตมีผู้สนับสนุนหลักในการจัดงาน ซึ่งเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายใหญ่ระดับโลก จะถูกผลักดันให้ถอยออกไปจากผู้สนับสนุนหลักจากการจัดงานช้าง งานกาชาดสุรินทร์ โดยพลังของภาคประชาชน ภาคีรัฐ ภาคท้องถิ่นและภาคประชาสังคม กับการก้าวเคลื่อน ผนึกกำลังกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วมของสังคม นำมาซึ่งกระทรวงมหาดไทย นำไปเป็นต้นแบบของงานกาชาดทั่วประเทศตั้งแต่ปี 2552 ซึ่งนี่เป็นเพียงการเริ่มต้นของการทำงานเพื่อความสุขของคนจังหวัดสุรินทร์สู่ความสุขของคนทั้งประเทศเท่านั้น อนาคตต่อไปเราต้องต่อสู้กับสภาวะคุกคามทางสุขภาพแบบใหม่ๆ อย่างแน่นอน ซึ่งจะต้องร่วมมือร่วมใจกันทุกฝ่ายอย่างจริงจังจริงใจต่อไป

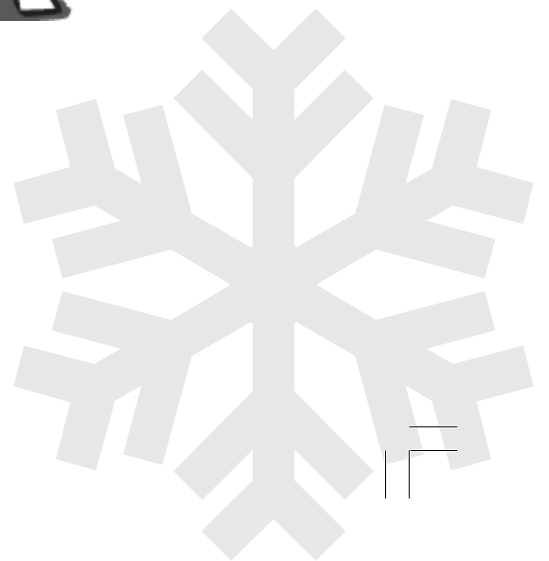

สิ่งที่ทำทลายที่สุดของเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ.2553 - 2555 คือ การขับเคลื่อนผลักดันให้เกิดธรรมนูญสุขภาพในระดับหมู่บ้าน (บ้านปรือเกียน อ.เมือง) ระดับตำบล (ต.ไผ่ อ.รัตนบุรี) โดยมีแกนนำและประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จาก สช. กลไก คณะทำงานสมัชชาระดับภาคอีสาน และจังหวัด แม้จะยากเย็นแสนเข็ญอย่างไร จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ก็เป็นบทเรียนที่จะได้เรียนรู้กันต่อไป แต่สำหรับคนทำงานแล้วมันเป็นความสุขที่ได้เห็นชาวบ้านมาร่วมกันคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ซึ่งเห็นถึงสัมฤทธิ์ผลในข้อนี้แล้วจากการออกมาร่วมกระบวนการขับเคลื่อนเวทีในชุมชน

การพัฒนากระบวนการสมัชชาสุขภาพอย่าง เป็นระบบและขั้นตอนโดยอาศัย กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การถอดบทเรียน ตลอดจนการฝึกฝนเทคนิคต่าง ซึ่งกำลัง ดำเนินการในปัจจุบันจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ ประสพผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ภาคส่วนต่างๆ เสนอตัวเพื่อร่วมเป็นกลไก คณะทำงานเคลื่อน กระบวนการสมัชชาสุขภาพมากขึ้น และสังคม จะได้เห็นความสำคัญของกระบวนการขับเคลื่อน สมัชชาสุขภาพในป้องกัน การแก้ไขปัญหาและ การสร้างสุขของชุมชน สังคม

การสร้างนโยบายสาธารณะ ที่เกิดจากกระบวนการสมัชชาสุขภาพ ได้แสดงให้เห็นถึงทิศทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้จริง หากมีการนำกระบวนการสมัชชาสุขภาพ ไปใช้ตามขั้นตอน และเป็นระบบตามหลักการเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติสุขภาพ แห่งชาติ

ธรรมนูญสุขภาพสร้างคนให้เป็นพลเมือง

นายสุภาพ แสงราม

ผู้ใหญ่บ้านนาทอง ม.4 /คณะทำงานสัมผัสสุขภาพตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

คำว่า พลเมือง เป็นคำที่ใหญ่ และน่าภาคภูมิใจมากสำหรับคนเราทุกคนที่เกิดมาในผืนแผ่นดินไทยไม่ว่าจะเรียกว่า ราษฎร/ประชาชน/และพลเมือง แต่คนตำบลไผ่ทุกคนในวันนี้เราเลือกที่จะเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งจะแสดงถึงหน้าที่ของพลเมืองในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

ตำบลไผ่ หนึ่งใน 12 ตำบลของอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีปัญหาด้านสุขภาพของคนในชุมชนรุนแรงขึ้นมาโดยตลอดแต่ไม่เคยได้รับการแก้ไขจากชาวบ้าน แต่กลับถูกมองว่าเป็นบทบาทภารกิจของหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ ไม่ใช่เรื่องของตนเอง ทั้งที่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของพวกเขาเองทั้งสิ้น ทั้งการอยู่การกิน และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลทำลายสุขภาพและสร้างปัญหาให้คนในครอบครัว

พระครูบุญเขตวรคุณ (หลวงพ่อสวน) เจ้าคณะตำบลไผ่ ท่านได้นำเอาคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในตอนหนึ่งว่า สุขขาสงขัตตเส สามีคิ แปลว่า ความพร้อมเพียงของหมู่ทำให้เกิดสุข ซึ่งสุขในที่นี้หมายถึงสุขภาพ สุขใจ รวมทั้งสังคม ปัญญา ด้วย ปัญหาหลายๆอย่างที่คุกคามเข้ามากระทบทุกๆ ด้านถ้าเราไม่ช่วยกันร่วมกันหาทางป้องกันและแก้ไขอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร หลวงพ่อหวังว่าท่านผู้นำทั้งหลายและพุทธศาสนิกชนทุกท่านคงร่วมกันเป็นพลเมืองที่ดี ในการร่วมคิดร่วมทำ และร่วมกันดูแลรักษาความสามัคคีนี้ไว้ เจริญพร

และคำนี้เอง เป็นที่มาของกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ในการสร้างธรรมนูญสุขภาพในพื้นที่ตำบลไผ่ของเราให้ขับเคลื่อนกระบวนการสัมผัสสุขภาพในเดือนกรกฎาคม 2553

60 เรื่องเล่า เราสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ที่ผ่านมา เริ่มด้วยการไปรับฟังเรื่องราว แนวทางจากคณะทำงานเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์ ก่อนจะกลับมาแต่งตั้งคณะทำงานตำบลไฟ่ พร้อมทำความเข้าใจในแผนงานโครงการ กำหนดแผนงาน และดำเนินงานตามแผนงานเวทีร่วมกัน

“ธรรมนูญสุขภาพ” คือ กฎกติกา ด้านสุขภาพที่ชาวตำบลไฟ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้ร่วมกันกำหนดและจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คนในชุมชนได้ยึดถือปฏิบัติ หลีกเลี่ยงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นต่อสุขภาพของคนตำบลในชุมชน และเพื่อเสริมสร้างสุขภาพให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้ง 4 มิติ คือ กาย ใจ ปัญญา และสังคม

มิติด้านกาย คือ มีอาหารพอเพียง มีน้ำสะอาดบริโภค มีที่อยู่อาศัย เล็บป่วยมีที่รักษาใกล้บ้าน

มิติด้านใจ คือ มีสุขภาพจิตที่ดี มีความเอื้อเฟื้อโอบอ้อมอารีย์ต่อกัน และมีเวลาไปทำบุญด้วยกัน

มิติด้านปัญญา คือ การมีเหตุมีผล ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และเรียนรู้ร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืน

มิติด้านสังคม คือ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลดความขัดแย้ง สร้างความสมานฉันท์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและสังคม

กลไก คณะทำงานสมัชชาสุขภาพตำบลไฟ่ ที่ขับเคลื่อนกระบวนการสุขภาพเพื่อให้เกิด “ธรรมนูญสุขภาพ” มาจากเครือข่าย องค์กรหลายภาคส่วนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลไฟ่ และเครือข่ายขององค์กรในระดับอำเภอจังหวัด ประกอบด้วย กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะเจ้าหน้าที่อนามัย และอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน และพลเมืองในตำบลไผ่

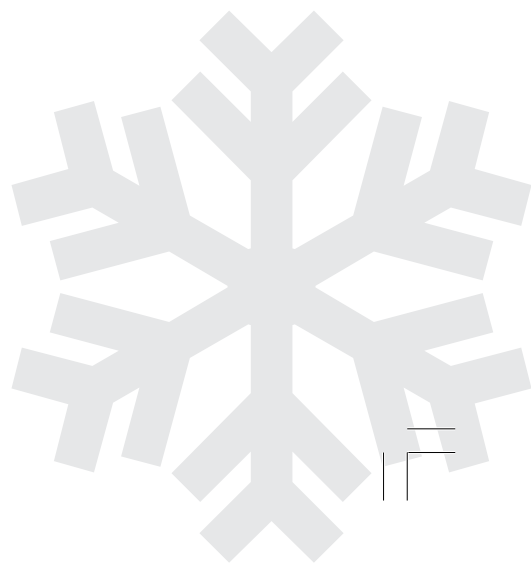
“ธรรมนูญสุขภาพ” จะเป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กร กลุ่มชุมชน ประชาชนที่จะใช้ในการดำเนินแผนงานกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพของตนเองในชุมชน ทั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางสำคัญ ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและเครือข่ายภาคีสร้างสุขภาพที่มีทรัพยากรในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน ให้ดำเนินการได้ต่อเนื่อง มุ่งเน้นความต้องการ สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนเป็นหลักในการวางกรอบกิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มจากกลุ่มบุคคล แกนนำในชุมชนที่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสุขภาพทั้งของตนเองและครอบครัว แล้วจึงขยายผลต่อกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มบุคคลทั่วไป โดยการจัดการให้มีการทำประชาคมส้มชชาสุขภาพในชุมชนเป้าหมายจนครบทุกหมู่บ้านในเขตตำบล เพื่อสร้างแนวร่วมด้านสุขภาพให้เป็นระบบและเป็นรูปธรรม การทำงานในเบื้องต้นนี้ จะมีแกนนำ ประกอบด้วย คณะกรรมการควบคุมดูแลผู้บริหารโรค ตำบลไผ่ คณะกรรมการศูนย์ไกลเกลี่ยข้อพิพาทตำบลไผ่ คณะทำงานส้มชชาสุขภาพตำบลไผ่ (สำนักธรรมนูญสุขภาพตำบลไผ่) เป็นหน่วยงานองค์กรรับผิดชอบศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อพัฒนาสร้างสุขภาพระดับตำบล โดยให้สภาองค์กรตำบลไผ่ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการวางแผนกิจกรรมต่างๆ และมีคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ ร่วมดูแลด้วย ในการหนุนเสริมงบประมาณและควบคุมดูแลการดำเนินการกิจกรรม

เหตุผลในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลไผ่ อันเนื่องจากสภาพปัญหาด้านสุขภาพโดยรวมของประชาชนตำบลไผ่ในปัจจุบัน อยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ส่งผลถึงสุขภาพของชุมชนที่เชื่อมโยงกันแบบเป็นองค์รวมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็ไม่อาจกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่งได้ เพราะปัจจุบันมีปัจจัยที่คุกคาม และมีความยุ่งยากมากขึ้น จำเป็นต้องให้ตำบลไผ่ได้มีความรู้เท่าทัน มีส่วนร่วม มีจิตสำนึก มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน ประกอบกับมีภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานในพื้นที่หลายหน่วยงาน โดยมีจุดหมายปลายทางที่มุ่งหวังเดียวกันคือ “สุขภาพชาวตำบลไผ่ดีถ้วนหน้า ปี 2556”

62 เรื่องเล่า เราสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

แม้ว่าธรรมนูญสุขภาพตำบลไฟ ที่เกิดขึ้น จะไม่มีผลทางกฎหมายในการใช้บังคับหน่วยงานใดของรัฐในพื้นที่ แต่กระบวนการ ขั้นตอนที่มาของธรรมนูญสุขภาพ ล้วนผ่านการรับรู้ของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งจะเป็นผลทางด้านจิตใจของผู้บริหารหน่วยงานที่มีพื้นฐานในการช่วยเหลือชุมชนอยู่แล้ว ที่ได้ร่วมกับเครือข่ายองค์กร ชุมชน และภาคีเครือข่ายดำเนินการสร้างความสุขมวลรวมให้เกิดขึ้น นั่นจึงเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของธรรมนูญสุขภาพของชุมชน โดยพลังของชุมชนอย่างแท้จริง

ออมเงินวันละบาท-เพื่อชาติเพื่อคุณ

สิทธิศักดิ์ ศาสตร์ภักดี

สมัชชาสุขภาพจังหวัดสุรินทร์

การออมเงินวันละเพียง 1 บาท ใครจะคิดว่ามันสามารถสร้างความสุขให้กับคนในชุมชนได้มากขนาดนี้ แต่ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ เพราะที่ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พวกเราได้ทำและพิสูจน์ให้สมาชิกเห็นแล้วว่า เราทำได้ ได้ทำจริง และทุกคนมีเงินออมไว้ใช้ในครอบครัวอย่างเป็นกอบเป็นกำ

โดยที่ตำบลของเราได้เริ่มทำการออมด้วยการรับสมัครสมาชิกผู้สนใจ เมื่อสงกรานต์ ปี 2551 ที่ผ่านมาจากแรกเริ่มก็มีคนสนใจมากถึง 1,367 คน ซึ่งครอบคลุม ทั้ง 14 หมู่บ้าน **ถือเป็นกองทุนที่มีสมาชิกมากที่สุดในวันรับสมัครครั้งแรกของจังหวัดสุรินทร์และของประเทศไทยด้วย** เกียรติภูมิครั้งนั้นแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านที่นี่ ออยากออมเงิน และอยากเก็บเงินไว้ใช้ในอนาคต เพียงแต่ไม่มีคนพาเริ่ม และไม่มีคนนำก่อนเท่านั้น

การสมัครในวันนั้นสมาชิกแต่ละคน ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมคนละ 20 บาท เพื่อเป็นค่าสมุดบัญชีและจ่ายเงินออมวันละ 1 บาทเพื่อเก็บสะสม หากไม่อยากจะจ่ายเป็นรายวันก็สามารถจ่ายเป็นรายเดือนและรายปีได้ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เลือกที่จะจ่ายแบบเหมารวมเป็นรายเดือนและรายปีมากกว่า

สำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ เป็นกองทุนที่ให้สวัสดิการแก่สมาชิกเพียงออมวันละ 1 บาท ท่านจะได้รับสวัสดิการ ตั้งแต่เกิด โดยได้เงินขวัญถุงคนละ 500 บาท สำหรับบุตร ส่วนแม่จะได้ค่าห้องพักที่โรงพยาบาลรวม 500 บาท ส่วนการแก่ชรา ถ้าออมเงินไปถึงอายุ 60 ปี จะได้รับเงินสวัสดิการตามอายุในการเป็นสมาชิก ตั้งแต่ 150 บาท ถึง 1,200 บาทต่อเดือน ส่วนการตายจะได้ค่าทำศพตั้งแต่ 2,500 บาท ถึง 60,000 บาทตามอายุของสมาชิกเช่นกัน

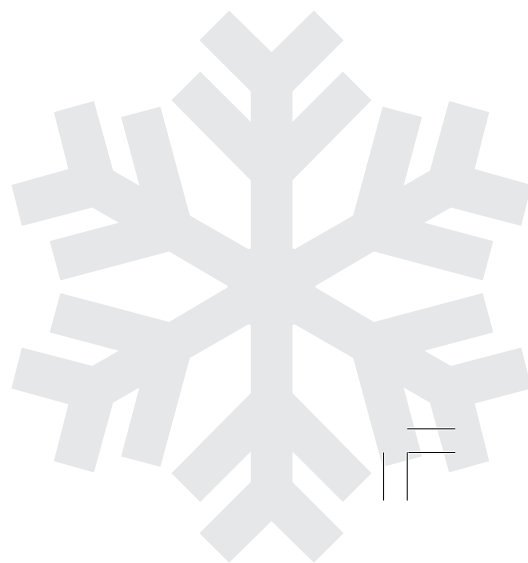
64 เรื่องเล่า เราสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ถึงวันนี้พวกเรามีสมาชิกรวมแล้วกว่า 3,227 คน มีเงินกองทุนแล้ว 2.04 ล้านบาท และได้เงินสนับสนุนจากรัฐบาลมาอีก 631,920 บาท

นอกจากนั้นเงินกองทุนนี้ จะนำไปผลิตน้ำดื่ม เพื่อนำมาจำหน่ายในชุมชน เพื่อหวังให้ชุมชนมีน้ำดื่มที่สะอาด และปลอดภัย เพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชนอีกด้วย

ซึ่งพลังที่ยิ่งใหญ่ที่ทำให้กองทุนฯ สามารถดำเนินการประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพอย่างนี้ได้ นั้น จะต้องมีส่วนนำที่มีจิตอาสาพร้อมขับเคลื่อน เป็นคณะทำงานร่วมกัน ชุมชนเข้าใจระบบการออมเงิน และสวัสดิการที่ได้รับในการเป็นสมาชิก มีองค์การบริหารส่วนตำบลไฟ่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ สนับสนุนงบประมาณในเบื้องต้นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจอีกด้วย

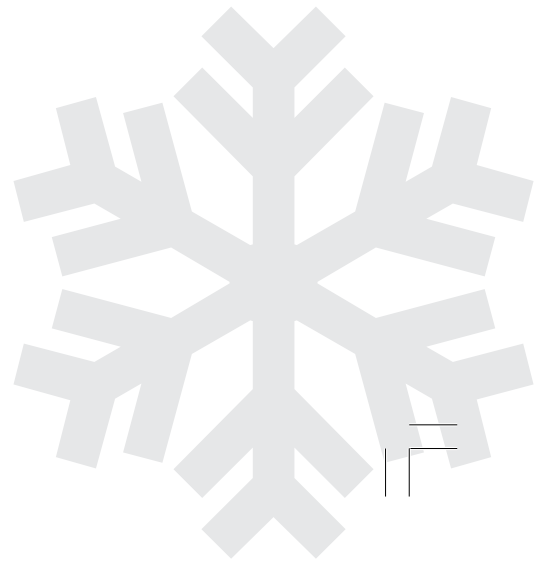
ถึงวันนี้คำตอบของการออมวันละ 1 บาท ไม่ใช่เรื่องเล็กในสายตาของใครหลายๆ คนอีกแล้ว แต่มันสามารถสร้างอนาคต สร้างครอบครัว และสร้างความสุขให้กับสังคมของเราได้ และอนาคตหากมันสามารถขยายวงออกไป และคนไทยทั้งประเทศร่วมมือกันนิยมนำการออมแบบนี้ ก็จะทำให้การออมวันละ 1 บาทของเรา สามารถสร้างชาติ สร้างอนาคตได้ ไม่ไกลเกินเอื้อม

เรื่องเล่า : เร้าพลึง
สมาธิสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู

โอบอุ้มและคุ้มครองลูกหลานจากน้ำเมา

เกียรติชัย ปอวิจิตกุล

สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู

ปรี๊ด.....เสียงระเบิดดังขึ้นกลางวงของผู้คนที่กำลังสนุกสนานกับหมอลำซึ่งวงตั้งพร้อมกับร่างผู้คนล้มลง ทั้งเด็กน้อย ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่า ทั้งชายหญิง ท่ามกลางความมึนงง บางคนร้องโอดโอย ครวญคราง เจ็บปางตาย บางคนไม่มีโอกาสได้พูดสักคำกับใครเลย เหตุผลที่เคยเกิดขึ้นในครั้งนั้น เป็นเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นหลังจากกลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีอาการมึนเมาสุร่าก่อการทะเลาะวิวาทชกต่อยกันบริเวณด้านหน้าเวทีหมอลำซึ่งแล้วหนึ่งในจำนวนนั้น ได้ใช้ลูกระเบิดสังหาร เอ็ม 26 หรือที่เรียกกันว่าระเบิดลูกเกลี้ยง ขว้างมาตกและเกิดระเบิดขึ้นตรงกลางกลุ่มชาวบ้านนับพันที่ไม่รู้อิโหนอิเหนอะไร

ในขณะที่กำลังชมหมอลำซึ่งอยู่ในงานสมโภชน์ศาลากลางเปรี๊ญหลังใหม่ ของวัดศิริมงคล บ้านโนนนาใหม่ ต.โนนสะอาด อ.ศรีบุญเรือง เมื่อเวลา ประมาณ 23.230 นาฬิกา ของวันที่ 31 มกราคม 2552 เป็นเหตุให้มีคนบาดเจ็บแขนขาด ขาขาด และอื่นๆ รวม 120 คน และมีผู้เสียชีวิต ถึง 10 คน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนขวัญและยังคงเป็นภาพหลอนในความทรงจำของผู้คนที่ยากจะลืมเลือน หนังสือพิมพ์พาดข่าวหน้าหนึ่งทุกฉบับทำให้จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ

ปัจจุบันจังหวัดหนองบัวลำภู มีปัญหาด้านสุขภาวะ ที่หลากหลายอันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คณะทำงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งประกอบด้วยผู้คนทุกฝ่ายในสังคม ทั้งประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น องค์กรประชาสังคม องค์กรเอกชน นักวิชาการ และวิชาชีพ รวมทั้งฝ่ายการเมือง และราชการ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ตามยุทธศาสตร์ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” ได้ร่วมประชุมวิเคราะห์ข้อมูลด้านสุขภาวะของพื้นที่ร่วมกัน

โดยทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าประเด็นด้านเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของจังหวัดหนองบัวลำภู จนนำไปสู่การจัดเวทีสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด ณ วนอุทยานภูพานน้อย เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2552 ที่ผ่านมา

คุณไพบุลย์ บุญแสนแผน สมาชิกภาคีเครือข่ายสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัดเล่าว่า “ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มวัยรุ่น การทะเลาะวิวาท การจับกลุ่มดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด การขับขีรถซิ่ง ค่านิยมการเชื่อเพื่อนมากกว่า พ่อ แม่ การติดเกม การเอาอย่างสื่อในด้านไม่ดี การมีแหล่งมั่วสุมในพื้นที่บ้านเอื้ออาทร บ้านเช่า หอพักที่ฝ่าฝืนกฎหมาย หรือพฤติกรรมครุกระเทยเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีกอดเด็กหนุ่มอย่างออกหน้าออกตา เด็กบางกลุ่มตั้งกันเป็นแก๊งชนกันทำพฤติกรรมเสี่ยง การขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นความหละหลวมในการควบคุมสถานบันเทิง ปัญหายาเสพติด การให้ความรู้ด้านเพศศึกษา ยังไม่สามารถช่วยป้องกันได้เลย การมีสื่อลามกมาก แม้ในหนังสือการ์ตูน ที่สำคัญผู้ใหญ่ก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เป็นผู้ซื้อบริการทางเพศซะเอง นโยบายของจังหวัดด้านเด็กก็ยังไม่มีความชัดเจน

จากประเด็นปัญหาด้านสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่มีมากมายทำให้ ภาคีเครือข่ายได้พิจารณาถกแถลงจนได้ข้อสรุปว่าในทุกปัญหาที่เกิดขึ้น มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเป็นตัวกระตุ้นให้ปัญหาเกิดความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จึงได้เสนอให้คณะทำงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมจังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดให้เป็นประเด็นที่จะขับเคลื่อนของจังหวัด เรียกชื่อประเด็นว่า “การปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์”

ในปี 2553 คณะทำงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ตั้งเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1. เกิดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดจำนวน 1 เรื่อง 2. มีการนำมติและข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้เข้าสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด จำนวน 1 เรื่อง 3. มีการนำมติและข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้ เข้าสู่การปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องในจังหวัด จำนวน 1 เรื่อง

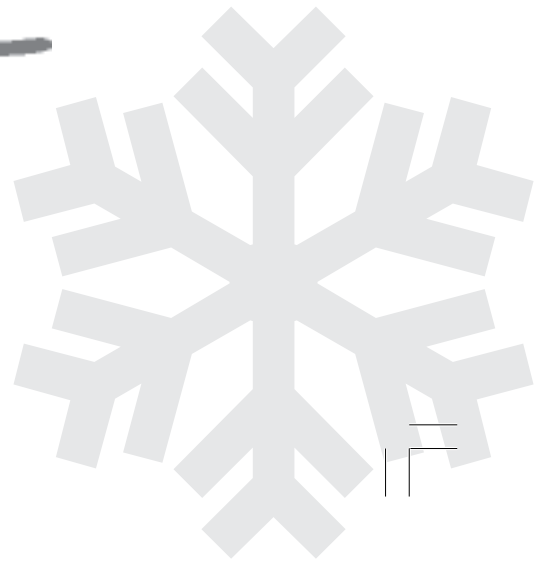
โดยแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อให้ประเด็น “การปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ ทุกภาคส่วน ทุกองค์กรในสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาคการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ภาครัฐราชการ ภาควิชาการ และวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน ประชาสังคม สื่อมวลชน และประชาชนต้องให้ความสำคัญและร่วมมือสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความรู้ ให้การศึกษา อบรม ปลูกฝัง ต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับต้นๆ บิดามารดา ผู้ปกครองและญาติมิตรที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ต้องสนใจพินิจสอดส่อง ควบคุม กำกับดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ประกอบการค้าเกี่ยวกับสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎหมาย พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฯ อย่างจริงจังโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับการห้ามขายให้บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี

จากการปฏิบัติการของภาคีเครือข่ายของพวกเราเรามีหลากหลายกลุ่มที่นำไปทดลองใช้มาแล้วในหลายพื้นที่ เช่น ตำบลนามะเฟือง ตำบลหนองภัยศุญญ์ และอีกหลายตำบลที่ยังไม่ได้กล่าวถึง ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น กิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา การงดเว้นให้สุราเป็นของขวัญ การจัดงานบุญประเพณีปลอดเหล้าไม่ว่าจะเป็นงานส่วนบุคคล เช่นงานบุญแจกข้าว งานศพ งานบวช หรืองานส่วนรวม เช่นงานประเพณีบุญบั้งไฟ งานวัด หรืองานประจำปี เช่นงานกาชาด เป็นต้น ซึ่งหากสามารถขยายให้ครอบคลุมไปสู่งาน หรือกิจกรรมอื่นๆ ให้กว้างขวาง มากขึ้น และมีการถือปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง จนกลายเป็นประเพณี หรือวิถีชีวิตของคนในสังคมได้ ก็จะทำให้ประชาชน และบรรลุวัตถุประสงค์ในการที่จะปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้อย่างยั่งยืน

ਬੈਂਕਕ

สมัชชาต้งไข่

จินตนา กงเพชร

สมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู

สมัชชาสุขภาพ มันคือเรื่องในชีวิตประจำวันของเราตัวเอง มันเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตเรา หากพวกเราไม่นำมาพูดคุยกัน ปัญหานั้นอาจจะสายเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ กลุ่มสมัชชาสุขภาพเป็นเพียงสื่อกลางที่คอยเปิดประเด็นให้กับพื้นที่ที่พบปัญหาหรือทราบเป็นการคืนข้อมูลให้กับทุกฝ่ายได้รับรู้ เพื่อหาหนทางแก้ไข ดังนั้น การขับเคลื่อนที่จะสามารถเคลื่อนไหวต่อไปได้ ที่สำคัญจึงมีทั้งหมด 3 ภาคส่วนด้วยกัน ได้แก่ ภาคประชาคม ภาครัฐ ภาควิชาการ ตามหลักการสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา (ไฟ) เพราะประเด็นส่วนใหญ่มีแต่เรื่องร้อนๆ และเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งนั้น จนดิฉันคิดว่าถ้าทีมงานไม่เข้มแข็งจริงๆ แล้ว ก็ไม่รู้ว่าจะฝ่าด่านอันตรายไปได้รอดหรือเปล่า

ขณะนี้พวกเราเพิ่งเริ่มหัดตั้งไข่ อาจจะเดินโซเซไปบ้างในบางครั้ง แต่พวกเราต้องประคับประคองกันไป เพื่อให้เดินได้อย่างมั่นคง ซึ่งพวกเราคิดว่า หากมีปัจจัยครบในหลักการบริหารทั้ง 4 อย่าง คือ คน งบประมาณ การจัดการ วัสดุอุปกรณ์ คาดว่าน่าจะสำเร็จ และเราชาวสมัชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู กำลังเตาะแตะอยู่ในช่วงนี้พอดี เพราะอยู่ในช่วงดำเนินงานจัดตั้งศูนย์ประสานงาน

ประเด็นที่ได้จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกระบวนการแสดงความคิดเห็นในแต่ละอำเภอ 6 ครั้ง 6 อำเภอ จึงได้มี มติร่วมกันอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ คือ ประเด็น **การปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์** ที่เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญในพื้นที่ เนื่องจากว่า แอลกอฮอล์ เป็นสาเหตุ หรือต้นกำเนิดที่สำคัญของปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพมากมาย เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ การมีท้องก่อนวัยอันควร ตามมาด้วยปัญหาโรคเอดส์ การตั้งครรรภ์ การทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ

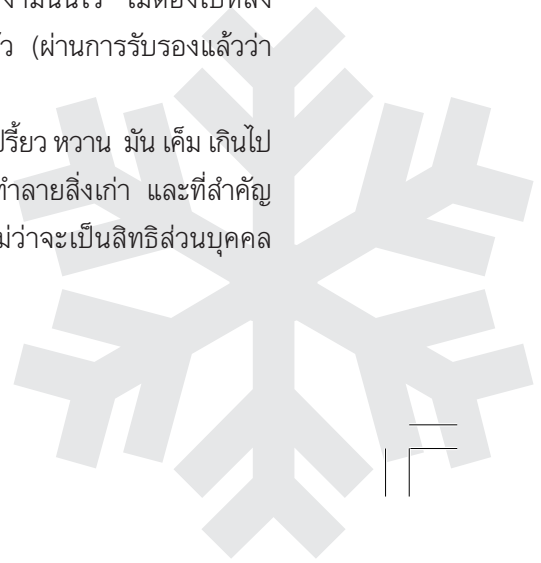

เราเจาะจงมาปกป้องเด็กและเยาวชนก่อน เพราะคนในวัยนี้ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะตัดสินใจในการเลือกรับหรือปฏิเสธ และที่สำคัญอยู่ในช่วงวัยที่กำลังศึกษาค้นคว้าอยากรู้อยากลองไปหมด ผู้ใหญ่ใจดีอย่างเราๆ ท่านๆ ต้องช่วยกันปกป้อง ก่อนเมื่อพวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ รู้ตัวแล้ว พวกเราหวังว่าพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ คงจะไม่น่าจะเป็นสาเหตุของปัญหาดังกล่าวที่เอ่ยมา และที่สำคัญพวกเราเฝ้าคิดว่า เมื่อช่วงเด็กไม่ดื่มโตขึ้นก็ไม่น่าจะดื่ม ดูเหมือนวงจรแห่งการดื่มจะถูกตัดไป เมื่อนั้นการดื่มแอลกอฮอล์ น่าจะเป็นเรื่องของพิธีการเล็กๆ น้อยๆ ไม่ใช่ดื่มเป็นชีวิตประจำวันดังเช่นที่พบเห็นในปัจจุบัน

ย้อนมาถึงประเด็นปัญหาอีกครั้ง หลายจังหวัดพบปัญหาหลากหลายรูปแบบตามสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อม วิทยากรท่านบอกว่า ถ้าไม่มีประเด็นปัญหา ให้ดำเนินการในเชิงส่งเสริมก็ได้ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นมา แต่ส่วนใหญ่แต่ละพื้นที่พบปัญหาทั้งนั้น หลายปัญหาอีกต่างหาก ท่านวิทยากรให้เลือกมาดำเนินการก่อนเพียงหนึ่งประเด็น ที่สามารถจะทำได้ โดยการทำการวิเคราะห์ ข้อดีข้อด้อย โอกาส และอุปสรรค ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในก่อนว่าจะเจอต่อหรือหินที่เกินกว่าพลังขับเคลื่อนเราจะพึงลงได้หรือไม่ เพราะท่านอยากเห็นเราทำงานแรกให้มันสำเร็จ จะได้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจ ทำงานประเด็นอื่นต่อไปได้อีก ดิฉันเห็นด้วยเพราะการก้าวกระโดดสู่สิ่งที่ทำยากบางครั้งเราจะหกล้มซะเอง

ถึงอย่างไร จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดเล็กๆ มีเพียง 6 อำเภอ ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตแบบพอเพียง อาจจะหลงกระแสโลกาภิวัตน์ไปบ้าง แต่ผลสุดท้าย บทสรุปต้องหวนกลับคืนสู่วัฒนธรรมเดิม วัฒนธรรมที่บรรพชนได้ทดลองใช้มาแล้วเป็นหลายพันปีก่อนยุคประวัติศาสตร์ ไยพวกเราไม่สืบสานสิ่งดีงามนั้นไว้ ไม่ต้องไปหลงกระแสทางโลกมาอย่าให้มันเข้ามาทำลายสิ่งที่ถูกบ่มเพาะมาแล้ว (ผ่านการรับรองแล้วว่าเป็นอยู่อย่างนี้จะสุข)

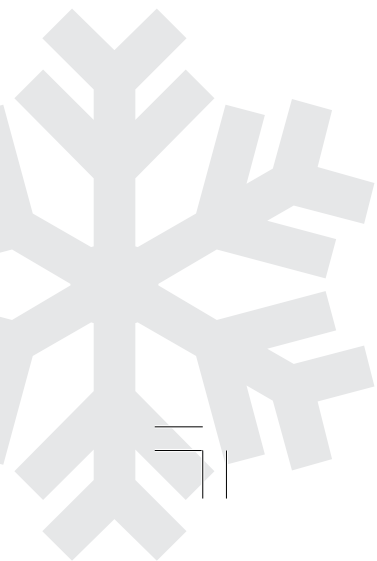
ถ้าจะปรับให้เข้ากับโลกยุคใหม่ ต้องปรุงให้พอดี ไม่ให้เปรี้ยว หวาน มัน เค็ม เกินไป นำของเก่ามาปรับให้เข้าสิ่งใหม่อย่างลงตัว ไม่ใช่ นำสิ่งใหม่มาทำลายสิ่งเก่า และที่สำคัญ ใครจะทำอะไรก็ตาม ขออย่าได้เบียดเบียนสิทธิของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็สิทธิส่วนบุคคล

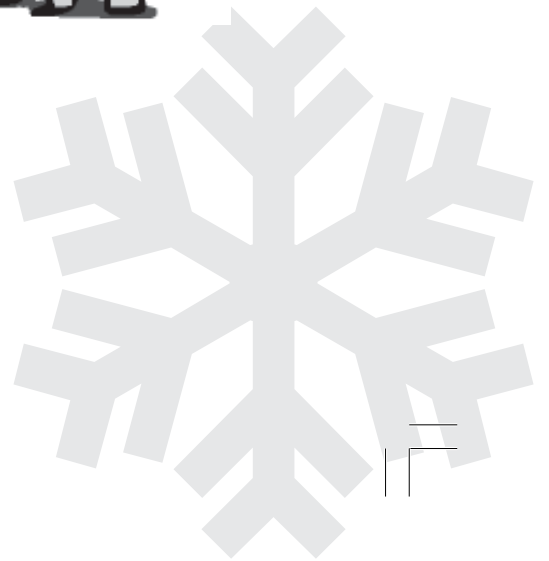

หรือลืบทักษะ เพราะพวกเราเป็นมนุษย์สังคม หากไม่ช่วยกันรักษาสังคมให้สงบสุข วันหนึ่งสิ่งที่ได้ทำไว้ จะย้อนกลับมาทำร้ายตัวเราเอง และทำร้ายผู้คนรอบๆ ข้าง เหมือนที่เราประสบภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน

ท้ายสุด สมาชิกส้มชชาสุขภาพหน้าใหม่อย่างดิฉัน ขอฝากแนวคิด และขอร่วมอุดมการณ์ในครั้งนี้ ขอเป็นไม้ก้ำหนึ่งที่อยู่รวมเป็นไม้มัดใหญ่ เพื่อตีฆ้องร้องเปล่าให้ไตรภาคีเกิดความตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อสังคมเป็นสุข คนอยู่ในสังคมย่อมเป็นสุข ไม่ว่าจะว่ายากตีมีจน หนีไม่พ้นแน่นอน

สามขวบอย่าง...บนทางเดินสัมผัสสุขภาพหนองบัวลำภู

ธ.ธีระ ณ หนองบัวลำภู

“หนองบัวลำภู เมืองน่าอยู่ เคียงคู่รู้ค่าธรรมเนียม ชาญฉลาดทำกิน ในดินแดนสันติสุข” คำขวัญของชาวจังหวัดหนองบัวลำภูที่น้อยคนนักจะรู้จัก โดยจังหวัดหนองบัวลำภูแห่งนี้ เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กและยากจนที่สุดในเมืองไทย มีการเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการจังหวัดบ่อยครั้งจนทำให้ถูกมองว่าเป็นแหล่งฝักประสพการณ์ของผู้ว่าราชการใหม่ๆ แต่นั่นก็เป็นเหตุผลของทางการเมืองที่ข้างบนสั่งมา แต่ถ้าเป็นการถามหาความสุข พวกเราอยากบอกให้ทราบว่า “พวกเรามีความสุขที่สุดในโลกใบนี้”

เพราะว่าพวกเรามีโอกาสพัฒนาจังหวัดพวกเราเอง โดยมี กระบวนการสัมผัสสุขภาพเป็นตัวขับเคลื่อนโดยเฉพาะทีมงานสัมผัสสุขภาพภาคประชาสังคม ต้องล้มลุกคลุกคลานอย่างโง่เขลา กว่าจะเป็นรูปร่าง เค้าโครงที่ชัดเจน ในการพัฒนาประเด็นร่วมกันระหว่างหน่วยงานหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคการเมือง นักวิชาการต่างๆ กว่าจะได้ประเด็นแนวคิดเพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกันได้ พวกเราต้องช่วยกันในการจัดกระบวนการเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดคุยกันไม่ต่ำกว่า ๖ ครั้ง ๖ อำเภอ เพื่อรวมกันเป็นหนึ่งเดียวภายในระยะเวลาที่จำกัด

เริ่มต้นจากปีแรก (ปี ๕๐-๕๑) ที่พวกเราได้ใช้พื้นที่ทดลองในการนำรูปแบบกระบวนการสัมผัสสุขภาพเฉพาะพื้นที่มาใช้ ในพื้นที่เล็กๆ แห่งหนึ่งของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้กระบวนการและรูปแบบหลักการของสัมผัสสุขภาพเฉพาะพื้นที่ มาใช้เป็นประเด็นร่วมกันในเรื่อง สัมผัสว่าด้วยการปกป้องเด็กและเยาวชนให้รอดพ้นจากบุหรี่และน้ำเมาของพื้นที่ตำบลหนองกฤษภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งได้ประเด็นมาจาก การทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับชุมชน หมออนามัย สมาชิก อบต.ผู้นำชุมชน

76 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา
ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ผู้สูงอายุ เยาวชน ภาคีเครือข่ายสร้างสุขภาพทุกสาขา มีเวทีคืนข้อมูลให้แก่ชุมชนหลายครั้ง จนตกผลึกด้านความคิดของคนในชุมชน ซึ่งนำไปสู่กระบวนการส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ต่อไป

หลังจากนั้น จึงได้พัฒนากระบวนการเรื่อยมา จนก่อให้เกิดเป็นนโยบายสาธารณะในพื้นที่ ขยายผลไปยังผู้ที่สนใจ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จนส่งผลให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้ประกอบการ ทุกคนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญ เกิดความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ประสบการณ์ในครั้งนั้นทำให้พวกเราได้เรียนรู้ว่ารูปแบบในการทำส้มชชาจะให้ประสบผลสำเร็จนั้น ทีมงานและภาคีเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกการสรรหาผู้คนที่มีความคิดและอุดมการณ์เดียวกันมาทำงานเพื่อสาธารณะ โดยมีหวังผลประโยชน์แอบแฝงใดๆ จึงเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่

พออย่างเข้าปีที่สอง พวกเราเริ่มสรรหาทีมงานภาคีเครือข่าย ไม่ว่าจะเป็ภาคประชาชน นักการเมือง นักวิชาการอิสระ ที่มีแนวความคิดเดียวกัน โดยใช้เวทีเต็มหัวใจให้สังคม เป็นเครื่องมือในการสรรหากลุ่มคนคณะทำงาน ที่ทำเรื่องราวๆ ดี ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการทำบันทึกลงนามข้อตกลงร่วมกันระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภู นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด และกำนันตำบลหนองกัยศูนย์ เพื่อเป็นตัวแทนในการลงนามข้อตกลงร่วมกัน ในการที่จะนำรูปแบบกระบวนการส้มชชาสุขภาพมาใช้ในจังหวัดหนองบัวลำภู

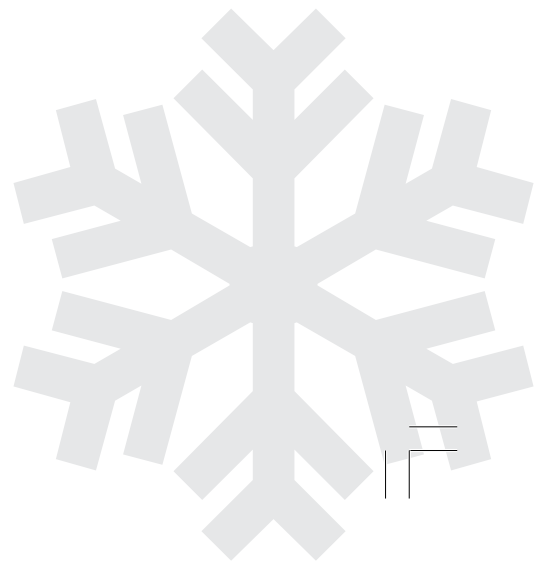
หลังจากเวทีเต็มหัวใจในสังคมผ่านไป คณะทำงานก่อการดี ภาคีเครือข่ายส้มชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งนำทีมโดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ได้จัดเวทีเพื่อพัฒนาไกล ส้มชชาในจังหวัด หลายเวที หลายครั้ง แต่ด้วยภารกิจงานของท่านมีมากจึงขอถอนตัว และขอเป็นหน่วยงานให้การสนับสนุน และพวกเราก็ได้ผู้นำคนใหม่ คือ ท่าน นายก อบจ.หนองบัวลำภู นายแพทย์ศราวดี สันตินันตรักษ์ ที่เกิดมาเพื่อคนหนองบัวลำภูโดยแท้จริง คนหนุ่มไฟแรง อุดมการณ์แน่วแน่ ท่านก็ได้ให้การสนับสนุนหาพื้นที่ให้ภาคีเครือข่าย โดยมอบห้องทำงาน เพื่อจัดตั้งศูนย์ประสาน

งานโครงการ สำนักงานส้มชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภูที่ ตีก อบจ.หนองบัวลำภู และกลายเป็นความหวังกำลังใจ แต่คนหนองบัวลำภูต่อมา

พอเริ่มปีที่สาม พวกเราภาคีเครือข่ายส้มชชาสุขภาพ ใช้กระบวนการจัดเวที สาธารณะเพื่อสรรหาประเด็นร่วมกัน ที่เป็นปัญหาที่แท้จริงของคนหนองบัวลำภู พวกเรา ต้องใช้ความอดทน ความเพียรพยายามที่ต้องให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงแนวความคิดใน การจัดเวทีกลุ่มย่อยเพื่อค้นหาประเด็นแนวร่วม ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ภาคประชาชน นักวิชาการอิสระ นักการเมือง ประชาชนชาวบ้าน ในแต่ละพื้นที่ ทั้ง ๖อำเภอ ทุกคนได้ให้ความสำคัญ และสนใจในปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ รวมถึงปรากฏการณ์ทางสังคม ที่เป็นปัญหาร่วมกัน จนตกผลึกความคิดว่า **เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์** เป็นตัวการของปัญหา ทั้งมวลที่จะนำไปสู่การปกป้องลูกหลาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเหตุการณ์ระเบิดตายหมู่ ในงาน หมอรำซึ่งจนเป็นข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์อุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียที่ประเมินค่าไม่ได้ พวกเราชาวส้มชชา จึงได้ประเด็นแนวร่วม ในหัวข้อ เดียวกันคือ **“ส้มชชาสุขภาพจังหวัดหนองบัวลำภู ว่าด้วยการปกป้องเด็กและ เยาวชนให้รอดพ้นจากเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์”**

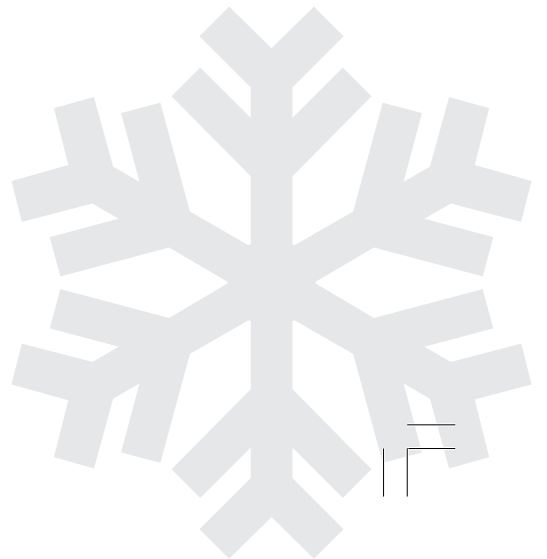
นับจากนี้เป็นต้นไป ภารกิจอันยิ่งใหญ่และมีคุณค่าที่ทางทีมงานภาคีส้มชชาสุขภาพ ต้องช่วยกันขับเคลื่อนต่อไป เพื่อจัดกระบวนการในการหารูปแบบที่เหมาะสม จัดทำ นโยบายสาธารณะของคนหนองบัวลำภู ว่าด้วยการปกป้องลูกหลานเยาวชนให้รอดพ้น จากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้อย่างแท้จริง และสามารถนำมาใช้ในทุกพื้นที่ ครอบคลุม ทุกหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือน อันจะนำมาซึ่ง สุขภาวะในถิ่นดินแดนสันติสุขของชาว หนองบัวลำภู โดยใช้ส้มชชาสุขภาพ เป็นเครื่องมือที่จะบันดาลให้คนหนองบัวลำภู นำไป สู่สุขภาวะที่ยั่งยืนตลอดไป

เรื่องเล่า : เร้าพลัง
สมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ

ส้มชชาสุขภาพอำเภोजังหวัด : คลื่นลูกใหม่หัวใจเต็มร้อย

คณะกรรมการส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำเภोजังหวัด

การก่อรูป

การริเริ่มทำอะไรใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ถือเป็นคลื่นลูกใหม่ที่หัวใจเต็มร้อย ดำเนินงาน ย่อมจะประสบผลสำเร็จในอนาคต ปี พ.ศ. 2548 คณะทำงานเล็กๆ คณะหนึ่งที่มีชื่อว่า สมาคมเกษตรยั่งยืนอำเภอหัวตะพาน โดยการนำของนายรักประชา ธิศาเวช และคณะ ได้ก่อตัวในรูปแบบขององค์กรเล็กๆ ในระดับพื้นที่อำเภอหัวตะพาน และเชื่อมโยงกับแกนนำจากอำเภอเมืองอำเภोजจังหวัดและอำเภอใกล้เคียง จุดประกาย ก้าวเข้าสู่คำว่า ส้มชชาสุขภาพ

บทบาทที่สำคัญในช่วงนั้น คือ การริเริ่มทำส้มชชาสุขภาพเฉพาะประเด็น **“นโยบายสาธารณะลดผลกระทบสารเคมีทางการเกษตร พัฒนาเกษตรยั่งยืน”** มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ การจัดอบรมเกษตรกรกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ตำบลคำพระ (อำเภอหัวตะพาน) ตำบลหนองมะเขวและตำบลนาผือ (อำเภอเมืองอำเภोजจังหวัด) เป้าประสงค์ที่สำคัญเพื่อมุ่งเน้นให้เกษตรกรชาวชนบทได้ตระหนักถึงพิษภัยจากการใช้สารเคมี และหันกลับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

การรวมตัวภาคี

จังหวัดอำเภोजจังหวัดมี ผู้แทนของหน่วยงานภาครัฐและแกนนำส้มชชาสุขภาพจังหวัดเข้าร่วมเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ร่วมกันสรุปบทเรียนที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดอำเภोजจังหวัดมีจุดแข็งในการรวมตัวของภาคีที่หลากหลายและได้รับการยอมรับในระดับจังหวัด ส่วนเรื่องที่ต้องปรับปรุง คือ ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นคณะทำงานและพื้นที่ที่ดำเนินการ ยังไม่ครอบคลุมเชิงพื้นที่และยังไม่ครอบคลุมหน่วยงานและ

82 เรื่องเล่า เราสมัชชา สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

องค์กรในพื้นที่ทั้ง 7 อำเภอเท่าที่ควร ภารกิจต่อไปต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างคณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีและเกิดประโยชน์ต่อพี่น้องชาวจังหวัดอำนาจเจริญอย่างครอบคลุมต่อไป

เปิดตัวทีมงาน “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา”

การที่ได้มีการถอดบทเรียนการดำเนินงานที่ผ่านมาตลอดจนการส่งแนวทางการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญเชิงระบบใหม่แล้ว แก่นนำสำคัญ คือ นายวิรัตน์ พุ่มจันทร์ รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ จึงได้ให้แนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน คือ การเชิญภาคีเครือข่ายต่างๆ ในจังหวัดอำนาจเจริญกว่า 40 เครือข่าย

องค์กรเอกชน เช่น สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเกษตรจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามาร่วมเวทีในการก่อตั้งสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ ภารกิจที่สำคัญ คือ การชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานสมัชชาสุขภาพ ตลอดจนเป้าหมายการขับเคลื่อนของสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญให้เป็นรูปธรรม

ประการสำคัญยิ่ง คือ การคัดเลือกคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญชุดปัจจุบัน ผลการคัดเลือกในเวทีการประชุมระดับจังหวัด ปรากฏว่า นายจักรพงษ์ ขรชวา ผู้ใหญ่บ้านดูโน ต.จิกตุ อ.หัวตะพาน ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธาน ด้วยเหตุผลที่ท่านเป็นผู้ที่มีจิตอาสา มีความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะขับเคลื่อนกระบวนการ

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ มีนายรักประชา ธิศาเวช เป็นเลขานุการ (ต่อมาเปลี่ยนมาเป็นนายสมเกียรติ ธรรมสาร) และแกนนำจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีต่างๆร่วมเป็นกรรมการและที่ปรึกษากว่า 40 คน ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดตัวคณะกรรมการส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญยุคใหม่ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในรูปแบบ **“สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา”** ประกอบด้วย 3 ภาคส่วน ได้แก่ **ภาควิชาการและวิชาชีพ ภาคประชาสังคม ภาคการเมืองและราชการ** นับว่าเป็นการเปิดตัวคณะทำงานส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญอย่างเต็มรูปแบบ

การสร้างกลไกในการขับเคลื่อนส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญนั้น นอกจากคณะกรรมการส้มชชาสุขภาพจังหวัดแล้วยังมีการแต่งตั้งคณะทำงาน**กลไก 5 ฝ่าย** ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายชักจูงเครือข่าย ฝ่ายสื่อสารธรรมาภิบาล ฝ่ายยุทธศาสตร์ และฝ่ายบริหารจัดการ ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมี 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน ทุกฝ่ายได้มีการขับเคลื่อนและเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกันอย่างบูรณาการ โดยมีการประชุมวางแผนพัฒนากิจกรรมส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญอย่างเข้มแข็ง มาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

กงล้อกิจกรรมสุขภาพ

กิจกรรมที่ส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญได้วางแผนและขับเคลื่อนผ่านกระบวนการส้มชชาสุขภาพที่สำคัญ 9 กิจกรรม ได้แก่ 1. จัดเวทีประชุมภาคีเครือข่ายระดับอำเภอ 2. ประชุมคณะกรรมการส้มชชาสุขภาพจังหวัด 3. ประชุมผู้แทนภาคีเครือข่าย 4. ประชุมคณะกรรมการส้มชชาสุขภาพจังหวัด 5. สื่อสารทางสถานีวิทยุชุมชน

84 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา
ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

6. สื่อสารทางสถานีวิทยุ สวท. 7. สื่อสารทางหนังสือพิมพ์เมืองนิวส์ 8. การศึกษาข้อมูล
ในมิติองค์กรและมีดีสุขภาพะ กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ และ 9. การจัดเวที
ส้มชชาสุขภาพระดับจังหวัด

ในระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2553 คณะทำงานส้มชชาสุขภาพจังหวัด
อำนาจเจริญมีกิจกรรมสื่อสารทางสถานีวิทยุชุมชน ในจังหวัดอำนาจเจริญ การสื่อสาร
ทางวิทยุชุมชนนี้ เป็นการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบถึงกระบวนการพัฒนา
ส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ ว่ามีที่มาที่ไปเป็นอย่างไร องค์กรประกอบมีอะไรบ้าง มี
วัตถุประสงค์อะไร นายวิรัตน์ พุ่มจันทร์ รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ
ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า “ส้มชชาสุขภาพจังหวัดอำนาจเจริญ จะต้องเป็นกระบวนการที่
เป็นการพัฒนาเพื่อพี่น้องชาวอำนาจเจริญจริงๆ ไม่ใช่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มเล็กๆ
ของตนเท่านั้น”

รายการ “ผู้ว่าฯ...พบประชาชน” ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญนายบุญ
สนอง บุญมี ยังได้กรุณาตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นส้มชชาสุขภาพ ให้กับผู้ที่โทรศัพท์
เข้ามายังรายการได้รับทราบถึงการขับเคลื่อน
กระบวนการส้มชชาสุขภาพอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็น
การหนุนเสริมให้กระบวนการดังกล่าวเป็นที่รับรู้
อย่างกว้างขวาง

ผลการดำเนินงานของส้มชชาสุขภาพ
จังหวัดอำนาจเจริญที่ผ่านมาในฐานะน้องใหม่
ถือว่าเป็นช่วงการสร้างกลไก ซึ่งคลื่นลูกใหม่
หัวใจเต็มร้อยของส้มชชาสุขภาพทุกคนก็พร้อมจะก้าวเดินไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้
ตามแผนงานโครงการเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

เรื่องเล่า : เร้าพลัง
สมาชิกสุขภาพจังหวัดอุดรธานี

ฟ้าเปลี่ยนสี.. ที่อุดรธานี

นิสิต ศักยพันธ์

สัมผัสสุขภาพอุดรธานี

ฉันเพิ่งมองท้องฟ้าของเมืองอุดร ขณะที่เมฆทะมึนดำคืบคลานเข้าปกคลุมทั่วทั้งเมือง กลุ่มเมฆลอยต่ำลงประจักษ์ว่าจะโถมทับเมืองทั้งเมืองให้ราบพนาสูรลงกับแผ่นดิน ฉันไม่เคยเห็นท้องฟ้าเช่นนี้มาก่อน ความรู้สึกทั้งตื่นเต้นระคนความหวาดกลัว ลมพายุโหมพัดเหมือนเสียงหวีดร้องของอสูร พลันฝนทำใหญ่ก็กระหน่ำลงปานทำนบแตก กลบเสียงทุกเสียงแม้กระทั่งเสียงหัวใจของฉัน

สี่ปีกับสัมผัสสุขภาพอุดรธานี ช่างคล้ายกับท้องฟ้าในยามนี้ เราพยายามหาเพื่อนหาคนทำงาน หาข้อมูล หาประเด็น หาเครือข่าย หลายครั้งที่เราเบื่อกับงานกับงาน แต่บางครั้งเราระทดท้อ ปีกลายเราปลุกปั้นกับสัมผัสสุขภาพว่าด้วยเกษตรอินทรีย์ จนสามารถผลักดันเข้าสู่นโยบายองค์กรท้องถิ่นในพื้นที่ สุดท้ายเครือข่ายกลับแตกแยก เจดีชัยสมัชชาที่เราเพียรก่อขึ้น กลายเป็นเจดีชัยทรายที่พังครืนลงไปต่อหน้า ฉันล้มผัสได้ถึงน้ำตาในหัวใจของฉัน ฉันต้องสร้างพลังใจให้ตัวเองอีกครั้งเพื่อจะก่อฐานเจดีชัยสมัชชาที่แข็งแกร่งอีกครั้ง

ปีนี้เรามีเวทีพูดคุยกันสองสามครั้ง เวทีเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคมที่ผ่านมา ณ ห้องฝนหลวง โรงแรมภาลัย เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสัมผัสสุขภาพและนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม โดยมีภาคีเครือข่ายสัมผัสสุขภาพหลากหลายมากขึ้น รวมกว่าร้อยชีวิต มีนายกอบเกียรติ กาญจนะ รองผู้ว่าราชการ

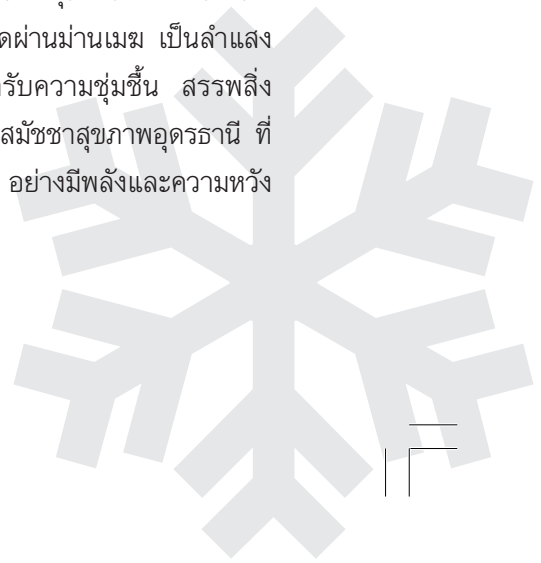

88 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา
ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

จังหวัดอุดรธานี เป็นประธานกล่าวเปิดงาน นายแพทย์สัญญาชัย ปิยะพงษ์กุล นายแพทย์
สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานีเป็นผู้กล่าวรายงานบอกเล่าความคืบหน้าและจังหวะก้าวของ
ส้มชชาสุขภาพอุดรธานี กลุ่มย่อยนำเสนอประเด็นกันอย่างเอาจริงเอาจัง พี่น้องของเรา
ผู้ใจดีจากส่วนกลางที่ผนึกกำลังกันมาช่วย คือ พี่โต วิสุทธิ บุญญะโสภิต ผู้อำนวยการ
สำนักส้มชชาสุขภาพ พี่แดง ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติ และคุณนิติธร ธนธัญญา จากสำนักกรมอนามัยสุขภาพ มาเสริมอีกแรงหนึ่ง
ทำให้เวทีครั้งนี้มีสีสัน มีชีวิตชีวาขึ้นเป็นกอง แต่ที่น่าสนใจกว่านั้นก็คือ ประเด็นที่ทุกคน
เห็นพ้องต้องกันที่จะขับเคลื่อนในปี ๒๕๕๓ นี้คือประเด็นเด็กและเยาวชน ที่นับวันจะทวี
ความรุนแรง จนอาจกลายเป็นวิกฤตของสังคมอุดรในที่สุด ซึ่งทำลายพลังของพวกเรา
ทุกคนยิ่งนัก นอกจากประเด็นเด็กและเยาวชนแล้ว นี่สิ่งที่น่าสนใจอีกประการก็คือ
เรากำลังจะมีธรรมนูญสุขภาพแบบมีส่วนร่วมใน หนึ่งอำเภอ และเจ็ดตำบลของอุดรธานี

ฝนที่ตกหนักนานนับชั่วโมงเริ่มเบาบางปรอยปราย ลมพายุสงบลง ไฟฟ้าที่เคยมีด
มิตทะเล้นดำเริ่มเปลี่ยนสี แสงแดดอ่อนๆ ในยามบ่ายแก่ๆ ลอดผ่านม่านเมฆ เป็นลำแสง
สีส้มทอดยาวจากฟ้าสู่หน้าผืนแผ่นดิน ต้นไม้ค่อยใหญ่เรียงรับความชุ่มชื้น สรรพสิ่ง
เคลื่อนไหวไปมา เส้นทางของชีวิตเริ่มขึ้นอีกครั้ง เช่นเดียวกับส้มชชาสุขภาพอุดรธานี ที่
กำลังแตกหน่อต่อยอดอ่อนจากเมล็ดพันธุ์ต้นกล้าของแผ่นดิน อย่างมีพลังและความหวัง
ที่จะเติบโตใหญ่ในไม่ช้า

บางคนเปรียบเปรยว่าเรากำลังเดินบนทางสองแพร่ง เส้นทางหนึ่งเป็นเวทีสมัชชาสุขภาพว่าด้วยสุขภาวะเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ในประเด็นปัญหาแม่วัยใส เยาวชนกับแอลกอฮอล์ เด็กติดเกม และความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ซึ่งจัดเวทีในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๓ ที่โรงแรมบ้านเชียง เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง อีกเส้นทางหนึ่งเป็นการจัดทำธรรมนูญสุขภาพ ระดับอำเภอในอำเภอโนนสะอาด และระดับตำบลใน ตำบลบ้านดาด อำเภอเมืองอุดรธานี ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอตำบลผาสุก อำเภอวังสามหมอ ตำบลฝักตบ อำเภอหนองหาน ตำบลบ้านจืด อำเภอภูแก้ว ตำบลปะโค อำเภอกุตุจัด และตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ ซึ่งได้รับการหนุนเสริมจาก สช. ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานธรรมนูญสุขภาพที่อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ และที่ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

เส้นทางสายธรรมนูญสุขภาพนี้จะกลายเป็นเส้นทางสายหลักของงานสมัชชาสุขภาพ จังหวัดอุดรธานี ในปี ๒๕๕๔ ภายใต้การสนับสนุนจากคุณหมอวัลลภชัย ปิยะพงษ์กุล นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงบทบาทของ สช.ที่กำลังจะเปลี่ยนไป ในขณะยังคงทำทายว่าเราจะรักษาเส้นทางสายแรกไว้ได้อยู่หรือไม่ คำตอบอยู่กับพวกเราทุกคนบนหนทางแห่งสมัชชา

ความน่าประทับใจของเราชาวสมัชชาไม่สิ้นสุดเพียงสายฝนที่ขาดเม็ดไปเมื่อครู่ใหญ่ มีสิ่งดีๆ มากมายที่ทำให้เราชาวสมัชชาภาคอีสานได้เรียนรู้ร่วมกัน โครงการเสริมสร้างศักยภาพคณะทำงานและกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัด ภาคอีสาน ปี ๒๕๕๓ โดยการนำของ พี่เป็ง ดร.สมพันธ์ เตชะอธิก พร้อมทีมงาน ได้จัดทำแผนงาน การประชุม กิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และอย่างมีส่วนร่วม

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องกระบวนการนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพแบบมีส่วนร่วมโดยใช้สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่/ประเด็น เป็นเครื่องมือ จัดอบรมการพัฒนาเครื่องมือ เทคนิค และกระบวนการถอดบทเรียนสมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่/เฉพาะประเด็น เปิดโอกาสให้สมาชิกแกนนำเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดในภาคอีสาน ได้พัฒนาองค์ความรู้ ความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีส่วนร่วม ในสมัชชา

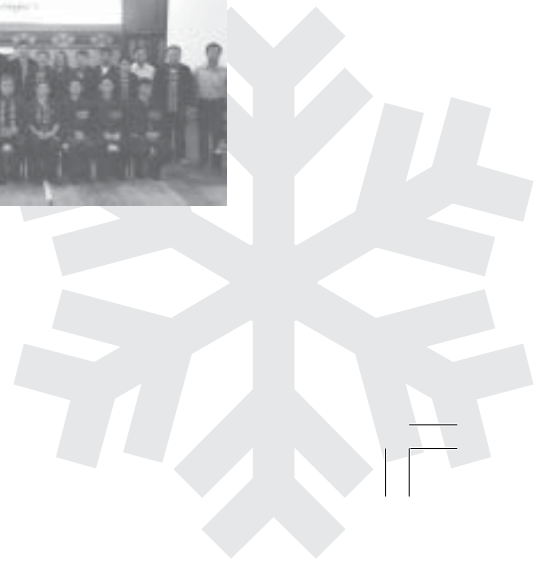

90 เรื่องเล่า เร้าสมัชชา
สมัชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

สุขภาพมากยิ่งขึ้น นับเป็นคุณูปการที่สำคัญยิ่ง ที่เชื่อมร้อยหัวใจของชาวสมัชชาสุขภาพ ทั้งในระดับจังหวัด และภาคอีสานเข้าไว้ด้วยกัน จวบจนมาถึงโค้งสุดท้ายของกาลโกภาค ณ เวทีประชุมวิชาการ ๑๐ ปี พัฒนา วิชาสมัชชาสุขภาพ “อีสานอยู่ดีมีแรงแข็ง แข็งแวง แบ่งปัน” ที่กำลังจะมีขึ้นในวันที่ ๑๗-๑๙ กันยายน ๒๕๕๓ นี้ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นับเป็นการรวมพลังที่ยิ่งใหญ่ของเราชาวสมัชชาสุขภาพอีสานที่สำคัญยิ่งอีกครั้งหนึ่ง

ฟ้าที่อุรธาณีเปลี่ยนเป็นท้องฟ้าที่สว่างไสว ดวงอาทิตย์แจ่มจรัสอีกครั้ง ไร่องรอยของเมฆฝนทั้งสีดำและสีหม่น เหลือไว้แต่สายน้ำหลากลงสู่ห้วยหนองอย่างต่อเนื่อง ปรกายหยดน้ำบนต้นไม้ใบหญ้า สะท้อนเปลวแดดเป็นประกายดุจอัญมณีเม็ดงามดาดำดิน ยิ่งความชุ่มชื้นแก่ทุกสรรพสิ่ง แม้ก่อนหน้านี้อสุรกายแห่งเมฆฝนจะเข้าปกคลุมจนนำหวาดกลัวก็ตาม

ประหนึ่งสัญญาณที่บ่งบอกว่า ทุกก้าวของการเดินทาง ทุกขั้นตอนของการทำงานย่อมมีอุปสรรคที่ทายท่าเราอยู่เสมอ เป็นบททดสอบที่ยิ่งใหญ่ของพวกเรา ความเศร้า ความเจ็บปวด และความผิดหวัง เป็นเพียงชั่วคราวช่วยยาม อยู่ที่เราจะก้าวข้ามผ่านอุปสรรคเหล่านั้นได้หรือไม่ เพียงใด トラบเท่าที่หัวใจของเราอดทน เข้มแข็ง พร้อมที่จะฝ่าฟันไปด้วยกัน ย่อมไปสู่จุดหมายปลายทางแห่งความหวัง และความสำเร็จได้สักวันหนึ่ง เฉกเช่นท้องฟ้าที่เปลี่ยนสีของอุรธาณีในครั้งนี้ ฉันรู้สึกได้ถึงหัวใจที่สิงโลดของฉัน ฟ้าหลังฝน...ดงามเช่นนี้เสมอ ไม่เปลี่ยนแปลง เว้นเสียแต่ว่า “เรา” จะเปลี่ยนไป...

ชุมชนหนองบัว 6 กับ สมัชชาสุขภาพ

สมพงษ์ จรุงไทย

เครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดอุดรธานี

เมื่อสามปีที่แล้ว ผมได้มีโอกาสได้เข้าร่วมเวทีสมัชชาสุขภาพว่าด้วยเรื่องการลดอุบัติเหตุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เนื่องจากชุมชนของผมอยู่ใกล้บริเวณทางรถไฟใกล้ตลาดหนองบัว และตลาดโบ้เบ้ซึ่งเป็นจุดที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง วันนั้น ทำให้ผมได้เรียนรู้ถึงกระบวนการสมัชชาสุขภาพว่าเป็นการเชื่อมร้อยภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนให้มาร่วมระดมความคิดในการหาทางออกให้กับปัญหาต่างๆ ที่สำคัญเราต้องมีข้อมูลให้ชัดเจนว่าปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงของเราอยู่ตรงไหนจะได้แก้ปัญหาได้ถูกจุดมากขึ้น เวิร์กในวันนั้นได้จุดประกายให้ผมคิดที่จะนำแนวคิดของสมัชชาสุขภาพนี้ไปขยายผลใช้ในการแก้ปัญหาอุบัติเหตุในชุมชนหนองบัว 6 ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

แล้ววันหนึ่ง โอกาสก็มาถึง ขณะที่พวกเราชาวชุมชนหนองบัว 6 กำลังทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ดายหญ้า กวาดถนน ขุดลอกคูคลองระบายน้ำ มองไปทางเข้าชุมชนก็เห็นคนกลุ่มหนึ่งประมาณ 10 คนทั้งหญิงชาย เด็กวัยรุ่น ผู้ใหญ่หน้าตาทำทางแปลกๆ เต็มใจที่จะใช้คนไทย หน้าตาออกคล้ายๆ ชาวจีน เกาหลี หรือไม่กี่ญี่ปุ่นเดินเข้ามายังกลุ่มเรา ตอนนั้นเราซึ้งจะแน่ใจแล้วว่าน่าจะเป็นชาวญี่ปุ่น เพราะสำเนียงที่เขาพูดกันบ่งบอกถึงชาติพันธุ์ ขณะเดียวกันก็เริ่มหนักใจว่าจะสื่อสารกับเขาอย่างไร พลันก็ได้ยินเสียงผู้หญิงคนหนึ่งพูดขึ้นมาว่า “สวัสดีค่ะ คุณพ่อ คุณแม่พวกเราเป็นที่มิวจิย จากมหาวิทยาลัยนิฮอน ประเทศญี่ปุ่นกลุ่มที่มา นี้คืออาจารย์ และนักศึกษาปริญญาโท พวกเขายากขอพบประธานชุมชนค่ะ”

จากการพูดคุยของทีมิวจิยกับพ่อสาย ชัยนาม ประธานชุมชน ทำให้ทราบว่ามีการทำมิวจิย เรื่อง ฮาริฮัตโตะ (HARI HATTO) แปลเป็นไทยว่า อู๋ย เกือบไป ซึ่ง

เป็นการทำวิจัยเกี่ยวกับจุดเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุในชุมชนผมได้ยืนดั่งนั้นก็มักอยู่ในใจว่า “มันน่าจะเอามาทำงานร่วมกันกับสมัชชาสุขภาพที่กำลังทำเรื่องการลดอุบัติเหตุจะได้เสริมงานวิชาการมาทำให้งานในพื้นที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น” นั่นเป็นจุดเริ่มต้นของการบูรณาการงานในพื้นที่

จากนั้น ทีมวิจัยก็นัดประชุมชาวบ้าน เพื่อค้นหาจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อย แต่ผมและแกนนำชุมชนคิดว่าถ้าใช้เฉพาะกลุ่มชาวบ้านอาจมองปัญหาและสาเหตุได้ไม่หลากหลาย จึงได้นึกถึงแนวคิดสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาที่ ต้องมีครบทั้งภาครัฐ ภาคการเมือง และภาคประชาสังคม พวกเราจึงได้เชิญ ผู้ที่มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็น ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนและงบประมาณของเทศบาลนครอุดรธานี ครูทั้งเอกชน และรัฐที่อยู่ในชุมชน และชาวบ้าน มาร่วมในกระบวนการทำวิจัย ซึ่งกระบวนการแรกเป็นการค้นหาข้อมูลจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อย โดยให้พวกเราและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันปักหมุดในแผนที่ว่าจุดไหนในชุมชนของเราที่เกิดอุบัติเหตุบ่อย ตอนที่ทำพวกเรารู้สึกสนุกปักหมุดกันยกใหญ่ เลยรู้ว่าชุมชนเรามีจุดเกิดอุบัติเหตุบ่อย อยู่ถึง 10 จุด มีทั้ง จุดมุมอับ จุดถนนขรุขระ จุดมืด มีหลุมมีบ่อ ต้นไม้ปกคลุมถนน บดบังทัศนียภาพ จอดรถไม่เป็นระเบียบ

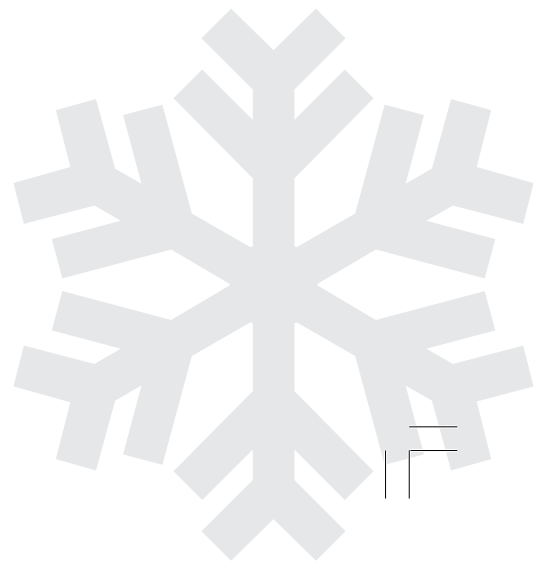
จากนั้น ทีมวิจัยพร้อมกับชุมชนก็ได้ร่วมกันออกเดินสำรวจจุดพื้นที่จริงตามที่ปักหมุดไว้ และจัดเวทีเพื่อจัดทำแผนงานโครงการในการแก้ปัญหา ซึ่งในวันนั้น เราทำแผนที่เรื่องจัดทำลูกระนาดถนน ไฟส่องสว่าง กระจกโค้ง ปรับทัศนวิสัยในการมองเห็น แล้วเราก็ส่งแผนให้เทศบาล และทีมวิจัย ซึ่งพวกเราคาดหวังว่าสิ่งที่เราเสนอไปน่าจะได้รับการแก้ไข

อีกไม่ถึงสัปดาห์ ชุมชนหนองบัว 6 ก็ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดอุดรธานี ว่าด้วยการลดอุบัติเหตุในเขตเทศบาลนครอุดรธานีอีกครั้งหนึ่ง ผมได้เป็นตัวแทนของชุมชน เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีสมัชชาสุขภาพร่วมกับชุมชนอื่นอีกกว่า 10 ชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี กระบวนการของสมัชชาสุขภาพทำให้รู้ว่าการที่เราจะจัดทำแผนงานโครงการหรือข้อเสนอใด ควรให้คนทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาค

รัฐ ชาวบ้าน หรือท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม ผมจึงได้นำรูปแบบการทำวิจัยโครงการฮารีฮัตโตะ ของทีมวิจัยชาวญี่ปุ่นที่บูรณาการการทำงานไปกับแนวทางการขับเคลื่อนแบบองค์รวมของสมัชชาสุขภาพที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกคนให้เข้ามาร่วมกันแก้ปัญหาไปแลกเปลี่ยนในเวทีสมัชชาสุขภาพซึ่งชุมชนอื่นก็ให้ความสนใจและร่วมมืออย่างดีส่งผลให้เทศบาลนครอุดรธานี ได้อนุมัติงบประมาณเข้ามาปรับปรุงชุมชนของเราในด้านต่างๆเพื่อลดอุบัติเหตุ ไม่ว่าจะเป็น การทำลูกระนาดถนน การติดไฟส่องสว่าง ติดกระฉกโค้ง ทาสีตีเส้นบนถนน ซ่อมถนนที่เป็นหลุม ผิวจราจรที่ชำรุด ตัดต้นไม้ วางท่อระบายน้ำ ลอกท่อระบายน้ำ ติดป้ายจราจร จัดระเบียบพ่อค้าที่ตลาดข้างสถานีอนามัยหนองบัว จัดระเบียบการจอดรถบริเวณตลาด โดยมีอาสาสมัครของชุมชนหนองบัว 6 ผลัดเปลี่ยนกันมาดูแล

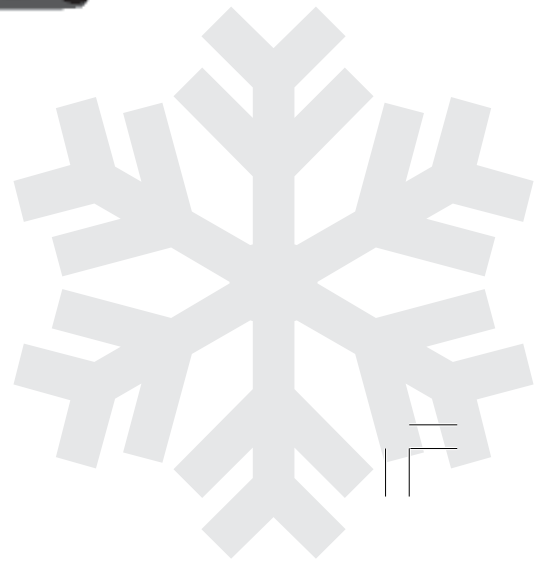
อย่างไรก็ตาม แม้จะพบว่าข้อเสนอจากเวทีสมัชชาสุขภาพการลดอุบัติเหตุจราจรในเขตเทศบาลนครอุดรธานี หลายเรื่องยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่น แต่ก็ทำให้ผมได้เรียนรู้ คำว่า “สมัชชาสุขภาพมากขึ้น” และอีกไม่กี่วันสมัชชาสุขภาพจังหวัดอุดรธานี ของเราก็จะมีเวทีสมัชชาสุขภาพว่าด้วยสุขภาวะเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรธานี ผมซึ่งวันนี้ เป็นคณะทำงานของสมัชชาสุขภาพคนหนึ่ง จะขอเอาแนวคิดจากตัวอย่างความสำเร็จในเรื่องฮารีฮัตโตะ...อู๋ยเกือบไป และสมัชชาสุขภาพการลดอุบัติเหตุในเขตเทศบาลนครอุดรธานี (ถึงแม้จะสำเร็จเป็นบางส่วน) ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอฉันท์กับเพื่อนๆ เครือข่ายสมัชชาสุขภาพระดับจังหวัด ในเวทีสมัชชาสุขภาพเด็กและเยาวชนในครั้งนี้อย่าง

เรื่องเล่า : เร้าพลัง
สมัชชาสุขภาพจังหวัดอุบลราชธานี

คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ “ผู้สร้างปัญหา” ในส้มชชาสุขภาพ

กิงกาญจน์ ล้านวนเย็น

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดอุบลราชธานี

“เราไม่ได้เป็นปัญหา แต่เราเป็นผู้ประสบปัญหา
ปัญหาของพวกเขา เราก็อยากแก้ไข”

คำกล่าวของ นายจัน เย็นใจ คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ บ้านหนองแปก ตำบลห้วยข่า อำเภอนุนทรริก ที่มาสำคัญของการหันกลับมาพิจารณาว่า แท้จริงแล้วกลุ่มคนเหล่านี้เป็นปัญหา อย่างที่รัฐคิด? หรือเป็นใคร ในตัวตนของคนกลุ่มนี้

การเป็น “ผู้สร้างปัญหา” ไม่ได้หมายถึง กลุ่มหรือบุคคลที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายใดๆ แต่หมายถึงกลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ในพื้นที่อำเภอนุนทรริก จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้พยายามเปลี่ยนตัวตนจากผู้ที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่เป็นปัญหาและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ เนื่องด้วยสถานะความเป็นคนลาวต่างด้าว มาสู่ตัวตนของการเป็นผู้สร้างปัญหาหรือผู้จุดประเด็นปัญหาให้ปัญหาที่พวกเขาเป็นผู้สร้างขึ้นมาได้นำไปขับเคลื่อนต่อไป กลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติในพื้นที่อำเภอนุนทรริก เป็นกลุ่มคนลาวที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ตามแนวชายแดนติดขอบประเทศลาวของจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี 2518 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศลาว โดยพวกเขามาอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย เข้ามาแต่งงานอยู่กินกับบุคคลสัญชาติไทย มีบุตรหลานที่เกิดในเมืองไทย แต่เกิดการตกหล่นทางทะเบียนราษฎร ไม่ได้รับการแจ้งเกิดเนื่องจากขาดความรู้และไม่กล้า

และในอดีตเจ้าหน้าที่ปฏิเสธที่จะรับแจ้ง การเกิดให้กับคนกลุ่มนี้ ทำให้ขาดหลักฐาน

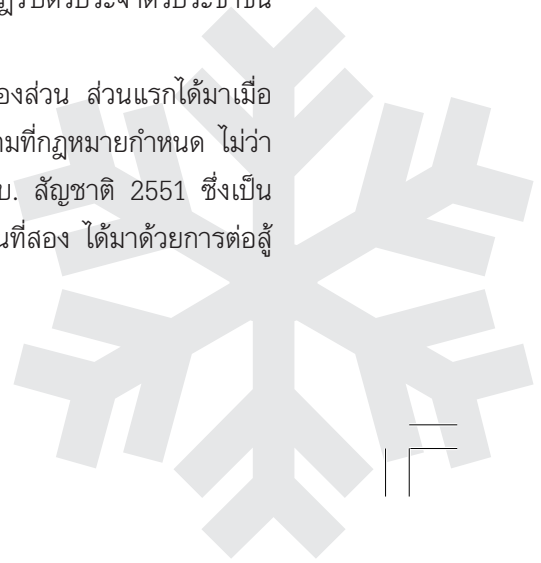
สำคัญในการพัฒนาสถานะบุคคลของตนเอง ต้องประสบปัญหาเป็นบุคคลไร้สัญชาติ เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการค้ามนุษย์ จึงกลายเป็นกลุ่มคนเถื่อน เป็นคนผิดกฎหมายและที่ร้ายแรงเป็นที่สุดคือ เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ เมื่อไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร เป็นเครื่องหมายรับรองความเป็นคนไทย คนกลุ่มนี้จึงประสบปัญหาขาดซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐาน เข้าไม่ถึงบริการของรัฐทั้งที่อยู่ในเมืองไทยตั้งแต่รุ่นพ่อแม่และอยู่บนพื้นแผ่นดินไทยมานานกว่า 34 ปี

เหตุที่ต้องผันตัวมาเป็น “ผู้สร้างปัญหา” เกิดจากการตกลึกทางความคิดแล้วว่า หากยังคงดำรงตัวตนของการเป็น “ผู้ที่เป็นปัญหา” ที่รอคอยการแก้ไขด้วยวิธีการสั่งการหรือกำหนดด้วยอำนาจรัฐส่วนกลาง นอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาล่าช้าแล้ว อาจจะเป็นการแก้ไขปัญหาไม่ถูกจุดขณะที่ความตระหนักในตัวตนที่ว่าในสถานะปัจจุบันพวกเขาคือ “ผู้ป่วย” เจ็บป่วยด้วยโรคที่มีเชื้อจากเชื้อโรคใดที่วิทยาศาสตร์อธิบาย แต่เป็นการป่วยด้วยโรคทางสังคม ด้วยโรคที่ถูกเรียกว่า “โรคไร้รัฐ ไร้สัญชาติ” หรือโรคไร้สิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง

ดังนั้น คนกลุ่มนี้จึงต้องประสบกับปัญหาด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิการเข้าถึงระบบการศึกษา สิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิการเดินทางและ การเคลื่อนย้ายเพื่อทำงาน สิทธิการครอบครองทรัพย์สิน และสิทธิที่ผูกพันกับความเป็นคนไทยอีกมากมายที่คนกลุ่มนี้พึงได้รับอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะต้องอาศัยหลักฐานทะเบียนราษฎรบัตรประจำตัวประชาชนหลักประกันชั้นยอดที่ใช้เป็นใบเบิกทางเพื่อเข้าถึงสิทธิดังกล่าว

การจะเยียวยารักษาโรคไร้สิทธิขั้นพื้นฐาน มาจากสองส่วน ส่วนแรกได้มาเมื่อสามารถพิสูจน์ความเกาะเกี่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งกับรัฐไทย ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าจะด้วยการพิสูจน์สายเลือด หรือ ด้วยหลักการเกิดตาม พ.ร.บ. สัญชาติ 2551 ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องอาศัยระยะเวลา และยังอยู่บนความไม่แน่นอน ส่วนที่สอง ได้มาด้วยการต่อสู้

เคลื่อนไหว และสร้างขึ้นด้วยตัวเอง เป็นส่วนที่ต้องอาศัยพลังของการรวมกลุ่ม จุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนตัวตนจาก กลุ่มคนที่ เป็นปัญหา มาสู่ตัวตนของการเป็นผู้สร้างปัญหา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเด็นปัญหาที่กลุ่มคนเหล่านี้สร้างขึ้นได้กลายเป็นแนวทางที่แก้ไขปัญหาได้จริง และกลายเป็นประเด็นทางด้านนโยบายสาธารณะ

กระบวนการ “การสร้างปัญหา” ของกลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพของจังหวัดอุบลราชธานี มีเป้าหมายที่สำคัญคือ การทำให้สังคมของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติเป็นสังคม “สุขภาวะ” เป็นสังคมที่สมาชิกมีสุขภาพกายที่ดี มีจิตแจ่มใส มีปัญญาและความรู้ และสุดท้ายคือเป็นสังคมที่สมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อีกนัยหนึ่งคือการขับเคลื่อนสังคมที่คนไร้รัฐ ไร้สัญชาติได้รับการตอบสนองด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน และที่สำคัญการขับเคลื่อนไปสู่สังคมสุขภาวะจะต้องได้มาด้วยการเคลื่อนไหวของคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ การมุ่งสู่สังคมดังกล่าวจำเป็นต้อง มีกระบวนการสร้างปัญหา แก้ปัญหาที่เป็นเงื่อนไขก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและการเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานเสียก่อน

เพื่อการบรรลุเป้าหมาย การเริ่มสร้างปัญหา จึงเริ่มด้วยปัญหาจุดเล็กๆ ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต ต่อคุณภาพชีวิต สุดท้ายคือ เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ด้วยพลังของกลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ และสามารถทำได้ทันที โดยไม่ต้องรอเงื่อนไขทางกฎหมาย อำนาจและกลไกรัฐสั่งการใดๆ

การร่วมระดมความคิด ร่วมคิด วิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติ ร่วมกับหน่วยงาน บุคคลที่เกี่ยวข้อง และผู้เฝ้ามองความเป็นไปของกลุ่มคนเหล่านี้ในพื้นที่อำเภอบุญทริก ไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่อนามัย นักการเมืองท้องถิ่น ปัญหาและประเด็นที่กลุ่มคนเหล่านี้คิดเห็นร่วมกันว่าเป็นประเด็นที่น่าจะนำมาสร้างเป็นปัญหา เพื่อเป็นเครื่องนำทางที่จะนำไปสู่การเกิดสังคมสุขภาวะ และการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในท้ายที่สุด ประเด็นที่ถูกหยิบยก เพื่อมาสร้างเป็นปัญหาร่วมกันของกลุ่ม ได้แก่

การรวมกลุ่มและจัดทำทะเบียนคนลาว เป็นการรวมกันของกลุ่มคนไร้รัฐไร้สัญชาติในพื้นที่ อำเภอบุญทริก เพื่อร่วมกันจัดทำและพัฒนาระบบทะเบียนคนลาวอย่าง โดยให้กลุ่มทำหน้าที่ตรวจสอบการอยู่อาศัย และการเข้า-ออกของกลุ่มคนลาวไร้รัฐ ไร้สัญชาติในพื้นที่กันเอง

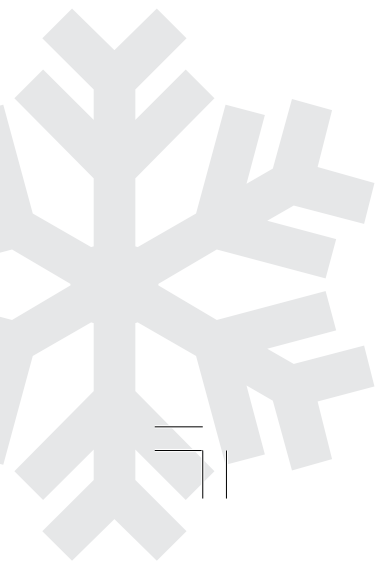
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คนลาว เป็นการให้ตัวแทนคนไร้รัฐไร้สัญชาติในพื้นที่ได้เข้ามาร่วมเป็นทั้งผู้ที่มีความรู้และเฝ้าระวังด้านสาธารณสุขในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้มีความรู้ที่ถูกต้องด้านสุขภาพ สุขอนามัย รวมไปถึงจนถึง การเป็นปราการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

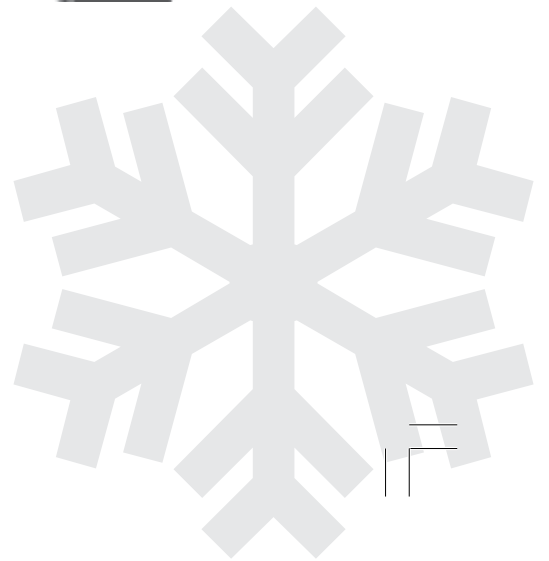
การสร้างอาชีพและการรวมกลุ่มอาชีพ เป็นการสร้างอาชีพให้กับกลุ่มคนไร้รัฐไร้สัญชาติ ทั้งนี้เพราะกลุ่มคนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่ไม่แน่นอน เช่น อาชีพรับจ้างฆ่าหมู อาชีพรับจ้างทั่วไป และด้วยข้อจำกัดของการไร้เอกสารทางทะเบียนคนกลุ่มนี้จึงไม่สามารถเดินทางเพื่อทำงานนอกพื้นที่ได้ ไม่สามารถครอบครองที่ดิน ทั้งเพื่อที่อยู่อาศัยและทำกินอย่างถูกกฎหมายได้

แม้ว่า ปัญหาทั้งสามประการจะเป็นเพียงประเด็นเล็กๆ บางประเด็นได้เริ่มจัดทำเช่น การรวมกลุ่ม การจัดทำทะเบียน แต่ยังคงต้องการการพัฒนา ที่สำคัญประเด็นข้างต้นดูจะเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาด้านการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิต ดังนั้น จึงดูเหมือนจะยังห่างไกลกับการบรรลุเป้าหมายการได้มาซึ่งสิทธิความเป็นคนไทยหรือการได้สัญชาติไทย แต่การลุกขึ้นมาช่วยคิด ปรับตัวตนเป็นผู้สร้างปัญหาของตัวเองและหาทางแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ได้สะท้อนนัยของการสร้างตัวตนใหม่ จากกลุ่มคนที่ถูกมองว่าเป็นปัญหามาเป็นผู้สร้างปัญหาหรือผู้จุดประเด็นปัญหาทางนโยบาย และเป็นหนึ่งในการสร้างกระบวนการต่อรองทางนโยบายจากคนเล็กคนน้อย เป็นการเคลื่อนไหวบนความคาดหวังที่ว่า ปัญหาที่กลุ่มคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติเป็นผู้สร้างและจุดขึ้นนี้ จะนำไปสู่สิ่งสำคัญคือ การได้มีคุณภาพความเป็นอยู่ที่ดีและการได้รับการขั้นพื้นฐานบางประการ (แม้จะเป็นสิ่งเล็กๆ) โดยไม่จำเป็นต้องรอได้รับสถานะทางทะเบียนและอำนาจการจัดการของกลไกอำนาจรัฐ

สัญญาณการลุกขึ้นมาเป็นผู้สร้างปัญหาในครั้งนี้นับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งความพยายามของคนไร่รัฐไร่สัญชาติที่พยายามจะสร้างกระบวนการยืนยันสิทธิที่จะอยู่อาศัยในดินแดนไทยที่นอกเหนือจากกระบวนการทางกฎหมาย กระบวนการพิสูจน์ความเกี่ยวพันกับรัฐไทยไม่ว่าจะด้วยสายเลือดหรือหลักการเกิดหากกระบวนการแก้ปัญหาและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างสังคมคนไร่รัฐ ไร่สัญชาติให้กลายเป็นสังคมสุขภาวะได้อย่างเป็นรูปธรรม **สังคมและอำนาจรัฐจะยอมรับว่าผลสำเร็จนี้เป็นเครื่องยืนยันและพิสูจน์สิทธิของการอยู่อาศัยในรัฐไทยของคนไร่รัฐ ไร่สัญชาติ โดยไม่เป็นภัยใดๆ ต่ออำนาจรัฐได้หรือไม่**

ส้มชชามือใหม่ เพื่อหัวใจเด็กและเยาวชน ตำบลปทุม

ปราณปรียา โคสะสุ

ส้มชชาสุขภาพจังหวัดอุบลราชธานี

ก้าวแรกสู่ส้มชชา ...

ฉันเป็นคนหนึ่งที่มีโอกาสได้รู้จักส้มชชาแบบผลุบๆ โผล่ๆ เรียนรู้การทำงานของส้มชชาเป็นครั้งคราวตามหน้าที่มอบหมาย ชีวิตผ่านฝน ร้อน หนาวจากกระทรวงสาธารณสุขสู่การเป็นพนักงานเทศบาลเพื่อประโยชน์และความสุขของพี่น้องในบ้านเกิดเดียวกัน ด้วยงานสาธารณสุขที่ดูเหมือนจะไม่แตกต่างจากข้าวหม้อเดิมนัก

... เพื่อให้คนในพื้นที่ มีสุขภาพกายและจิตที่ดี จึงเกิดโครงการและภาระงานต่างๆ มากมายขึ้นที่นี่ ตามอุดมการณ์ของตนเองที่วาดฝันไว้ หากแต่มีอาหารอีกหนึ่งจานที่ทำให้ฉันได้เรียนรู้และคุ้นเคยกับชุมชนซึ่งต่างจากข้าวหม้อเดิม นั่นคือ การทำงานร่วมกับเครือข่ายส้มชชาสุขภาพอุบลราชธานีที่กำหนดให้ตำบลปทุมเป็นพื้นที่รูปธรรมในประเด็น “เด็กและเยาวชน” ทำให้พวกเราได้พูดคุยกันในประเด็นนี้อีกครั้ง

“พวกเราเครือข่ายส้มชชาสุขภาพอุบลราชธานี ทำงานประเด็นเด็กและเยาวชนตำบลปทุมมาเป็นเวลากว่า 3 ปีแล้ว แต่ปี 2549 ถึงวันนี้แหละ แต่ว่า มันก็ยังไม่ไปไม่มา ตั้งแต่ปีแรกๆ ก็เหมือนจะไปได้ดี นายก อบต. ก็เอาด้วยปีต่อๆ มา ก็ยังขาดคนทำงานที่เป็นตัวหลักใน

พื้นที่เข้ามาร่วมทำงานอย่างจริงจัง แต่พวกเรารวมทั้งองค์กรจากภายนอก ก็ยังพยายามที่จะดึงให้องค์กรในพื้นที่เข้ามาร่วมขับเคลื่อนกระบวนการส้มชชาเด็กและเยาวชน เพื่อให้กระบวนการส้มชชาได้เดินหน้าต่อไป...” คุณจงกลณี ศิริรัตน์ ผู้ประสานงานส้มชชาจังหวัดอุบลราชธานี เล่าให้ฟังด้วยสีหน้าและแววตาที่ยังพอมีหวัง

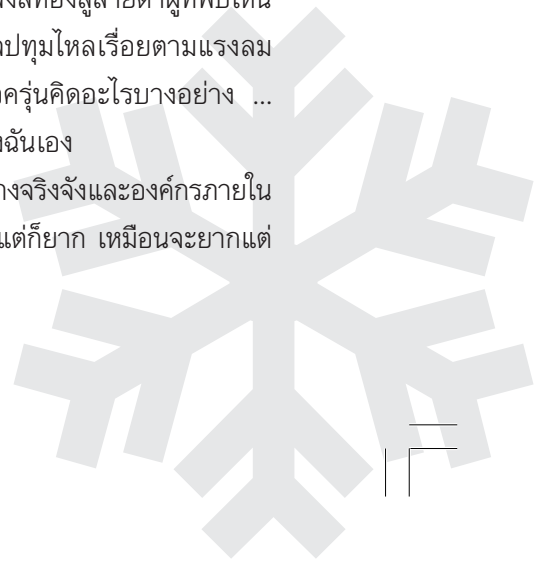
104 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา
ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

ระหว่างที่นั่งคุยกัน เสียงหนึ่งดังขึ้น คุณประนอม ทากะเมียด ผู้ดูแลประเด็นเด็กและเยาวชนตำบลปทุม เพิ่มเติมด้วยสีหน้าและแววตามที่มีพลังของความไม่ย่อท้อ พร้อมทั้งเล่าถึงข้อตั้งสังเกตของพระครูวินัยธรรมธรรณอม เนกขมมรโต .. “แต่ ... ก็ยังมีคุณแม่ทรงคารุญ แกนนำชาวบ้านหมู่ 2 ที่เป็นคนเก่ง ทุกคนในชุมชนให้การยอมรับและพร้อมที่จะทำงานผลักดันกับพวกเราและอีกคนหนึ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนคือ พระครูวินัยธรรมธรรณอม เนกขมมรโต รองเจ้าอาวาสวัดมงคลโกวิทาราม พระสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของคนในชุมชน เพราะท่านก็ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เหมือนกัน “การทำงานประเด็นนี้ เป็นเรื่องใหญ่มาก ท่านเห็นแค่ โรงเรียน แกนนำชุมชนและวัดเข้ามาช่วยเท่านั้น ยังขาดในส่วนขอเทศบาลตำบลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่จะมาทำงานร่วมกัน” ทำให้ฉันได้เรียนรู้และเข้าใจถึงโจทย์สำคัญที่ฉัน **“ส้มชชาใหม่”** ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนครั้งนี้อย่างจริงจัง

ฉันเริ่มเรียนรู้ เกี่ยวกับเรื่องราวของส้มชชา ว่า เป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างสมานฉันท์ เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพหรือความมีสุขภาพของประชาชน โดยจัดให้มีการประชุมอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม กลไกเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยภาคประชาสังคม ทำหน้าที่สร้างความเคลื่อนไหวทางสังคม ภาคการเมือง/ราชการ ทำหน้าที่เชื่อมโยงกับการเมือง ภาควิชาการ/วิชาชีพ ทำหน้าที่สร้างความรู้หรือการทำงานวิชาการ ที่เรียกว่า **“กลยุทธ์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา”** เพื่อขับเคลื่อนงานให้เกิดอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป

เย็นวันหนึ่ง แสงแดดรำไรกระทบผิวน้ำ สะท้อนลำแสงสีทองสู่สายตาผู้ที่พบเห็นบรรยากาศเย็นสบาย น้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยวังนองของตำบลปทุมไหลเรื่อยตามแรงลมฝูงปลามากมายกำลังรออาหารจากหญิงคนหนึ่งที่ยืนอยู่ เพื่อครุ่นคิดอะไรบางอย่าง ... แต่เปล่าเลย ไม่มีอาหารในมือ มีเพียงความคิดที่รอคำตอบของตัวเอง

“ที่ผ่านมามันไม่ไปไม่มา เพราะขาดเรื่องคนทำงานอย่างจริงจังและองค์กรภายในพื้นที่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ทำอย่างไรดีละ เหมือนจะง่ายแต่ก็ยาก เหมือนจะยากแต่

ก็น่าจะทำได้ซิ เราต้องทำได้ซิ แล้วเราจะต้องทำอย่างไร “เป็นคำถามที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และคำตอบที่คิดได้ขณะนั้น คือ ต้องตั้งใจและคนของเรา หน่วยงานของเราเข้าไปมีส่วนร่วมให้ได้ก่อนซิ ถึงไปชวนคนอื่นๆ เข้ามา จากนั้น สมัชชามือใหม่ก็เริ่มทำทันที

ถึงแม้วันนั้น การเดินทางจะยังไม่สามารถก้าวออกไปถึงการผลักดันนโยบายสาธารณะในพื้นที่ได้ แต่วันนี้ก็ยังมีความหวังและฉันเองก็ได้มองเห็นถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่มีจิตอาสา มีใจรัก เต็มเต็มความหวังดีจากองค์กรเครือข่ายที่ต้องการให้ลูกหลานชาวปทุมอยู่ดี มีความสุข

ก้าวอย่างวันนี้ การเดินทางของสมัชชาอุบลราชธานี ยังคงก้าวเดินต่อไป ด้วยอุดมการณ์เพื่อเด็กและเยาวชน ด้วยพลังของคนทำงานที่มุ่งมั่น

“เรื่องของเด็กและเยาวชน เป็นประเด็นที่สำคัญ ทางเทศบาลตำบลปทุมได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่กำลังจะทำต่อไป คือ เทศบัญญัติเกี่ยวกับหอพัก บ้านพัก และร้านเกมส์ นอกจากนี้ ปัญหาเรื่อง ยาเสพติดก็เป็นปัญหาที่องค์กรพื้นที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอยู่แล้ว” นายเจริญ ภูธรมิตร ปลัดเทศบาลตำบลปทุม ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสมัชชาสุขภาพประเด็นเด็กและเยาวชนตำบลปทุมครั้งล่าสุดที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2553 ที่ผ่านมา

น่าภูมิใจยิ่งนัก ที่ได้เห็นกลุ่มคนจากทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมสร้าง ช่างเป็นภาพฝันที่ใกล้จะเป็นจริง “เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบปัญหาพร้อมทั้งให้ความสำคัญแล้ว ดังนั้น การผลักดันนโยบายเด็กและเยาวชนสู่นโยบายสาธารณะของท้องถิ่น/ของพื้นที่ คงไม่ไกลเกินเอื้อมอีกต่อไป... นี่คือ ของขวัญชิ้นล้ำค่า เพื่อตอบแทนแรงกายและแรงใจของคนทำงานสมัชชาสุขภาพ”

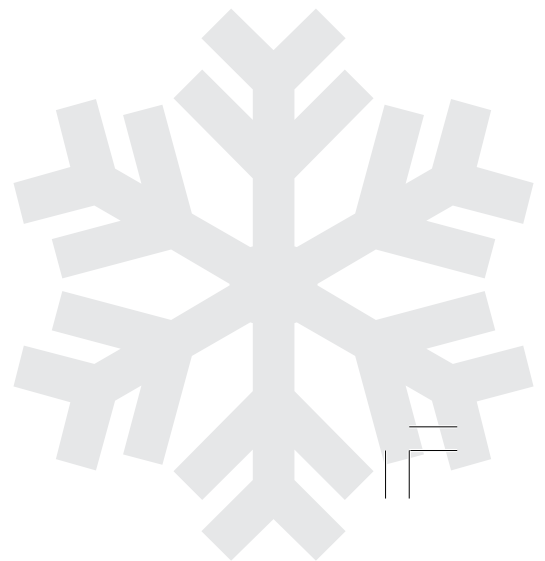
ก้าวอย่างต่อไป พวกเรา พร้อมจะเดินบนเส้นทางแห่งความสำเร็จ ด้วยกลไกการขับเคลื่อนกระบวนการสมัชชาสุขภาพอุบลราชธานี อาศัยความร่วมมือของเครือข่าย **“สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา”** มุ่งสู่จุดหมายให้เกิดนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

106 เรื่องเล่า ไร่ส้มชชา
ส้มชชาสุขภาพเฉพาะพื้นที่ ภาคอีสาน

กระบวนการส้มชชาสุขภาพ ทำให้ฉัน **“ส้มชชามือใหม่”** ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกคน องค์กร ที่มีเป้าหมายเดียวกัน เข้ามาร่วมเส้นทางเดินไปยังจุดหมาย สำหรับฉันแล้วการทำงานส้มชชาไม่ได้เกิดประโยชน์เพียงแค่ประเด็นเด็กและเยาวชนเท่านั้น หากแต่ฉันต้องนำกระบวนการเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการดึงศักยภาพของคนทำงาน ให้เกิดงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ต่อไป

นับจากก้าวอย่างแรกที่หัดเดินและผันผ่านด้วยกาลเวลา จนถึงก้าวอย่างที่พร้อมจะเดินต่อไปอย่างยั่งยืน **“เกิดขึ้นแล้วสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาของชาวปทุม ด้วยกระบวนการส้มชชาสุขภาพ”**

เติมเต็มกายบก

อาจารย์กาญจนา ทองทั่ว

“จะเขียนอะไรดี?...ทำสมัชชามาเกือบ 10 ปี มีเรื่องเล่าดีดีตั้งเยอะตั้งแยะ”

“ผมเป็นผู้ใหญ่บ้าน ไม่ใช่ักเขียน จะเขียนได้หรือ?”

เป็นคำบ่นและคำถามยอดฮิตของทีมสมัชชาสุขภาพภาคอีสาน นักอยากเขียนสมัครเล่นที่ถูกบังคับมาให้ช่วยกันเล่าเรื่องราวความประทับใจ บทเรียน กระบวนการทำงานในพื้นที่ เพื่อสร้างการเรียนรู้ข้ามพื้นที่ ข้ามประเด็น ข้ามเครือข่าย รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

เป็นเวลา 2 วัน ของการเข้าค่ายนักเขียน ได้ผลงานรวม 19 เรื่องที่กลั่นกรองจากใจของเหล่าผู้กล้าทั้งหลาย ผลงานทั้งหมดของพวกเขาเป็นบทพิสูจน์ว่างานเขียนเป็นเรื่องของพรแสวงมากกว่าพรสวรรค์ ขอให้กำลังใจใครๆ ก็เขียนได้ ถึงจะแก้แล้วแก้อีก 2-3 รอบก็ไม่มีใครถอย จนกระทั่งงานเขียนของทุกคนที่กลั่นกรอง ร้อยเรียงเรื่องราวอันทรงคุณค่าเสร็จสมบูรณ์เป็นเรื่องเล่าอันทรงพลัง พร้อมจะเป็นมรดกทางความคิดให้กับคนรุ่นต่อไป

ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า “การเขียน คือผลผลิตของความคิด ไม่มีใครเขียนได้โดยไม่ได้คิด การเขียนจึงเป็นการกลั่นกรองทางความคิด นำสิ่งที่เราคิดมาจัดระบบระเบียบ ถ่ายทอดมาเป็นภาษาเขียน” ฉะนั้นเรื่องเล่าทั้ง 19 เรื่องจึงเป็นเรื่องราวที่ชาวสมัชชาสุขภาพภาคอีสานพยายามกลั่นกรองความคิดเอามาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวด้วยความหวังว่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คน เครือข่ายได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายที่สภาวะของผู้คนในสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนแบบรักษโลก รักษาสิ่งแวดล้อม รักษาประชาชาติ ไม่เห็นแก่ตัวอยู่ในสังคมแบบเอื้ออาทรแบ่งปัน

ด้วยจิตศรัทธา

กาญจนา ทองทั่ว

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

มูลนิธิประชาสังคม จังหวัดอุบลราชธานี

คุณสมาลี สุวรรณกร

งานของคนสมัชชาส่วนใหญ่ เน้นนำเสนอเรื่องราวที่ตัวเองทำงานอยู่ โดยภาพรวม หากประเมินโดยพื้นฐานที่ว่า “แต่ละคนไม่เคยเขียนงานมาก่อน” งานที่เขียนมาหาก คะแนนเต็ม 10 ก็ยินดีจะให้สัก 6-7 คะแนน เพราะแต่ละคนเขียนด้วยใจ ไม่มีฟอร์ม ไม่มีแบบ ไม่มีกรอบ ไม่สนใจว่าจะถูกหรือผิด

แต่พอได้มีการแนะนำ เรียนรู้ และ ตัดติง ผ่านการแก้ไขของ “ตัวเตอร์” ที่ทำหน้าที่ “คอมเมนต์เตอร์” ด้วย บางคนอาจจะต้องแก้หลายรอบ บางคนแก้รอบเดียว บางคน ยังรีรออยู่ไม่ยอมเขียน ทำให้งานที่ได้ออกมาในเล่มนี้ ถือว่าสมบูรณ์ในระดับหนึ่งที่คุณฯ หนึ่งฟังเรียนรู้ได้ในระยะเวลาแค่เพียง 1 วัน กับอีกไม่กี่ชั่วโมง

หากมองในมุมมองของนักเขียน ก็คงจะบอกได้ว่า งานเขียนส่วนใหญ่ เขียนได้แต่แก่น แต่ไม่ได้อารมณ์ เพราะระยะเวลาที่บีบคั้น และครูที่คอยติตติงอยู่ และหากให้นักเขียนให้ คะแนนอาจจะให้คะแนนด้านอารมณ์ ความรู้สึก ตีติลล

แต่ถ้าหากมองในมุมมองของความเป็นนักข่าว ซึ่งต้องผลิตงานวรรณกรรมประเภท “เร่รืบ” อาจจะให้คะแนนเรื่องเนื้อหา สาระ แก่น ได้เต็ม 10 โดยไม่ได้สนใจเรื่อง ลีลา อารมณ์ และการอธิบายมากมายนัก เพราะนั่นเป็นเพียงปลีกย่อยของเนื้อหาที่ ต้องการนำเสนอ

โดยภาพรวม ไม่ว่าจะเป็บบทบาทของนักเขียน หรือ นักข่าว ขอให้คะแนนการทำงานของคนสมัชชาฯ ในครั้งนี้ 9.5 เพราะนี่คือความตั้งใจ นี่คืสิ่งทีออกมาจากใจคน ทำงานโดยแท้จริง คนทำงานที่ทำงาน ไม่ได้มุ่งหวังประติติประตอยถ้อยคำเพื่อหวังให้โดน ใจใคร คนทำงานที่วันๆ ต้องทำงานตามสต้ปของตนเองตามบันไดที่วางเอาไว้ โดยไม่ได้หวังที่จะนำเสนอสิ่งที่ตัวเองทำ ผ่านตัวหนังสือเพื่อให้ใครเขินยอ

แต่เมื่อต้องลงมือเขียนสิ่งที่ทำ และ ได้ออกมาแค่นี้ ก็ถือว่าดีเลิศแล้ว ขอเป็น กำลังใจให้ทุกๆ คน

.....สมาลี สุวรรณกร

ผช.บก.ข่าว ศูนย์ข่าวเครือเนชั่นภาคอีสาน

